

культура

К*Ж

всеукраїнський тижневик 11–17 вересня 2009 року

і життя

ГІСТЬ НОМЕРА

☒ **Юлія
ТИМОШЕНКО
і Василь
ВОВКУН –
антикіношники?**

☒ **Честь
і шляхетність
за ГОГОЛЕМ**

☒ **Меценати
В ЗАКОНІ**

СПЕЦІАЛЬНА ТЕМА стор. 4–5, 15–18

Усі знають **про ситуацію в українському кінематографі**. Безперечно, чули й про те, які мізерні кошти виділяють Міністерству культури і туризму на кіновиробництво. Актори, режисери бідкаються, що «найважливіше з мистецтв» занепадає, бояться, що «кіна не буде» та нічого не можуть вдіяти, бо залежні від ситуації.

Кажуть, єдиний незалежний, хто може собі дозволити зніматися в будь-якому кіно, — народний артист України Андрій Данилко. І хоча він не вважає себе кінозіркою, фільмів, в яких знявся, чимало, до того ж, усі стали дуже популярними. «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», «За двома зайцями», «Попелюшка», «Фігаро», «Снігова королева», «Три мушкетери», «Сорочинський ярмарок», «Дуже новорічне кіно або Ніч у музеї».

У жовтні має вийти на екрани новий кінофільм «Весельчак» Фелікса Михайлова, до якого Андрій написав музику. Це стрічка про шоу трансвеститів, в якій сам Андрій не знімається, а в головних ролях — п'ятеро акторів-чоловіків — Вілле Хаапасало, Данила Козловський, Іван Ніколаєв, Олексій Клімушкін, Павло Брюн.

Та й будь-яку роль він може зіграти-заспівати, навіть працюючої бджілки Маї (слова і музика артиста)...
**Так що, пані-панове, заспіваємо,
чи далі мовчатимемо?**

ЖУ-ЖУ-ЖУ-ЖУ-ЖУ!

ЛЮТА БДЖІЛКА

Я весела Бджілка
Зовут меня Майя
Я народилась дівки 1-го мая
Я так люблю танцювати
Люблю песні співати
Але больш на свете я люблю
С Шмелями пожужжати

**Жу-жу-жу-жу-жу
Жу-жу-жу-жу-жу**

**Жу-жу-жу-жу-жу
Жу-жу-жу-жу-жу**

Я весела Бджілка,
Фамілія Бджілка
По отчеству Бджілка,

А в миру я Данилко
Я так люблю танцювати
Люблю песні співати
Але больш на свете я люблю
С шмелями пожужжати

**Жу-жу-жу-жу-жу
Жу-жу-жу-жу-жу**

**Жу-жу-жу-жу-жу
Жу-жу-жу-жу-жу**

Я маленька бджілка і звали меня Майя
Я народилась, то не помню
Першого мая
Я так любила танцювати
Я так любила співати
Але больш за все любила
І поплатилась

стор. 16

Кінорежисер Михайло ІЛЛЕНКО поплатився
Несвяткове інтерв'ю

ТОЙХТОПРОЙШОВКРІЗЬВОГОНЬ

КОЛОНКА МІНІСТРА

акценти

✘ У часи активного суспільного пошуку національних цінностей в Україні міністр Василь Вовкун своїм посадовим кредом вважає гасло «Національна культура – це і є національна ідея»

7-8 вересня 2009 року міністр Василь Вовкун у складі офіційної делегації на чолі з президентом України Віктором Ющенком перебував у Республіці Польща. Візит відбувся на запрошення Глави Польської держави Леха Качинського.

Тільки на правдивих сторінках минулого можна будувати правдиве майбутнє. Тільки на порозумінні і взаємопрощенні можна створити передумови для подальшого рівноцінного партнерства. Так на прикладі міждержавного діалогу Польщі та України, який відбувся в рамках державного візиту президента України, ми спостерігаємо за розвитком новітніх польсько-українських відносин, у тому числі – в гуманітарній сфері.

Переговори державних делегацій України та Польщі були плідними. Важливим наслідком нашого державного візиту до Польщі стало укладання «Дорожньої карти українсько-польського співробітництва на 2009-2010 роки». Окрім стратегічних соціально-економічних питань, ми сьогодні порушуємо непрості теми історичного минулого обох країн. Політична еліта двох народів у ці дні виявила свою зрілість і продемонструвала волю до примирення і толерантного єднання.

7 вересня на Вольському цвинтарі у Варшаві за участю президентів обох країн ми відкрили пам'ятний знак жертвам Голодомору 1932-1933 років в Україні. Вшанування пам'яті 10 мільйонів жертв злочинного сталінського режиму, визнання польською стороною однієї з найбільших трагедій в історії людства – це вияв справжньої братерської солідарності та підтримки. Ще в 2006 році парламент Польщі одним із перших засудив Голодомор в Україні та визнав його геноцидом.

8 вересня відбулося покладання квітів до пам'ятного знака «Борцям за волю України» на військовому цвинтарі у селі Пікуличах поблизу Перемишля та відвідання Кафедрального собору греко-католицької перемишльсько-варшавської митрополії.

Ще однією подією для українців у Польщі стала передача Українського народного дому в Перемишлі українській громаді міста. Це свідчення бажання польської сторони підтримувати українську культуру в Польщі.

Україна та Польща, готуючись спільно до проведення світового футбольного чемпіонату Євро-2012, виявляють партнерство та взаємну підтримку. З міністром культури і національної спадщини Польщі Богданом Здраєвським ми обговорили майбутній проект до Євро-2012 під назвою «Стадіон культури», який почне діяти вже в 2010 році. Також обговорювались питання щодо створення робочих груп з питань довгострокового обміну музейними експонатами, що становлять взаємний інтерес для України та Польщі, святкування 200-річчя від дня народження польського письменника Юліуша Словацького та встановлення йому пам'ятника в Києві.

На часі в рамках українсько-польського культурного співробітництва – відкриття пам'ятника Михайлу Грушевському у Холмі та створення музею лемківської культури у Горлицях.

Я переконаний, що Україна та Польща – це духовно об'єднані слов'янські країни, які мають спільну історію, культуру та вже зараз формують і демонструють чудові перспективи міждержавної співпраці та міжкультурного збагачення.

ФЕСТИВАЛЬ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

Триває Фестиваль мистецтв України – культурно-мистецький проект Міністерства культури і туризму України. Останнім часом на сцені Національного палацу мистецтв «Україна» по чергово презентували свій культурний бренд три регіони – Крим, Рівненщина та Хмельниччина.

Самобутні ткани килими й унікальні вишивки, неповторні витвори декоративно-ужиткового мистецтва цього багатонаціонального краю та професіоналізм академічного й естрадного мистецтва – цим збагатили культурне коло України кримська громада 27 серпня 2009 року виступом в Києві.

Рівненщина, де Іван Федоров надрукував Острозьку Біблію, одну з найвизначніших святинь України, де народились такі видатні особистості як лауреат Нобелівської премії Григорій Шарпак, письменники Данило Братковський, Олекса Стефанович та Улас Самчук – культуру цього краю продемонстрували 4 вересня колективи області у творчому звіті під назвою «Пісні бурштинового краю».

8 вересня художні колективи Хмельницької області представили концертну програму «Україно, матінко моя». Музичні феєрії, писанки, вироби з бісеру, вишиваний одяг, рушники, скатертини, серветки, народна лялька, розпис тканин, лакований розпис, витинанки двадцяти районів та шістьох міст – це культурний колорит краю, про який так ніжно і широко сказала Леся Українка: «Красо України, Подолля!».

Фестиваль мистецтв України проводиться з метою сприяння розвитку академічного, традиційного, народного і сучасного мистецтва, професійної та аматорської творчості, а також популяризації етнічних і культурних традицій регіонів нашої держави.

Найближчі регіональні презентації на Фестивалі мистецтв

України Полтавська область (15 вересня), Донецька область (18 вересня).

На фото: міністр культури і туризму України Василь Вовкун та міністр культури і мистецтв Автономної Республіки Крим Олександр Єрмачков

ЄВРО-2012

Міністерство культури і туризму України здійснює роботу, пов'язану із підготовкою якісного проведення в Україні футбольного чемпіонату Євро-2012. З цього приводу 27 серпня на черговій колегії Міністерства було презентовано перелік туристично-екскурсійних маршрутів. Державною службою туризму і курортів спільно зі структурними підрозділами з питань туризму і курортів обласних держадміністрацій приймаючих міст Києва, Донецька Львова, Харкова визначено основні туристично-екскурсійні маршрути для гостей та учасників чемпіонату з футболу Євро 2012, а також опрацьовано спеціальні туристичні маршрути з урахуванням вимог УЄФА. Презентувала концепцію маршрутів перший заступник голови Державної служби туризму і курортів України Ольга Соколова.

На сьогодні розроблено понад 100 основних тематичних туристично-екскурсійних маршрутів, які доцільно запропонувати гостям та учасникам Чемпіонату, а саме: одноденні (від 3 до 12 годин) та дводенні маршрути за побажанням туристів. Розроблені напрямки пролягають головними транспортними магістралями між містами – учасниками чемпіонату, або мають радіальний характер з початком й закінченням екскурсії в одному місті, на відстані до 200 км та терміном не більше ніж 10-12 годин. Разом з тим пропонуються дводенні тематичні туристично-екскурсійні маршрути.

ДНІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПАДЩИНИ

У вересні кожного року країни, що приєдналися до Європейської культурної конвенції, святкують Дні Європейської Спадщини. Це спільна акція Ради Європи та Європейської Комісії, покликана привернути увагу до культурної спадщини та її ролі

у розвитку сучасного суспільства. У межах проекту відкриваються для відвідувачів історико-архітектурні монументи та споруди, зазвичай закриті для публіки. Культурно-мистецькі акції демонструють місцеві традиції та промисли, архітектуру і витвори мистецтва, але головна мета – знайти шлях до єдності та гармонії через різноманіття мови та культури.

У вересні 2009 року в Україні вперше на загальнонаціональному рівні відзначаються Дні Європейської Спадщини. Програму здійснюють спільно Міністерство культури і туризму України, Закарпатська обласна державна адміністрація, Управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації, Державна дирекція міжнародних конкурсів та мистецьких програм «Арт-Україна» та Громадське об'єднання «Калган-А» за підтримки Ради Європи, Українського регіонального спеціалізованого науково-реставраційного інституту УкрЗахідПроектРеставрація та Львівського національного університету ім. І. Франка. У Закарпатті на базі замку «Сент-Міклош» (с. Чинадієве Мукачівського району) 9-12 вересня 2009 року відбуваються заходи комплексного Міжнародного культурно-мистецького та навчального проекту «Україна – країна замків та фортець».

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО КІНО

Кожної другої суботи вересня в Україні відзначають День українського кіно. З цієї нагоди 12 вересня в селищі Сосниця Чернігівської області, на батьківщині видатного українського кінорежисера, кінодраматурга, письменника, художника, класика світового кінематографа Олександра Довженка до дня 115-ї річниці від дня його народження відбудуться урочистості.

Основні заходи на території Соницького літературно-меморіального музею О. Довженка, в якому буде представлено фотовиставку Національної кіностудії художніх фільмів імені О. Довженка. Під час свята заплановано урочисте вручення Державної премії України імені Олександра Довженка 2009 року кінорежисеру, сценаристу, заслуженому діячу мистецтв України Фаринюку Павлу Миколайовичу, а також виступ Національного академічного заслуженого народного хору України імені Г. Верьовки, презентація виставок територіальних громад, народних майстрів та велика святкова програма. Серед почесних гостей очікуються міністр культури і туризму України Василь Вовкун, голова Чернігівської обласної державної адміністрації Володимир Хоменко, голова Чернігівської обласної ради Наталія Романова.

хроніка

У ВАРШАВІ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК ЖЕРТВАМ ГОЛОДОМОРУ

Президент України Віктор Ющенко та президент Республіки Польща Лех Качинський взяли участь у церемонії відкриття у Варшаві пам'ятного знака жертвам Голодомору 1932–1933 років. Глави держав поклали квіти та вшанували пам'ять загиблих хвилиною мовчання.

Пам'ятний знак освятив предстоятель Польської автокефальної православної церкви митрополит Савва.

Відкриття пам'ятного знака жертвам української катастрофи – голодомору 1932–1933 років у столиці Польщі, за словами Віктора Ющенка, знакова подія для наших братніх народів – українського і польського. Голодомор, організований злочинним сталінським режимом, був однією з найбільших трагедій в історії людства. Його жертвами стали 10 мільйонів наших співвітчизників.

Президент України наголосив, що голодомор був організований свідомо, з метою назавжди виключити можливість відродження України як незалежної держави. «Ці злочини повністю відповідають визначенню геноциду, що міститься у резолюції ООН», — переконаний Віктор Ющенко.

Він нагадав, що торік світова спільнота відзначила 75-ті роковини голодомору, коли по всій планеті, у тому числі й у Польщі, відбулася акція «Незгасима свічка» під гаслом «Україна пам'ятає – світ визнає», наголосивши, що Україна прагне, щоб світ знав про Голодомор і засудив його як геноцид українського народу.

Віктор Ющенко висловив вдячність усім державам, громадянам інших країн і представникам різних народів за підтримку України в боротьбі за істину й історичну справедливість.

«Я висловлюю щирі подяку парламентові Республіки Польща, який ще 2006 року одним із перших засудив Голодомор і визнав його геноцидом. Із вдячністю звертаюся до всіх польських друзів й української громади в Польщі, які взяли участь у відзначенні 75-х роковин трагедії. Сьогоднішню подію сприймаю як продовження чітко висловленої позиції Польщі: Голодомор 1932–1933 років – це геноцид українського народу. У цій позиції вбачаємо вияв справжньої братерської солідарності, розуміння й підтримки», — сказав Віктор Ющенко.

Він висловив гордість з приводу того, що Україна й Польща є зразком такого ставлення до непростієї спільної історії. «Ми пройшли шляхом національного примирення, ми сприйняли болі іншого народу як власні. Я знаю, наскільки непростою був цей процес подолання стереотипів і упереджень, багатьох переосмислень спадщини минулого. Я радий, що ми змогли подолати важкий тягар цієї спадщини, звільнитися від колишніх кривд і образ. Я радий, що сьогодні ми – разом, українці і поляки, що ми дивимося один на одного поглядом братнім, дружнім, відвертим», — сказав глава Української держави.

Важливим знаком українсько-польської дружби й взаємної поваги Віктор Ющенко назвав відновлення українського некрополя у центрі Варшави. «Знаменно, що поруч із могилами, в яких вічним сном спочивають козаки і старшини, командувачі Армії УНР, українські державні діячі, митці й учені, сьогодні постав Хрест пам'яті жертв Великого Голоду. Щиро дякую всім причетним до цього святого чину. Вічна пам'ять і Царство Небесне мільйонам невинно убієнних», — сказав він.

Під час церемонії президенти України і Польщі також поклали квіти до монумента Борцям за волю України 1918–1920 років.

ДЕБЮТ МОЛОДИХ

Звітною роботою Школи естрадної майстерності Палацу культури імені В. Маяковського в місті Торезі на Донеччині стала музична вистава «Два береги» авторства директора Палацу культури Андрія Біленка.

Сюжет п'єси простий – молодий львів'янин Богдан приїздить до Донецька і тут зустрічає Алісу. Між ними зароджуються почуття. Хіба це не привід для продовження знайомства з... донецьким краєм?

У головних ролях – лауреат міських творчих фестивалів Тетяна Мороченець і дипломант обласного фестивалю «Живи і пам'ятай» Артем Хансваров. Вони успішно справилися зі своїми ролями, хоча ця творча робота була для них дебютною.

У виставі задіяні також солісти-вокалісти Ліза Краснянська, Настя Пархоменко, Христина Семенюк, Софія Шафоренко, Андрій Беділо. Масові сцени й номери створили учасники класу альтернативної молодіжної культури, дитячого хореографічного ансамблю «Акварель», вокально-інструментальний ансамбль «Angels».

Микола СЛАБЕНКО,

завідувач кабінету Донецького обласного навчально-методичного центру культури

НА ЧАСІ – ВИПРАВИТИ ПОМИЛКУ

9 вересня виповнилось 20 років із часу утворення Народного Руху, який за первісною пропозицією мав називатися Народним Фронтом за перебудову...

Своїми спогадами поділився учасник цього масового зрушення патріотичних сил України **Сергій ПЛАЧИНДА**, відомий письменник і громадський діяч.

9 вересня 1989 року Установчий з'їзд Народного Руху України за перебудову ухвалив Програму і Статут НРУ. В першому пункті Статуту було зазначено: «Народний Рух України – масова громадсько-політична організація». А в одинадцятому пункті зазначалося: «Рух має індивідуальних і асоціативних членів». З часом одинадцять право- та лівоцентристських партій стали асоціативними членами Руху. Що це означало? Щопонеділка ми, лідери тих партій, ішли до будинку Руху на розі бульвару Т. Шевченка й вулиці Сакаганського і там, у кабінеті Михайла Бойчишина, спільно планували роботу на тиждень: звернення, заяви, мітинги, пікетування, ухвали, демонстрації тощо. То й була ЄДІНІСТЬ національно-демократичних сил – та єдність, про яку сьогодні багато говорять, а її немає. Бо великою помилкою стало перетворення Руху в партію: тоді всі 11 партій розійшлися «по своїх квартирах» і єдності не стало. А Рух як партія став занепадати, деградувати, втрачати свій авторитет серед народу.

Великого удару Рухові завдало вбивство Бойчишина й ганебна бездіяльність слідчих органів, які по суті не проводили справжнього розслідування. А вже в народі усталилась думка: «вбили «свої»».

Тож на часі виправити помилку: повернути Рухові статус масової громадсько-політичної організації, що об'єднує національно-демократичні сили. І друге: відновити слідство в справі Бойчишина. Його жорстоких убивць слід виявити. Замовчування цієї справи кидася тін'ю на керівників Руху того періоду адже пан Михайло видав фінансами.

«АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ»

У Центрі національного відродження відбулася презентація книги «Антологія українського націоналізму». У ній узяли

участь упорядник видання Віктор Рог, кандидат історичних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка Іван Патриляк, керівник Української Інформаційної Служби Андрій Левус.

Як зазначив Іван Патриляк, презентована книга є збірником основних праць ідеологів українського націоналізму, таких як Дмитро Донцов, Степан Бандера, Степан Ленкавський, Микола Міхновський, Юрій Липа, Ярослав Стецько та інші.

«Цінність цього видання полягає в тому, що тепер читач не конче має ознайомитися з усіма працями означених авторів, аби дізнатися про їхній погляд на політичний, економічний, суспільний устрій української держави, натомість може в одній лише книжці вибрати те, що його цікавить найдуже. Принагідно він може прочитати і про життєвий шлях ідеологів, чії праці увійшли до збірки, адже про кожного з них є окрема біографічна стаття», — наголосив історик.

Збірка може бути корисною не лише окремим науковцям, дослідникам, студентам, а й людям, які не займаються наукою. Розуміння спадщини багатьох ідеологів націоналізму і переосмислення суспільством їхньої ролі стане важливим кроком у формуванні почуття патріотизму в нашої молоді, підвищить зацікавленість історичним минулим України.

ФАН-БАЛЕТ ВИПЕРЕДЖАЄ

Допоки українські урядовці, спортивні й господарські функціонери суцільні мізки, як належним чином і, головне, у стислі строки підготувати згідно з суворими вимогами УЄФА інфраструктуру (стадіони, готелі, аеропорти, дороги) майбутньої континентальної футбольної першості, традиційно поперед усіх виявився... танок.

5 вересня 2009 року під час перерви в матчі національних команд України й Андорри, що відбувся на київському стадіоні «Динамо» імені Валерія Лобановського, було презентовано спільний проект Молодіжного футбольного союзу та Федерації груп підтримки спортивних команд «Черлідерс» – виступ «Фан-балету 2012». На смарагдовому газоні продемонстрували свою майстерність 30 чарівних, вельми граційних і гнучких дівчат-черлідерів з танцювальних колективів Києва, Одеси, Харкова, Донецька та Львова. Вистава яскравого шоу, здійснена хореографом Оленою Рожковою, належить до всесвітньо відомої танцювальної команди ReD Foxes – учасниці Олімпійських Ігор в Афінах і Пекіні та чемпіонату світу з футболу в Японії та Південній Кореї. Своєю показовою програмою «Фан-балет 2012» переконливо засвідчив, що вже цілком готовий надихати красою виконання спортивної

танцювальних композицій як наших, так і закордонних футболістів та вболівальників, котрі завітають на оновлені українські стадіони за три роки.

Оксана СИТНИК

НОВИЙ БУРАТИНО

Одеський ТЮГ нещодавно порадував глядачів оригінальною версією вистави за п'єсою Олексія Толстого «Пригоди Буратіно».

Улюбленець дитлахів Буратіно, на думку режисера-постановника Ігоря Коршунова, багато в чому схожий на ще не визначену офіційною наукою сучасних «дітей індиго». У ролі Буратіно блискуче виступив дебютант театру Сергій Фролов.

В образі Карабаса (цю роль виконав запрошений на виставу народний артист України Андрій Гончар) ми миттєво впізнаємо сучасного скоробатяка, який живе заради наповнення власного гаманця. Його спільники: Дуремар (артист І. Тильтиков), лисиця Аліса (Е. Севіріна), кіт Базиліо (С. Юрков) – жадібні на гроші лукаві шахраї і крутії.

У виставі багато музики, у кожного героя свій оригінальний танцювальний номер. Дуже тактовно й делікатно використовує творчий колектив театральні новації, зберігаючи водночас первісну мудрість казки. Повчальною і цікавою стала вистава і для батьків, які усвідомлюють, що не треба заважати дітям самим відкривати світ і шукати в ньому власну правду.

Сергій КУЧЕРИНА, Одеса

На фото: Мальвіна і П'єро – Злата Скальська і Володимир Сальников, Дуремар і Карабас – Ігор Тильтиков і народний артист України Андрій Гончар.

Фото **Олега Владимировського**

редактор рубрики
Наталія ЗІНЧЕНКО

кінофест

ІСПИТ ПЕРЕД ГЛЯДАЧАМИ

Музичні рішення в ігровому кіно, поданому на конкурс, відстежував член журі фестивалю Євген Дога, а музичне рішення усього фестивалю – публіка, яка збиралася на численні концерти зірок. Переважно їх влаштували артисти розмовного жанру та співучі, такі, як український дует Ольга Сумська і Віталій Борисюк. Тішила меломанів акапельним співом Руслана Писанка. Вперше з'явилася на фестивалі і вже встигла полонити глядачів співачка і акторка Лариса Луста із Санкт-Петербурга, яка приїхала представляти фільм «Демоніада» разом із продюсером цього фільму актором Олександром Тютрюмовим. Вона навіть виконала кілька українських шлягерів. А потім зізналася, що навчалася співати на українських піснях, адже походить з козацького роду.

Співучих акторів кіно виявилось багато. Виконували пісні з кінофільмів, акомпануючи собі на гітарі, Сергій Барішев. Актор кіно і театру «Моссовета» Андрій Межуліс показав чудовий французький шансон. Та завершували концерти зазвичай кіношні менти – актори, котрі зіграли в «Убійній силі» – Сергій Кошонін, Олександр Тютрюмов та Євген Леонов-Гладишев.

Американський режисер Слава Цукерман з Ольгою Сумською та Русланою Писанкою
Фото Володимира ТРЕБЕНКА

ВЕРТИНСЬКИЙ НА ВСІ ЧАСИ

На фестивалі в Бердянську відбувся творчий вечір актора «Моссовета» і кіно Андрія Межуліса. Андрій Межуліс знявся в багатьох стрічках і телесеріалах, таких як «Вогонь кохання», «Чорна богиня», «На розі біля Патріарших». У театрі зіграв Ларіосика в «Білій гвардії», Фредеріка у комедії «Шиворіт-навиворіт», первосвященника Савла в рок-опері «Ісус Христос – суперзірка», Семена Семеновича Медведенка в чеховській «Чайці».

На творчому вечорі актор виконав знамениті шлягери Олександра Вертинського, про якого його донька Анастасія Вертинська сказала: «Його поезія, музика, спів – остання зірка на небосхилі срібного віку Росії». Андрій Межуліс вдало вплітав до свого виступу сторінки з листів відомого поета, композитора й співака та «маленькі різнокольорові клаптики спогадів» – вулицю Володимирську, 43, де колись мешкав, смерть матері, навчання в Києві, перше кохання, санітарний поїзд у Польщі, де добровільно перев'язував поранених, Париж, зустрічі, з Сержем Лифарем та Чарлі Чапліном.

КАРАОКЕ ІЗ ЗІРКАМИ

На Бердянському міжнародному кінофестивалі організатори влаштували шоу «Караоке із зірками». Виявилось, що місто на Азовському морі, яке подарувало світові кіноакторку Ольгу Куриленко, котра зіграла подружку Джеймса Бонда, та народну артистку України, актрису Національного академічного театру російської драми імені Лесі Українки Тетяну Назарову, плекає не тільки драматичних акторів, а має ще й співочі таланти. Кожен охочий міг виступити на головному майдані міста й показати, на що він здатен. Караоке із зірками проводили актори кіно Оксана Сташенко, Любов Руденко і Сергій Барішев. Сміливці, що виходили на кін, отримали подарунки від зірок і сфотографувалися з ними на згадку.

ПЕРЕМІГ «ДЕНЬ ПЕРЕМОЖЕНИХ»

Наталія ЗІНЧЕНКО

У Бердянську завершився XII міжнародний кінофестиваль. Попри кризу, він був чи не найпотужнішим за всю історію. Двадцять країн світу представили свої роботи в документальному (23 стрічки), ігровому (21) кіно та телесеріалах (7).

Окрім України, Росії та Білорусі, які традиційно брали участь у цьому престижному мистецькому форумі, показали свої фільми Молдова, Литва, Казахстан, Киргизія, Естонія, Туреччина, Болгарія, Чехія, Словенія, Іспанія, Японія, Польща, Німеччина, Нідерланди, США. На суд журі уперше було винесено нові телесеріали, котрі знімали у 2008-2009 роках.

На фестиваль приїхало понад сто артистів і режисерів. Червоною доріжкою, зокрема, пройшли народний артист СРСР, композитор Євген Дога, народні артисти України Борис Савченко, Михайло Голубович, Володимир Горянський (який цього року став президентом Бердянського кінофестивалю), Ольга Сумська.

Гран-прі в документальному кіно серед короткометражних фільмів отримала картина «Обличчям до сонця» російського режисера Юрія Лур'є, серед повнометражних нагороду розділили «Піцца в Освенцимі»

(Ізраїль) режисера Моше Циммермана та «Приборкувач жуків» (Литва-Нідерланди-Польща-Японія) режисера Раса Мішкініте. Найкращим телефільмом визнано російський «Василівський острів» Володимира Шевелькова. Цікавими були молдовський фільм «Ариведерчі» Валерія Жереги (найкраща режисура, найкраще образотворче рішення та надія фестивалю – семирічний Йон Бабенко), білоруський «Інсайт» Ренати Гріцкової, російський телесеріал «Батя» Олега Штрома (Михайло Жиганов отримав приз за кращу чоловічу роль).

На думку голови журі документального кіно Галини Євтушенко, слов'янські країни цього року порушували не досить актуальні теми, тому на загальному тлі виглядали дещо слабшими, ніж фільми країн далекого зарубіжжя. Гран-прі отримала турецька стрічка Селена Сайве «Ян-Ян». У ній ідеться про конфлікт у родині, створений за соціальною ознакою, де традиції і релігія не забороняють старому багатієві купити собі юну дружину. Ця стрічка отримала також нагороду за найкраще музичне рішення.

На жаль, Україна представила на фестивалі лише три картини: «Повернення блудного батька» Іллі Нояброва, «Сповідь диявола» Ігоря Парфьонова та «День переможених» Валерія Ямбурського, яка, попри назву, дістала перемогу в номінації

«Дебют». Стрічку знято за романом Володимира Яворівського «Криза». Вона про долі мешканців невеликого українського села на Київщині, які пережили голод, війну, будівництво соціалізму і нині живуть, забуті Богом і людьми. У стрічці знімалися Лариса Руснак, Михайло Голубович, Олена Стефанська, Олексій Колесник, Леся Самасва, Євген Паперний.

Фото Володимира ТРЕБЕНКА
На фото: Володимир Горянський, Володимир Яворівський

Валерій Ямбурський: «ГАДАЮ, МЕНІ Є ЩО СКАЗАТИ ЛЮДЯМ»

Його на кінофестивалі в Бердянську назвали не інакше, як «О, щасливчик!».

Ще б пак. Знято лише два фільми, але ж так успішно! Перша короткометражка «Приблуда» отримала вісім нагород на міжнародних кінофорумах. Показ стрічки «День переможених» збігся з днем народження режисера. Тож «Золота бригантина» за найкращий дебют – чим не подарунок на іменини? «День переможених» вже побував цього року у Каннах і невдовзі вирушить на «Кіношок-2009» до Анапі.

– Валерію, чи не боялися називати стрічку «День переможених»?

– Ні. Адже фільм про людей, переможених часом. Сценарій я написав за романом Володимира Яворівського «Криза». На мій погляд, це чи не найкраща книга, яку я прочитав у своєму житті. Та нинішня економіч-

на криза уже всім так далася взнаки, що вирішили змінити назву. «День переможених» запропонував сам Яворівський. Його роман – наша історія на межі епох. Трагедія покоління, котре вірило в перемогу комунізму. Символічно, що похорон головної героїні стає похороном старої системи. У стрічці я намагався не ставати на жоден бік, тому що всі мають право на власну правду.

– Чи довго йшли до своєї мети?

– Довго. І досить тернистим шляхом. Хоча кіном хворів усе життя, але навіть гадки не мав, що колись опинюсь «по інший бік барикад». На знімальний майданчик уперше потрапив лише п'ять років тому. До цього дивився кіно на екрані, а що там залишалося за кадром – гадки не мав. Закінчив будівельний інститут в Одесі. А потім, також в Одесі, навчався менеджменту культури. Якоюсь написав сценарій, сів у потяг і поїхав до Києва. Запитав, де знаходиться кіностудія Дов-

женка? Знайшов швидко, віддав сценарій і поїхав додому. За два тижні мені зателефонували і повідомили, що сценарій сподобався і його віддали на екранізацію, щоправда, іншому режисеру. Так несподівано почалася моя кар'єра в кіно. Нині я кінорежисер на кіностудії імені Довженка.

– А як стали режисером?

– Моїм хрещеним батьком в кіно був Жора Дімеєв. Я був з ним на майданчику скрізь, як кажуть, «від А до Я». До того ж займався самоосвітою. І нині увесь час навчаюся. Дивлюсь усі новинки кіно. Вже не можу не писати. Гадаю, мені є що сказати людям. Коли мені дали сценарій про собаку, відчув, що це мене не надихає. За два дні я вигадав власну історію. Мені так хотілося її зняти. Ладен був впасти на коліна і благати дозволу на зйомки. Віктор Степанович Гресь неначе відчув це: «Сценарій мені сподобався. Гадаю, ти повинен сам зняти цей фільм». Я все покинув і почав знімати. Так народилася «Приблуда». Тепер я свого життя без кіно не уявляю.

– Що порадите молодим?

– Не бійтеся стукати у двері. Коли будете настирливими, зможете чогось досягти в житті.

Розмову вела Наталія ЗІНЧЕНКО
Фото Володимира ТРЕБЕНКА

кінофест

Шедевр, створений за ніч

Наталія ЗІНЧЕНКО

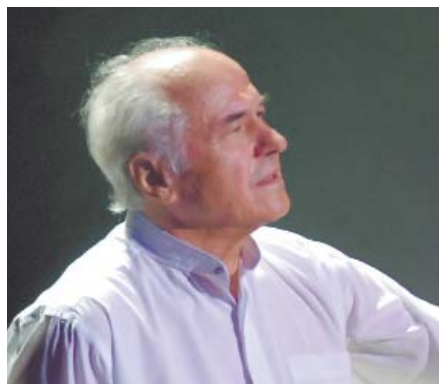
У рамках Бердянського міжнародного кінофестивалю відбувся творчий вечір композитора Євгена Доги. Якби він не написав нічого, крім вальсу до кінофільму «Мій ласкавий і ніжний звір», то й тоді б назавжди увійшов в історію музики та кінематографу. Та в його доробку понад 200 картин – художніх, телевізійних, документальних і мультиплікаційних. Окрім цього, п'ять струнних квартетів, оркестрові сюїти, три балети, хоріві твори, романси, увертюри, кантати, симфонії...

Євген Дога працює в різних жанрах – симфонічному, народному, естрадному, хоровому, церковному. Вважає, що композитор завжди в небезпеці – піддатися одному жанрові. «Тоді балансуєш на одній нозі, а потрібно твердо стояти на двох», – переконаний пан Дога.

Композитор, каже він, отримав від радянської влади все, окрім благ. Є. Дога народний артист СРСР, лауреат державних премій СРСР. Закінчив дві консерваторії – з класу віолончелі і з класу композиції. У тридцять років написав «Белый город» – пісню, що її виконала Софія Ротару і яка стала візитівкою маестро. Його «Ритми города» в Японії було визнано найкращою радянською піснею. Щоправда, був час, коли Євген Дога майже два роки нічого не писав. Вважав, що класики вчинили непоправно, створивши всю геніальну музику і не залишивши сучасним композиторам нічого. Та навколо лунали такі невіразні

мелодії, що знову взявся за перо.

З Емілем Лотяну створив чотири кінострічки. Як правило, починали разом з нуля, обговорювали, що й коли звучатиме у фільмі. Їх запросили на Мосфільм 1974-го для роботи над стрічкою «Табір уходить в небо». 13 січня, коли музика майже була завершена, Євгена Догу друзі покликали зустрічати старий Новий рік. Композитор спочатку відмовлявся, адже за два дні мав здати партитуру на кіностудію, але товариші вмовили. Євген забрав рукопис із собою, купив подарунки, зупинив таксі і вже за півгодини вийшов на Колгоспній площі, де жили друзі. Аж раптом похолов від жаху – в його руках був тільки пакет з подарунками, а де ж партитура? Свято було зіпсоване. Всю ніч телефонували до міліції і в таксопарки, та пакета з нотами так і не знайшли. Довелося писати музику

заново. Хто знає, чи народився б такий шедевр за інших обставин. Навіть цигани визнали, а спочатку ніяк не погоджувалися, аби музику до кінофільму писав не циган.

Перша спільна картина була настільки вдалою і за режисерським, і за музичним рішенням, що колеги побоювалися: раптом молдавани (а їх вважали майже циганами) так і не зможуть вийти з теми. Це відчував і сам Еміль Лотяну, тому в роботі над фільмом «Мій ніжний і ласкавий звір» увесь час повторював: «Тут вам не табір. Пам'ятайте про це». Вальс для Оленьки Скворцової до цього кінофільму Євген Дога написав за одну ніч. А Лотяну закружляв дівчину на операторському крані. Ніхто не міг збагнути, як вона змогла так літати.

Композитор надає перевагу акторам, які співають. На його думку, вони й грають краще. З Попеску-Гопо написав «Марію Мірабелу». А потім ще й продовження картини.

Євген Дога народився в молдовському селі Мокра Рибницького району. Коли вперше почув симфонічний оркестр, так бо захопив у нього грати, а ще дужче – щось для нього вигадати. Хлопчик тоді ще навіть слова такого «створити» не знав. Утім, йому дуже хотілося, щоб його слухали всі – і маленькі діти, і молодь, і зрілі люди, і старі. І це йому вдалося.

Фото Володимира ТРЕБЕНКА

Голос фестивалю

Колеги жартували: «Не витримав голосу Колесника».

На фестивалі першу нагороду отримав саме Олексій. Його гру в стрічці «Пошуки істини» відзначила російська «Литературная газета». А в роботі Валерія Ямбурського «День переможених», визнаний найкращим режисерським дебютом, актор зіграв афганця, який згодом став священником. Нашому виданню пан Олексій охоче дав білі-інтерв'ю.

– Як ви вживаєтеся в роль?

– Навіть для маленького епізоду вигадую цілу історію. Бо коли читаєш сценарій і розумієш, яке місце відведене твоїй ролі, завжди хочеш зробити її значнішою. Для афганця у «Дні переможених» навіть вірші склав. У фільмі «Братство» грав київського генерал-губернатора Фундуклея. Про нього знають дуже мало. Я ж стільки розкопав матеріалу! Звертався в Музей Києва, знайшов там його світлини, і це дало змогу досягти портретної схожості. Довідався, що пам'ятник Щорсу стоїть на постаменті мого героя. Фундуклей любив мистецтво, читав Шевченка і навіть рятував його під час обшуку, був меценатом. Коли я про все це дізнався, одразу роль стала глибшою. В «Холодному літі 53-го» для свого героя вигадав цілу біографію. Це карний злочинець, якого заслали до Сибіру в ГУЛАГ. Він утік і пішов на війну захищати Вітчизну. Тоді таких, як він, відправляли в

заградзагони. Хлопець цього не витримав, утік знову. Спіймали і дали «вишку», яку згодом замінили на довічний термін ув'язнення. Злочинець зненавидів і тих, з ким сидів, і тих, хто його посадив.

– Чи імпровізуєте в ролях?

– Імпровізація – це зазвичай добре підготовлена роль. Щоправда, бувають форс-мажорні обставини, коли доводиться щось вигадувати в перебігу зйомок. Скажімо, на Алтаї на зйомках «Єрмака» потрібно було переносити з однієї ріки на іншу човен. Він був мокрий і страшенно важкий, а муляжу не підвезли. Я запропонував кільком артистам підняти човна. Вони напружились, і це справило цілковите враження, ніби ми його тягнемо. Взагалі, професія актора – все всмоктувати, як губка, прислухатися, придивлятися. Тобто потрібно завжди бути в робочому стані.

– Ваші пісні звучать у кінофільмах?

– Ні. Пісні пишу тільки для себе і друзів, а мої вірші прозвучали в одному з фільмів. Нині готую програму «З піснею по життю». Збираюся зібрати в програму пісні кіно ХХ століття. Мені болить, що занепадає кінематограф. Нині нам нав'язують закордонну жуйку. Намагаємося наслідувати Голлівуд і забуваємо, що з нашої землі вийшли чудові кінематографісти. У нас має бути своє кіно і своя національна ідея.

Змовову вело Наталія ЗІНЧЕНКО
Фото Володимира ТРЕБЕНКА

ГІСТЬ НОМЕРА

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

– Чи вже знаєте про перемогу на XII Міжнародному кінофестивалі у Бердянську фільму за Вашим романом «Криза»?

– Так. Попередні екранізації моїх творів були менш успішними... А тут режисеру вдалося дуже тонко відчувати дух роману і водночас по-своєму трактувати і сюжет, і ключові образи. Я переглядав цей фільм. Самодостатня творча робота режисера Валерія Ямбурського.

І, звичайно, мені дуже приємно, що цей кінофільм завоював високу нагороду, переміг у номінації «Дебют». У ньому є багато свіжого, такої, як б сказав, ліричної іронії... Це все абсолютно відходить із сучасного українського села, але на його місці поки що не народилося нічого нового.

– У підготовці сценарію Ви брали участь?

– Сценарій писав сам режисер, що, до речі, є нормальним. Мені дали прочитати сценарій, я його прочитав і сказав: воля ваша, ви творець, ви творите фільм на базі мого роману. Як його автор, я приймаю все, тому що в сценарії немає якихось викривлень, немає, так би мовити, перевертання роману навпаки. Збережена його логіка, збережено його спрямування. Там було пару зауважень дрібних, уже й не пам'ятаю яких.

– Наскільки головні герої фільму відповідають роману, Вашому авторському задуму?

– Дуже добре дібрали акторів як для такого кіно. Хоча у фільмі не всі ролі грали професійні актори...

– Напередодні Дня кіно, яка Ваша думка про сучасний український кінематограф? Невже ми безнадійно забуксували у минулому?

– Стан українського кіно плачевний. Просто ганебний... Україна мала унікальний напрямок, який ішов від Олександра Довженка, від Сергія Параджанова, Івана Миколайчука. Поетичне кіно, унікальне поетичне бачення світу, кожен кадр буквально вилізаний, як окреме живописне полотно...

На превеликий жаль, у важкі радянські часи мистецтво пробивалася важко, шедеври лежали десятиріччями на полицях, але потім все одно знаходили шлях до глядача. Дивно, що сьогодні, маючи свою державу, не маємо цензури, не маємо наглядців, яких раніше була тьма-тьмуца, ми втратили так багато...

Гірко стало, коли дізнався, що лише 5 мільйонів виділили цьогоріч на українське кіно. На таку суму важко зняти один якийсь простий кінофільм, без батальних тем, масових сцен тощо. Дуже гірко, що сьогодні держава, бюджет фактично не підтримує кіно. Але це не означає, що і Юлія Тимошенко, і міністр наш Василь Вовкун антикіношники. Катастрофічно бракує коштів, це відкидає нас назад, а надганяти потім буде дуже важко...

Усе в нас є. Актори є класні, маститі режисери є, бракує просто коштів, щоб зробити колосальний прорив у кіно...

– Скажіть, будь ласка, яке місце в цій ситуації посідає кіноадміністрація?

– Я переконаний, що потрібна молода гілка в українській адміністрації... Я не хочу кидати каміння в город, на жалюгідні кошти, звичайно, не дуже розвернешся, але мене дуже непокоїть те, що в нас сьогодні 42-43 розпочаті і не закінчених фільми. От для чого це? Краще було б розпочати менше – 10-15-20, але завершити їх і пустити на екран.

До речі, кінофільм «День переможених» уже рік як знятий, але й досі ще не відбулося його прем'єри. Ну де це таке бачили?.. А він міг вже заробляти гроші...

Має прийти молода, енергійна команда, нові люди – справді талановиті менеджери.

Фото Юрія Шкоди

редактор рубрики
Анатолій СЕРИКОВ

піар-технології

ОТАКО!

Щойно Україна завершила збирання хлібів, а вже нині, схоже, вступає в нові жнива — політичні. Щоправда, офіційно ця кампанія ще не розпочалася, проте «пробний виїзд в електоральне поле» окремі кандидати на пост президента України вже зробили. Першими вдалися до цього екс-голова Верховної Ради України, лідер громадської організації «Фронт змін» Арсеній Яценюк та відомий політик і бізнесмен Сергій Тігіпка. Їм навздогін за справу взялася народний депутат України Інна Богословська.

Арсеній Яценюк, який є безперечним фаворитом реклами президентської виборчої кампанії, що фактично вже розпочалася, вважає — українці повинні голосувати свідомо. Так, за повідомленнями інформантів, під час брифінгу в Донецьку, відповідаючи на запитання журналіста щодо рекламних щитів «Урятувати країну. Арсеній», він заявив: «Зрозумійте одну річ: люди не за плакати голосують, і не за наклейки. Принаймні, не повинні цього робити. І наша місія — це сказати й довести: або ми голосуємо за реальні речі, або ми далі живемо у фантомах. І в цих фантомах ми проживемо недовго, часу практично не залишилося...»

А от Сергій Тігіпка за допомогою бігбордів видає «рецепти», «як нам краще облаштувати Україну». Тут поради і щодо уникнення безробіття, і відродження економіки, і збереження заощаджень, і захисту прав кожного громадянина тощо.

Народний депутат Інна Богословська вирішила боротися за голоси виборців у кожному конкретному випадку окремо. Причому, як правник особливо не переймається не тільки змістом і формою, а й дотриманням чинного законодавства. Скажімо, віднедавна в Криму з'явилися бігборди, на яких зображена Інна Богословська і написано гасло: «Досить ділити Севастополь! Дамо місту статус Україно-Російської території!». Отакої! Ні більше і не менше. Тобто свідомо виступає за те, щоб Севастополем, окрім України, правила ще й Росія.

Звісно, такий заклик викликає справедливе обурення з боку патріотичних сил. Українська народна партія, наприклад, звернулася до СБУ з вимогою порушити кримінальну справу проти народного депутата Інни Богословської за посягання на територіальну цілісність України «за фактом активних дій, що містять заклики до зміни меж території України з розпалюванням національної ворожнечі». УНП вбачає ознаки злочину, передбаченого п. 1-2 статті 110 Кримінального кодексу України.

У свою чергу, Ялтинська міська організація партії «Батьківщина», що входить до Блоку Юлії Тимошенко, звернулася до генеральної прокуратури з проханням провести перевірку законності розміщення плакатів Богословської на трасі Сімферополь-Ялта.

Сама ж пані Богословська свою позицію пояснює дуже просто: таким чином вона хоче зняти напругу на півострові, що виникла внаслідок протистояння проукраїнських і проросійських сил...

Найближчим часом, коли офіційно буде дано старт передвиборчим перегоням, кількість бігбордів кандидатів на посаду істотно зросте. І багато з них пропонуватимуть нам своє «меню», намагаючись задобрити «солодкою цукеркою».

Ось тут би нам виявити свідомість і громадянську позицію, не спокутитися, не піддатися дешевим обіцянкам, зуміти розгледіти за барвистою обгорткою фальш і популізм.

Тільки за таких умов наш спільний вибір виявиться правильним. І тоді запанує «в своїй хаті й своя правда і сила, і воля...»

Микола СЕРГІЙЧУК

Придорожні асоціації

Сергій ШИНКАРІВ

Серпневий ужинок зовнішньої реклами в Києві зазвичай незначний. Столиця виряджає останню відпускну генерацію в турецьчини-замореччини, готується привітати школярів-студентів, розморожено очікує відновлення бізнесової активності, завершення пивного відкриття театральноконцертного сезону. Рекламні щити уздовж автострад і вулиць вигоріли, поширالیсь вітром, подекуди за давнього освідчуються у своїх почуттях місту і навіть закликають любити країну, не прагнучи донести покупцеві замашні бренди, маркетингові хитрин-

ресня. На рингу вона здибалася лише одного конкурента, іншої вагової категорії, — марку «Старопрамен».

Звичайно, слід було очікувати напередодні президентських виборів значного поживлення політичних гравців.

Часовий лідер — Рух. Його двоскладова заявка помітна не лише в Києві, а й у обласних центрах. Адже сама ідея нагадування «20 літ тримаємо слово» із наступним напливом на другому щиті поперед цього девіза привітання «З днем народження, Україно!» цікава. Хоч її реалізацію успішно не назвеш через незадовільне масштабування фотознімка обличчя пана Тарасюка. Образ такого собі самовдоволеного «усміхненого

Цікавий і дуже оригінальний PR. Проте інтрига якось похитнулася, коли при в'їзді на міст Патона з боку Русанівки виявився недогляд чи жарт у поєднанні сюжетів сусідніх щитів. Може й справді так кмітливо «помстилися» столичні рекламники керівній особі Дніпровського району? Адже біля

однієї із станцій метро стався ще один подібний інцидент «непродуманого» сусідства. Шкода цю пані, її образ досить самодостатній, народний і переконливо начальственний.

...Не пригадую наразі жодної західної країни, де б так претензійно і малозмістовно вітали шановних і улюблених осіб із ювілеями та днями народження через рекламні щити. Ця українська тенденція своєрідно проєциється і на привітання керівними кадрами, особливо містечкового штибу, свого електорального кольору тло від графічного портрета концентрує увагу, налаштовує на несподіванку або ж спрощене: «Шикуйсь!..» В іншому — нависають паралелі до «поважного» образу Медведєва із банальним «А Путін хто?..»

Що принесе вересень?

Фото автора

хом'ячка» не рятує навіть чергування європейського й українського вбрання. Портрет завеликий, непропорційний тлі і шрифту, гарнітуру останнього також можна дискутувати, психологічно недовершений, малоефективний. Однозначно виграшнішою могла б стати колективна архівна світлина 20-літньої давнини із розкриттям історичної об'єднанчої і провідної ролі Народного Руху через групове оточення лідера.

...Заінтригували було мирян скромні графічні двоколірні повідомлення про таємничу незнайомку, яка (вона) знай все працює.

ки й адреси нових крамниць...

Усталений з року в рік серпневий рекламний застій цього року відступив.

Які ж рекламники попереду? Чужі: не перший місяць тішають естетичною довершеністю стрімкі вертикалі крокуючих ангелів LACREM. Втім, переконливо лідирують і два вітчизняні сюжети — тижневика «Комментарі» (із вибраною потилицею модерно і надто відверто зазобованого сучасника) та благодійної організації «Місто щасливих дітей» (малюк визирає з-під завувної кришки каналізаційного люка). Новизна й оригінальність їхня очевидні. Як і майже повна відсутність змагання торговельних марок. Винятком може слугувати лише неспівмірно означена осіння рекламна кампанія пива «Оболонь», розпочата раніше ве-

редактор рубрики
Володимир БУРБАН

журналісте, брате!..

Із пресою щось не так...

– Як Ви сьогодні оцінюєте роль української преси в духовному зростанні України і українців?

– У мене таке відчуття, що українська преса нині перебуває у стані накопичення нової якості. Хоча самої якості ще немає. Ми всі говоримо про те, що, справді, є свобода слова, і це колосальна заслуга Віктора Ющенка. Зараз ніхто ні на кого не тисне, я можу на Національному радіо, яке завжди цензурувалося, говорити все, що вважаю за потрібне, ніхто мені не «доряджує». Так само кожен може вільно висловитись у будь-якій газеті, але я не назвав би це демократією у найкращому розумінні цього слова. Якщо почитати нашу пресу сьогодні, то можна такого начитатися про будь-кого!.. Це перше.

Друге: ми зовсім не використовуємо свободу слова, я маю на увазі засоби масової інформації — і телебачення, і величезну кількість газет, — для пропаганди українських цінностей, державницьких ідей. «Факти», наприклад, це газета якихось гострих подій і тільки. Інші газети мають чисто партійний прицип і їх нецікаво читати, бо все висвітлюється однобоко. Тому фактично не маємо в пресі ні профілактики, ні очищення, ні допо-

моги у формуванні української душі. Якись фрагменти історії друкують газета «День», іноді «Дзеркало тижня».

Але поза увагою преси лишається найголовніше — є молода держава, в неї безліч проблем, стався розкол у суспільстві, хоч би хто там що говорив. Газети мусили б усе це скласти докупи. Натомість вони йдуть за бездарними політиками, які намагаються якомога більше поділити, а розділене легше розіпхати по кишенях.

Я трохи знаю польську пресу, там все виглядає інакше. Недавно читав дуже гарне інтерв'ю з Адамом Міхніком — одним із лідерів «Солідарності», який відійшов від політики, але випускає «Газету виборчу». Він розповідає, чому його видання таке популярне, чому в нього такий колосальний тираж: «Ми маємо свою лінію, яка ні від кого не залежна, і нам читач довіряє». А на запитання, чому Україна так довго стоїть на одній нозі, хитається, крок вперед — два назад, НАТО-переНАТО тощо, А. Міхнік відповів, що й він не може зрозуміти, що у нас відбувається.

Виявилось, поляки здатні до компромісу, а українці — ні. Немає ідеї, яка надихала б усіх. Коли є головне, будь-яка метушня видається такою дрібничкою, такою

смійною... Але на цей рівень ніхто фактично нині не піднімається, навіть галичани моєї дороги, яких я так люблю, хоч я — східняк. Нам всім властива якась містечковість, погляд з-під козирка. І тут преса мусила б робити свою надважливу справу.

І ще на один момент хочу наголосити. Наша держава мала б регулювати те засилля російськомовної преси, яке є сьогодні. Так, я розумію, — є російська меншина, є театри російські, є ще багато чого, але ж не може бути 34–36% україномовної преси, а решта — російської. Не хочу нікого звинувачувати, є дуже гарні російські газети, але чекає від російськомовної преси, що вона писатиме про якісь українські ідеї, українські національні проблеми, — нерально. Треба долати певні бар'єри. Я не закликаю закрити російськомовні видання, але коли обласна газета «Московский комсомолец» у нас стає загальнодержавною, та ще й з назвою «Московский комсомолец в Україні», — тут щось не так.

– І все ж, якщо озиратися на всі 18 років нашої державності, чого ми досягли у сенсі самоідентифікації?

– Був у нас перший президент і я, до речі, глибоко шаную його. Він тепер

якось абсолютно вільно висловлює свої думки, і мені, як українцеві, вони дуже імпонують. І хоч би що ми говорили, він був перший і йому було неймовірно важко, мусив вирішувати надскладні питання — тієї самої незалежності, суверенітету тощо.

Другий наш президент опосів високе крісло, будучи людиною, вельми далекою від національних проблем і від культури. Я йому писав відкриті листи, але він — технократ, директор заводу, таким і залишився.

На Віктора Андрійовича ми поклали великі надії і чекали на якийсь злет нашої нації. Ми мали Помаранчеву революцію. І хай там кажуть, що вона зайшла у глухий кут, погасла, але піднесення було колосальне, про нього знають у всьому світі. Щоправда, тепер дивляться скося на нас, мовляв, чому ж далі нічого не відбулося. Тож я назвав би великим позитивом те, що сьогодні той український сегмент, який маємо в нашому суспільстві і який завжди в ньому був, нарощується. Нарощується за рахунок молоді, за рахунок свободи.

Ми вже інший народ. Я бачу це по своїй авторській передачі, яку веду на першому каналі Національного

ГІСТЬ НОМЕРА

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

радіо. Голодомор депутати з Донбасу не визнають. А люди з того ж регіону, які все це пережили, пишуть листи, де розповідають, як було насправді. Я ж ті листи оприлюднюю.

Хочу сказати й про мову. Якщо років 20–25 тому хтось у крамниці звертався до продавця українською мовою, неодмінно чув на свою адресу: «Говорите по-человечески». Сьогодні наша мова звучить дедалі частіше, хоча я знаю про всі проблеми і розумію їх. Але та духовність, про яку ідеться, вона зараз, так би мовити, живиться з нашої історії.

Я хотів би назвати ще один чинник, — до нас повернувся той сектор української культури і духовності, який довгий час був заборонений і який творився поза межами України. До нас повернувся Барка, Багрянний, той-таки Винниченко в останній період його творчості, Архипенко... Інше питання, що нас переслідують сьогодні то криза, то безголів'я українське. І частина наших людей поневіряється десь по закордонах, і фактично як українці вони там себе втрачають.

Фото Юрія Шкоди

УКРАЇНОМОВНА ПЕРІОДИКА АМЕРИКИ

Микола СЕРГІЙЧУК

Перебуваючи на американському континенті, я цікавився місцевою україномовною пресою. Першою потрапила до рук «Національна трибуна», що виходить у Нью-Йорку майже тридцять літ, і оперативно повідомляє про останні суспільно-політичні події на материнській землі.

Широко представлена палітра політичного життя в Україні і на шпальтах «Закордонної газети». Тут вміщуються також коментарі міжнародних експертів з приводу різних подій, що відбуваються як у нашій країні, так і у світі. Чимало місця відводиться культурологічній тематиці, дозвіллю.

Із жовтня 2008 року у Нью-Йорку почав виходити український громадсько-політичний тижневик «Нова газета» (видавець і головний редактор — Валентин Лабунський). Представники діаспори, з якими спілкувався, одностайні, що це видання є досить оригінальним, привабливим, впевнено завоює читачську аудиторію.

Справді, тут широко висвітлюються різні аспекти міжнародного життя, вміщуються аналітичні статті про політичні, соціально-економічні явища й події у світі, Україні. Чимало місця відводиться темі культури, мистецтва, літератури, спорту; матеріалам пізнавального змісту про визначні місця Америки, особливості окремих міст, видатних українських державників і ушлавлених українців США, від Симона Петлюри і до Марусі Бек та відомої астронавтки українського походження Гайдемарі Стефанішин-Пайпер...

«Газета — це дзеркало життя, — пише у редакційній статті Валентин Лабунський. — У ній не може бути тільки «чорних» чи тільки «білих» матеріалів. Газета — це також контраверсійність, полеміка, дискусія...».

І на підтвердження свого кредо Валентин Лабунський у своїх публікаціях віддзеркалює українську дійсність. Чого варта лише його стаття «Украдене дитинство, або Ціна дитячої слози»!..

«Дітей мільйонів українських заробітчан, для яких за роки незалежної України вигадали спеціальний термін «соціальні сироти», за приблизними підрахунками, налічується в Україні три з половиною мільйони, — пише автор статті. — Вдумайтеся в цю цифру!»

Три з половиною мільйони маленьких людських душ, які плачуть, страждають і мучаться. Їхні матері й батьки полишили їх на бабусь, сусідів, знайомих і поїхали за кордон на заробітки. Що виграли вони і що втратили? Запитання риторичне й найкраще на нього відповідають листи полишених дітей».

«Я стояла біля великого білого автобуса. Бабуся плакала і все повчала мою маму, а тітка вмовляла її не їхати... Мене тримали за руки, а мама стояла у вікні і дивилася на мене. А слези струмками бігли по її обличчю. Мотор загарчав, мов лютий пес. Автобус ... полетів білим лебедем — і враз перетворився на чорного крука: він повів від мене маму...»

Це рядки з листа Іринки Цибах з Рівного. Вони увійшли до цілої епістолярної антології під назвою «Діти емігрантів про себе», яку видано у рамках міжнародного проекту «Міграція сьогодні», здійснюваного Міжнародним інститутом освіти та культури та благодійним фондом «Відкрий Україну»...

«Ви уявляєте собі нещастя розлуки з мамою? Ой мамо, пташко моя нещасна, коб почув нас той, хто розлучив нас так жорстоко! Голосок твій, мамо, я чула в трубіці довгих-предовгих вісім років. Я його обіймала, той голосок, цілувала-обцілювала й спати з ним лягала. А коли прокидалася вранці, він озивався до мене голосом світанкової пташки...».

Це з листа Катерини Лазарук з Хмельниччини...

«Скажи, мамо, за що ти так мене покарала? Невже ти думаєш, що оті долари, які ти надсилала мені з Америки, заміняли мені тебе, мою матір?! Невже ти гадаєш, що Україна — це «чорна діра» в центрі Європи, в якій люди живуть тільки думками про речі та їжу?! Ти засліплена Америкою, ти хвора нею й не зможеш вже повернутися ніколи. Це як наркотик — підсів на «голку», вже ніколи з неї не злізеш. Я думав, що ти хоч би на моє весілля прийдеш. Усі так тебе чекали. Але ти й цього дня мене зрадила...»

Раніше, маленьким хлопчиком, я засинав увечері і прокидався вранці з мрією, що настане день і ти повернешся. Але ти не повернулася. А в мене вже росте свій син. І в душі все так перегоріло, що якби ти й повернулася тепер, мені було б байдуже...»

Гадаю, далі цитувати гіркі рядки болю й розпуки наших дітей немає потреби, бо й так на душі важко.

«Не скупи й мертві статистичні дані треба класти на столи нашим владомощам, — веде далі Валентин Лабунський, — а ось ці листи. Нехай прочитають, і якщо мають совість та душу, замисляться: яку державу вибудовують, що роблять з народом, ким увійдуть в історію?»

Київ—Нью-Йорк—Київ

редактор рубрики
Ольга ЛУГОВА

український рід

РІД ГАЛАГАНІВ

Уважніше придивіться до цих ликів, не відводьте очей, і Ви за ними побачите великий час наших пращурів, отже і нас самих в банках вічності
Павло Мовчан

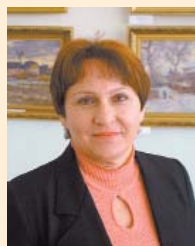
Саме на цьогорічного Спаса Чернігівський обласний художній музей надав можливість відвідувачам побачити портрети знаного козацько-старшинського роду Галаганів. Основна род-инна колекція, яка після побудови палацу в Сокиринцях (1831) до 1919 року зберігалася в ньому, налічує майже сто живописних і графічних творів західноєвропейських, українських та російських художників, народних майстрів. Найбільшу частку її становить унікальна сімейна галерея, своєрідна «колекція в колекції», представлена портретами дев'яти поколінь Галаганів, а також їхніх численних родичів – Розумовських, Дараганів, Гудовичів, Ламсдорфів.

На виставці «Роде мій красний», присвяченій 190-річчю від дня народження одного з його найяскравіших представників, відомого державного діяча, колекціонера та мецената Григорія Павловича Галагана (1819–1888), представлено 15 живописних портретів восьми поколінь Галаганів і Ламсдорф-Галаганів, датованих першою половиною XVIII – кінцем XIX століть. Передовсім це портрети представників козацької старшини XVIII століття, в композиції яких застосовується певний стандарт: пернач або ціпок в одній руці, друга – на попереку. Це погрудні портрети, в яких ще відчувається парсунний стиль з його декоративно-площинною манерою, але вже з тенденцією до психологічного аналізу. До таких творів належать портрети Гната й Олени Галаганів (1740-ті рр.), портрет їхнього сина Григорія Галагана (1760-ті) невідомих майстрів, а також роботи талановитого маляра-кріпака Федора Землюкова, який написав портрети представників четвертого покоління Галаганів – подружжя Григорія й Ірини Галаганів (кінець XVIII століття).

Другу частину становлять твори першої половини XIX століття, створені мандрівним живописцем Кононом Юшкевичем-Стаховським, з-поміж яких портрети Петра Галагана та Марії Галаган (1839).

До третьої групи належать професійні портрети, підписані М. Потаповим, про якого, на жаль, бракує відомостей. Є припущення, що це може бути Михайло Якимович Потапов, учитель малювання, який 1864 року отримав Велику срібну медаль і був учнем Академії мистецтв з 1874 року. Створені ним численні портрети родини Галаганів і Ламсдорф-Галаганів, датовані кінцем XIX століття (портрети подружжя Павла та Катерини Галаганів (1897), Катерини Ламсдорф-Галаган (1899), свідчать про академічну освіту та вроджений талант художника, який через пластику форм, м'яке світломоделювання, узгодженість ліній і взаємозв'язок усіх елементів створює відчуття внутрішньої гармонії образів.

Коли дивився на ці ліки і знаєш про розкиданих по світах від Європи до Америки численних нащадків давнього Галаганівського роду, які час від часу повертаються на рідну землю, щоб вклонитися пам'яті своїх предків, розумієш, що цей рід не приречений на «сто років самотності». Він був, є і буде.

Ірина РАЛЬЧЕНКО,
директор
Чернігівського
обласного художнього
музею

ГАЛАГАНІВСЬКА КОЛЕКЦІЯ В ЧЕРНІГІВСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ МУЗЕІ

ДО 190-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГРИГОРІЯ ПАВЛОВИЧА ГАЛАГАНА

В основі фондів Чернігівського художнього музею лежить родинна колекція Галаганів, яку збирали кілька поколінь знаного козацько-старшинського роду впродовж XII – XIX століть.

Мистецька колекція графів Галаганів, яку вони зібрали в родовому маєтку в с. Сокиринцях (Чернігівська область) потрапила в поле зору дослідників української історії та образотворчого мистецтва. Про колекцію пишуть О. Лазаревський, Г. Лукомський, О. Степович.

Значний внесок у поповнення фамільної колекції належить сину Павла Галагана, Григорію Галагану, відомому державному та громадському діячеві, який народився 15 серпня 190 років тому (1819–1888). Виховання у сім'ї на кращих українських традиціях допомогло Г. Галагану пізнати життя простих людей, полюбити національні обряди, поезію та пісні, народну старовину. Любов до милих його серцю Сокиринців він переносить і на тих, хто волею долі мав йому служити. «Навіщо я приречений бути безвинним винуватцем нещастя стількох людей?», – пише він у щоденнику 1838 року. – О, краще я бажав би бути бідним, жебраком, розбійником, аніж тим, ким я буду! І після цього я можу пишатися тим, що маю кілька тисяч рабів?». Закоханий у мистецтво, Григорій Галаган не лише зберіг, а й примножив родинну колекцію на засадах меценатства та благодійності. Перебуваючи за кордоном, він здебільшого купував та замовляв роботи художникам-землякам, найперше з тим, як він писав в одному з листів до матері, «щоб підтримати та врятувати талант».

На жаль, на відміну від мистецького зібрання старожитностей сусіда Галаганів В. Тарновського-молодшого, який подарував свою колекцію Чернігівському земству, доля галаганівської збірки склалася нещасливо. Революція, війни та людське невігластво зробили свою чорну справу. Колекція була розпорошена, багато експонатів знищено як «поміщицький непотріб». Але колекції, як і рукописи, такі «не горять». Зусиллями працівників Чернігівського історичного музею частину галаганівської збірки на початку 50-х років XX століття було врятовано й перевезено з Прилук до Чернігова. Тридцять років потому понад 100 творів образотворчого

мистецтва передали новоствореному Чернігівському художньому музею.

Саме вони лягли в основу музейного зібрання і є його гордістю та окрасою. Зважаючи на високий художній рівень більшості цих творів, їхню різноманітність та збереженість, можна говорити про галаганівську збірку як про «колекцію в колекції», гідну належного поцінування, подальшого вивчення та популяризації.

Найбільшу частку колекції складає сімейна галерея Галаганів, започаткована портретом засновника роду, знаменитого прилуцького полковника Гната Галагана, написаним невідомим художником після 1739 року. Вісімнадцятим століттям датується оригінальний твір, авторство якого і досі під питанням. Це портрет Н. Д. Розумовської, родички Галаганів, родоначальниці ще одного відомого роду. Тривалий час його приписували Григорію Стеценку (1710–1781), придворному живописцю К. Розумовського, але останні дослідження дають підставу говорити про приналежність цього твору Хойзеру Генріху Готтлібу (1719–1752), так само як і портрета Василя Дарагана, який вже став хрестоматійним. Є в галаганівській колекції народні картини, зокрема славнозвісні Козаки Мамаї, датовані XIX століттям, портрети інших членів родини, варіанти старовинних канонічних портретів українських гетьманів: Івана Мазепи, Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Богдана Хмельницького, написані сином Землюкова Степаном. Представлені і твори українських та російських художників – сучасників Г. П. Галагана. Зокрема, Олексія Волоскова (1822–1882), якого Григорій

Павлович запросив до себе у Сокиринці «для практичних занять терміном на два роки». Саме тут і були написані відомі твори «Готичний місток у Сокиринському парку», «Садба Г. П. Галагана у Лебединцях», «Церква у Сокиринцях».

Окрасою збірки є і портрет Г. П. Галагана роботи Василя Серебрякова (1810–1886), портрет «Італійки» Івана Шаповаленка (1820–1880), яким Григорій Павлович опікувався впродовж багатьох років, одна з ранніх робіт Івана Айвазовського «Буря на морі».

Окрім творів вітчизняного мистецтва є в галаганівській колекції також твори західноєвропейських майстрів. Деякі з них замовляв Григорій Галаган, наприклад, чудове живописне полотно «Неаполітанська затока» австрійського художника Йоганна Рауха Непомука (1804–1847), на жаль, втрачене внаслідок крадіжки.

Представлені також твори станкового живопису невідомих художників XVIII–XIX століть, серед яких «Суд Соломона», «Жертвоприношення Авраамом свого сина Ісаака», «Пейзаж з собаками», «Збори на полюванні» тощо, графічні твори, зокрема, різцева репродукційна гравюра Італії та Німеччини, представлена відомими іменами Джованні Вольпато (1735–1805), Рафаеля Моргена (1758–1833) та Алозія Фабрі (1785–1835).

Є в збірці й акварелі невідомих авторів XIX століття, а також роботи самого Г. П. Галагана («Портрет молодої жінки», виконаний вуглем та олівцем 1833 року, та пейзаж Теплої Рудки, датований 1846 роком). Одна акварельна робота належить його сину Павлусю. Це ескіз класної кімнати, написаний 1866 року. Ці твори – ще одне свідчення любові та шани до образотворчого мистецтва родини Галаганів.

редактор рубрики
Тетяна ШВАЧКО

опера

«ЛЮБОВНИЙ НАПІЙ»

Тетяна ШВАЧКО

У репертуарі Національної опери України дванадцять оперних шедеврів італійської музики. Колектив показав ще одну прем'єру – блискучу комічну оперу Г. Доніцетті «Любовний напій», яка ніколи не ставилася на київській сцені. (У 60-х роках минулого століття йшла у Львівському театрі).

Цей твір вважається одним з кращих комічних опер у доробку композитора і в європейській музиці першої половини XIX століття (прем'єра відбулася в міланському театрі «Ла Скала» у 1832 р.), знаходячись між вершинними зразками цього жанру, в якому поєднуються буфонада, лірика, драматизм, жарти, сатира, – «Севільським цирюльником» Дж. Россіні та «Фальстафом» Дж. Верді.

Попри, здавалося б, легкість, вишукану граціозність, опера дуже складна для вокалістів, бо вимагає віртуозного володіння італійською школою бельканто (прекрасний спів). Українські співаки вже вкотре довели, що блискуче опанували секрети цього славнозвісного стилю, близького до природи нашого національного вокального мистецтва, тонко відчують стиль і манеру італійських авторів. Чудово прозвучали на прем'єрі сольні й ансамблеві номери, наповнені щирими почуттями й емоційною наснагою. Оркестр під керівництвом головного диригента театру Володимира Кожухаря підтримав співаків у їхньому бажанні як-

найкраще відтворити прозору, гнучку кантилену, шедре мелодійне багатство партитури, грав легко, яскраво, не заглушаючи вокалістів (як це інколи спостерігаємо в інших виставах), створивши злагоджений музично-вокальний ансамбль.

Серед кращих інтерпретаторів італійських опер багато видатних українських співаків XIX та XX століть, навіть склалася своя традиція виконання музики Дж. Пуччіні, Дж. Верді, Г. Доніцетті... Сьогодні її продовжують сучасні артисти, зокрема, першокласний тенор Дмитро Попов, котрий продемонстрував високу вокально-акторську майстерність (співак нині у розквіті своїх творчих можливостей, що підтверджують його останні роботи в «Манон Леско» та «Бал-маскарад»). Він збагатив власну виконавську палітру проникливими ліричними й романтичними барвами, правдиво розкрив складну гаму почуттів героя, вишукано й поетично проспівавши популярний романс Неморіно. Образ красуні Адіни, в яку безмежно закоханий юнак, створила юна вокалістка Ольга Фомічова, вражаючи чистотою інтонування, чіткістю фразування, технічною довершеністю виконання складних колоратур. Вона органічно поєднала спів з вишуканою акторською грою.

Молодий співак Олександр Бойко виразно змалював вокально-сценічними барвами образ сержанта сільського гарнізону Белькоре, теж закоханого у грайливу красуню Адіну. Досвідчений актор Сергій Магера якнай-

краще втілює образ лікаря-протидисвіта Дулькамара, який начебто «приготував» любовний напій і продав його довірливому Неморіно, котрий прагнув приворожити Адіну. Злагоджений виконавський ансамбль, де кожний співак з повною емоційною самовіддачею грав свою роль, підтримував прекрасний хор театру під орудою талановитого молодого хормейстера Богдана Пліша. Ми знаємо цього музиканта – лауреата Гран-прі Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів, керівника відомого камерного хору «Кредо», а у виставі він виступив як гідний учень видатного хормейстера Левка Венедиктова, який довірив йому цю відповідальну роботу. Хоровий спів органічно поєднувався з виразною пластикою, динамічними мізансценами і танцями. Молодіжний склад хору в масових епізодах, винахідливо поставлених режисером Італю Нунціато, став окрасою сонячної, іскрометної вистави.

Співпраця з цим досвідченим режисером, який своє постановочне рішення завжди підпорядковує музиці, подарувала київському оперному колективу чимало сучасних інтерпретацій італійської оперної класики: «Манон Леско» Дж. Пуччіні, «Макбет» і «Бал-маскарад» Дж. Верді, що прикрасили діючий репертуар і з великим успіхом були показані під час зарубіжних гастролей театру. Музичальність і неординарність у розробці характерів персонажів відзначають роботи І. Нунціато, котрий працює на рівні сучасних здобутків євро-

пейського театру, збагачуючи своїми знахідками українську музичну сцену, для якої новаторська режисура залишається гострою проблемою.

У її вирішенні театру вже кілька років поспіль допомагає Італійський інститут культури при посольстві Італії в Україні та його директор Франко Болоньї. Перший протеже інституту Маріо Коррадї досить традиційно поставив «Турандот» Дж. Пуччіні й «Джоконду» А. Понкіеллі, а І. Нунціато вже в дебютному спектаклі «Манон Леско» вразив винахідливістю режисерських рішень. Велике значення в роботі над виставою постановник надає плідній співпраці з головним художником театру Марією Левитською, яка створила вишукані декорації «Любовного напою» в яскравій колористичній гамі.

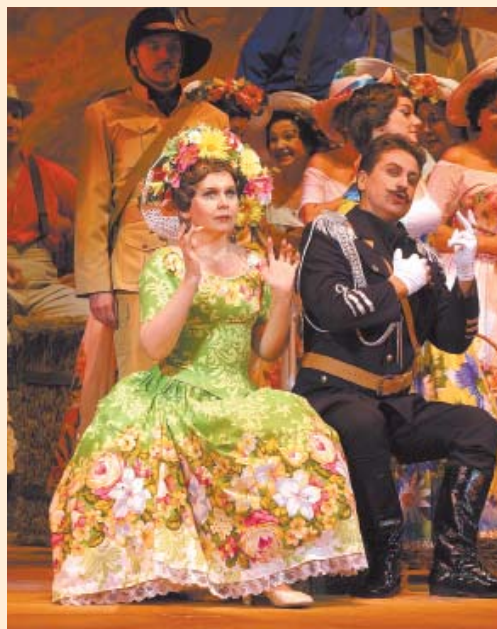
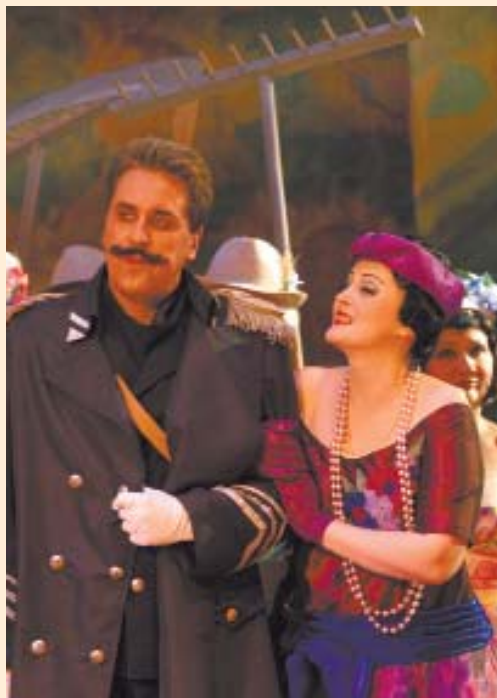
Італійську оперу з віртуозною майстерністю виконують столичні артисти, демонструючи прекрасне володіння бельканто, високий рівень музично-вокальної культури солістів, хору й оркестру. Спектакль «Любовний напій» Г. Доніцетті став музичним святом і яскравою мистецькою подією для киян і гостей міста.

Фото Олександра ПУТРОВА

На фото: Неморіно – Дмитро Попов,

Адїна – Ольга Фомічова
Сцена з вистави «Любовний напій» Г. Доніцетті.

Адїна – Ольга Нагорна,
Джанетта – Світлана Годлевська.
Джанетта – Оксана Терещенко,
Белькоре – Олександр Бойко.
Сцена з вистави

редактор рубрики
Тетяна ШВАЧКО

опера

Петро ДЖЕРЕЛЯНСЬКИЙ
Харків

Перші враження від прем'єрних спектаклів опери Петра Чайковського «Черевички» на сцені Харківського академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка пов'язані, насамперед, з музичним втіленням твору, в якому композитор яскраво розкрив українську тему.

Натхненне прочитання партитури диригентом-постановником, заслуженим діячем мистецтв України Віталієм Куценком дозволило вважати оркестр чи не головною «дійовою особою» вистави. Яскраво прозвучали симфонічні фрагменти – увертюра, оркестрові вступи до окремих картин опери. Гідним «партнером» оркестру виявився хор театру, з яким працював заслужений діяч України Олексій Черникін.

Сценографічне вирішення вистави, запропоноване художницею Надією Швець, не лише відповідало змісту опери, його музичній драматургії, а й було зручним для виконавців. Окремо слід відзначити театральні костюми, творці яких не прагнули досягти історичної або етнографічної ідентичності, а пішли шляхом художнього узагальнення. Йдеться про органічне поєднання особливостей національного одягу різних регіонів України, доповнене творчою фантазією сценографів. У «петербурзьких» сценах зоровий ряд вистави мав передати і загальну атмосферу доби, й ознаки певного середовища – царського двору. Прем'єра опери стала вдалим дебютом для молоді талановитої художниці Софії Федорович.

Важко переоцінити й результат напруженої творчої праці балетмейстера-постановника Алли Рубіної. Маємо на увазі не лише яскраві номери за участю балету, а й масові сцени. У виставі якнайкраще втілилася думка корифеїв українського театру щодо танцю, який має бути у виставі не дивертисментом, а одним із засобів розкриття характеру героя. Саме таким став танок Оксани, що разом із «Піснею про черевички» додав кілька виразних штрихів до образу широї, але схильної до суто жіночих хитрощів дівчини, партію якої виконували провідні солістки Харківської опери Тамара Гармаш й Алла Мишкова.

Завдяки невичерпній фантазії режисера-постановника Ірини Нестеренко і артистів кожен персонаж наділений не лише оригінальною (дехто гротескною) зовнішністю та манерою поведінки, а й чітко окресленим характером. Хоча у виставі й переважають фронтальні та діагональні мізансцени (найзручніші для «спілкування» солістів та хору з диригентом), проте вони не статичні. Ризикуючи вислухати звинувачення в потураних консервативних смаках, наголосимо, що в оперній режисурі часто залишається невинуватим використання засобів, притаманних сучасному драматичному театру. Ірина Нестеренко ними не спокушалася. Понад усе її надихала музика. Традиційний у кращому розумінні цього слова спектакль дозволив цілком реалізувати унікальний творчий потенціал театру: від можливостей постановочної части-

ни (на сцену повертаються деякі напівзабуті технічні моменти) до розкриття вокальної і акторської майстерності солістів.

У лібрето та в партитурі опери поглиблено, драматизовано (порівняно з літературним першоджерелом) характери героїв, а їхні образи диктують, звісно, й масштаби вчинків і переживань. У харківській виставі це заакцентовано особливо. Тож молодий коваль Вакула мало чим нагадує простого сільського парубка. Це радше такий собі народний філософ, різнобічно обдарована людина, «закоханий художник», за визначенням одного з постановників спектаклю, а його щире почуття до Оксани сягає справді шекспірівських глибин. Молоді артисти Олександр Золотаренко й Іван Носик створили трохи відмінні між собою образи, що пов'язано із вокальною самобутністю виконавців. Якщо в Олександра Вакула більш замріяний, ліричний, то в Івана – більш імпульсивний, непередбачуваний. Зворушливо пролунала в обох виконавців арія Вакули «Чує ли девица», написана на основі народної української пісні, – окраса спектаклю.

У Чайковського дещо драматизовано порівняно з гоголівським і ліричний образ Оксани. За психологічною достовірністю та натхненням ліризмом це один із найяскравіших жіночих образів у російській опері.

Солоха у виставі також не в усьому схожа на гоголівську молодлицю. Вона не тільки залюбки заграє зі своїми залицяльниками, розважається нічними польотами на мітлі й теревенить з Чортом, а й щиро сумує за сином, співчуває його нареченій, радіє частю молодят. У прем'єрних спектаклях роль Солохи виконували народна артистка України Олена Романенко та Лілія Кутищева.

Помітне місце в контексті опери (особливо – у третій, «петербурзькій», дії) посідає образ Ясновельможного князя. Йому відведено невеличку, проте напрочуд яскраву партію, музична мова якої співзвучна художньому стилю класицизму. Видатні співаки-баритони, народні артисти України Микола Коваль і Володимир Болдирев створили (кожен індивідуально) монументальну постать упевненого в непохитності свого становища фаворита царіці, людини розумної й не позбавленої інтересу до мистецтва.

Єдиний інфернальний герой вистави – Чорт, хоча й не став уособленням світового зла, проте іноді нагадував ледь не Мефістофеля. Показово, що саме він разом з Вакулою є тими героями спектаклю, завдяки яким послідовно й стрімко розвивається сюжет. Для молодих співаків-баритонів Олександра Лапіна та Володимира Козлова були створені різні костюми, а самі виконавці тільки посилювали відмінність між собою вокальними барвами та оригінальною пластикою...

«За дужками» цих нотаток залишається ще галерея напрочуд колоритних персонажів. Використовуючи всі засоби виразності, театр переконливо доводить головне, що хотіли передати творці спектаклю: справжнє кохання здатне перетворити життя на казку.

Вистава впевнено увійшла до репертуару Харківської опери, керівництво якої, до речі, має амбітні й надзвичайно цікаві мистецькі плани.

Фото Володимира СТОЛЯРЕНКА

редактор рубрики
Світлана СОКОЛОВА

ХОРОВИЙ СПІВ

Перед останніми гастролями

ОЛЕКСАНДР КОШИЦЬ НА ПОДІЛЛІ

Всі ті раювання знайшли ми в саду української пісні, мимо якого байдуже проходять мільйони людей, навіть не заглянувши, які там квіти ростуть.

О. Кошиць

Лариса СЕМЕНКО
Вінниця

✦ ДУХОВНИЙ ЗЛЕТ

Ще в далеких 70-х молода викладачка Маріупольського музичного училища Лариса Голуб'ятникова започаткувала проведення «Різдвяних концертів» з виконанням традиційних українських колядок і щедрівок.

Добрі люди допомогли віднайти дореволюційний збірник творів Миколи Леонтовича, який працював у містечку Костянтинівці на Донеччині і писав духовні твори, зокрема літургії. З того часу керований Голуб'ятниковою хор «Лоретто» з особливим натхненням поширює доробок композитора.

На початку 90-х років уперше в Донецькому краї відбувся фестиваль духовної музики «Співочий собор», і юні маріупольці вразили присутніх високим рівнем виконання класичних творів українських композиторів, отримали заслужену першу премію.

Хор постійно гастролює, поширюючи українські духовні мелодії, виступає перед городянами на честь

державних свят. Дипломи, що прикрашають кабінет Лариси Василівни, промовисто свідчать про перемоги на багатьох престижних конкурсах.

Не припиняючи творчих пошуків, заслужений працівник культури України, заслужений хормейстер Лариса Василівна Голуб'ятникова плідно співпрацює з сучасними українськими музикантами. Хор «Лоретто» виконує твори київської композиторки Лесі Дичко «Благослови, душе моя, Господа», «Алілуя», «Літургію № 1», кантати Дениса Січинського з Івано-Франківська, псалми Володимира Стеценка та Олександра Рудянського з Донецька.

Більшість випускників Лариси Голуб'ятникової завжди пов'язують свою долю з духовною музикою. Вони несуть Боже слово людям, будять у громаді приспані почуття національної свідомості.

Ірина МОЛЧАНОВА,
голова маріупольського Союзу українок

✦ «ЗУСТРІЧІ В ОДЕСІ»

На базі Одеського російського драматичного театру відбувся IV Міжнародний театральний фестиваль «Зустрічі в Одесі».

Захід проходив як фестиваль російських драматичних театрів України та країн ближнього і далекого зарубіжжя за участю професійних театральних колективів.

Його мета: зміцнення контактів театрів і представників усіх основних театральних професій – акторів, режисерів, художників, обмін досвідом між колективами, проведення майстер-класів, конференцій та дискусій, підтримка високого професійного мистецтва, збереження і розвиток традицій, пошук талановитої молоді.

Василь СМІЧУК,
Одеса

Легендарний диригент, композитор та етнограф Олександр Антонович Кошиць (1875–1944) по праву належить до когорти наших великих співвітчизників, які у ХХ столітті відкрили світові Україну через неоціненне багатство та красу рідної пісні. Доля його склалася дивовижно. На початку ХХ століття не було киянина, який не знав би Кошиця та його студентського хору університету Святого Володимира. Нині увесь світ визнає його генієм хорового мистецтва, а на Батьківщині він досі відомий лише вузькому колу фахівців.

Уперше композитор гастролював на Поділлі з театральним колективом М. Садовського. У місцевому театрі він поставив опери «Утоплена», «Енеїда» та «Різдвяна ніч» М. Лисенка, «Роксолана» Д. Січинського, «Сільська честь» П. Масканьї.

Куди менш приємні згадки залишив другий візит маестро на Поділля взимку 1919 року, після евакуації Української республіканської капели з Києва. Капела створювалася за безпосередньої ініціативи вищого керівництва Української Народної Республіки, яке планувало відрядити її до Парижа, де готувався мирний конгрес, аби нагадати про Україну вершителям долі світу.

До Жмеринки їхали чотири дні в теплушках, там чекали два дні. Нарешті одержали брудний вагон III класу, який причепили до міністерського потягу, і доїхали до станції Гречани. У Гречанах знов стояли два дні, бо вагон відчепили від міністерського потягу... Промучившись у холодних вагонах майже два тижні, переживши залізничну катастрофу, капеляни прибули до Кам'янця 14 лютого ввечері. Тим же потягом до міста приїхали М. С. Грушевський і колишній військовий міністр УНР О. Т. Жуковський.

Хорові співанки у Кам'янці велися під диригуванням О. Кошиця та П. Щуровської. Хористи отримували від 550 до 650 карбованців на місяць. Репетиції відбувалися у «Просвіті», в університеті, міській управі.

Маючи гарні організаторські здібності, диригент примудрився за півтора місяця створити капелу майже з нічого. Колишні його учні з Київського студентського хору згадували про це так: «Праця з Олександром Антоновичем давала задоволення, смак, художні нюансування, нові підходи до пісень, зміну самого репер-

В. Кривоусів,
О. Кошиць,
Г. Любомирський,
М. Лисенко

О. Кошиць

туару в бік український... Його весела вдача, живий темперамент зробили те, що хор почав працювати, не шкодуючи сил...»

Буденне життя учасників хору було звичним для часів громадянської війни: бракувало найнеобхідніших продуктів, які капеляни, як і всі, отримували за картками. Жили в міських готелях та на приватних квартирах за відсутності елементарних побутових умов, часто в холоді. Кілька співаків захворіли на тиф.

Але, попри всі негаразди, у Кам'янці провели значну роботу з підготовки турне до Франції, оформили закордонні паспорти. На прохання Кошиця, у березні 1919 року Симон Петлюра своїм особистим розпорядженням звільнив 34 хористів від мобілізації до діючого війська. На поїздку уряд асигнував на перший погляд значну суму – 1 142 500 франків, більшу частину з яких капелянам видали у неконвертованих гривнях. Нездійсненою залишилася спроба пошити для хористів національні костюми.

Перебування Української республіканської капели у Кам'янці скінчилося 24 березня 1919 року, коли 77 (за іншими даними 83) хористів виїхали до українсько-польського кордону. Попередньо планувався виїзд капели на два місяці, потім – на чотири, але поїздка затягнулася на все життя. Виступи 1919–1920 років Української республіканської капели в Чехословаччині, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Голландії, Англії, Німеччині, Польщі дістали високу оцінку європейських слухачів і критиків.

Симон Петлюра у листі «До Української республіканської капели» писав:

«Я багато вже гарного чув про концерти Ваші й овації чужинців, що випадають на долю Вашу й всього українського. І з тим більшим почуттям вдячності важка і висока Ваша праця буде записана на сторінках нашого Державного й Культурного будівництва. І хоч важкий тернистий шлях до забезпечення щастя нашому многотраждальному Народові, все ж, з тим більшим завзяттям мусимо йти все вперед до ясної цілі повної його свободи і незалежності. Вже недалеко та хвиля, коли об'єднаними силами досягнемо своєї мети і станемо твердою ногою господарями на своїй Землі».

редактор рубрики
Алла ПІДЛУЖНА

театр

МЕДІАТЕАТР

Нові медіа та відеоарт дедалі частіше почали використовуватися в сучасному театрі. Безумовно, це не нова знахідка. Ще Лесь Курбас активно використовував кінотехнології у виставах «Березоля». Приміром, великі плани Амвросія Бучми у «Джиммі Гігінсі» за романом Е. Сінклера. Та зараз це стає настільки поширеним, що варто говорити навіть не про тенденцію, а про засилля нових медіа в театрі. Засилля у позитивному значенні цього слова.

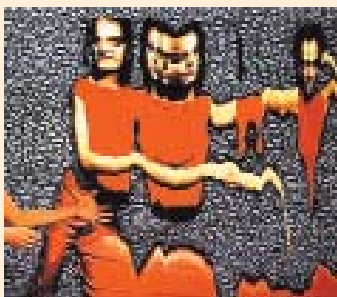
Цей елемент уможливіє інакше організувати театральний простір і особливо ефектно виглядає в камерних виставах, іноді розширюючи невеличку сцену до меж всесвіту. У виставі «Задунасць за порогом» Театральної компанії «Бенюк&Хостіков» відеозображення хмар, очерету над водою чи візерунків на стінах палацу султана, створені сценографом Андрієм Романченком, слугують радше для атмосфери, що було притаманне мальованим задникам і завісам, виконаним художниками-модерністами для театру М. Садовського на початку ХХ століття. У «Гравцях» М. Гоголя, поставлених Олегом Липциним у Київському театрі на Подолі, відеоряд Федора Александровича, зокрема у сцені, де реальні актори споживають страви, що існують лише у відеопроекції, посилює атмосферу тотального обману, де кожний грає тільки за себе, намагаючись водночас обдурити решту.

Найбільш цікавими з огляду на використання нових медіа є постановки Дмитра Богомазова у театрі «Вільна сцена»: електроакустична опера-перформанс з «Солодких снів, Річарде» та «Жінки з минулого» Р. Шиммельпфенніга (відеоряд гурту «Sample Pictures» Геннадія Хмарука та Олега Чорного). З одного боку, відеопроєкції у «Вільній сцені» функціонально виправдані – замість розміщувати декорації на мікроскопічній сцені, легше показати лише їхнє зображення, домалювавши решту при потребі крейдою на стінах та підлозі, лишаючи простір для гри акторів. З іншого – оригінальний відеоряд безумовно додає до відчуття ірреальності світу, настільки притаманного роботам Д. Богомазова.

Театральна програма цьогоорічного «ГОГОЛЬFEST'у» ще раз актуалізує це явище в українському театральному просторі, а вистави закордонних учасників ще й демонструють досить незвичні способи застосування відеоарту у сценічних постановках. Так мім-клоунаді «М³» іспанської приватної компанії «Mr. Kubik» відеоряд допомагає перетворювати невеличку кімнату-коробку об'ємом у метр кубічний на сценки з коміксів. У виставі «Keskusteluja (Діалоги)» фінської групи «Новий цирк» жонглера Вілле Вало та фокусника Кулле Хакарайнена професійне жонгливання, що у Вало межує з прийомами лялькового театру, доповнюється відеорядом, де сучасні відеозйомки поєднуються з кадрами німого фільму Я. Протазанова «Аеліта». Цікаве поєднання відеодіджею та сучасного танцю демонструють ще дві вистави-перформанси «ГОГОЛЬFEST'у» – «Нінг'ю» швейцарського хореографа та відеохудожника Ніколь Сейлер та інтерактивна вистава гурту «сіпестетика» (відео та анімація Patrick'a K.-H. та Дмитра Субочева).

Пригадується, як грецькі актори під час польського фестивалю «Діалог», виправдовуючи використання відео у своїй виставі, наче жартуючи, назвали це сучасним варіантом «бідного театру». Можливо, це й допомагає заощадити театрам, однак з мистецького боку це, навпаки, тільки розширює межі сприйняття і фантазії.

Надія СОКОЛЕНКО

Сцена з інтерактивної вистави об'єднання «сіпестетика»

Театральний арсенал ГОГОЛЬFEST'у

11 вересня у приміщенні культурно-мистецького та музейного комплексу Мистецький арсенал розпочинається третій етап масштабного та довготривалого проекту «ГОГОЛЬFEST'у». Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва презентує окремі програми у царині театру, кіно, візуального мистецтва, літератури та сучасної та класичної музики, в яких візьмуть участь митці з 16 країн. Захід триватиме до 27 вересня.

Значущість цього проекту для українського культурного простору важко переоцінити. Адже його програма охоплює та об'єднує всі види сучасного мистецтва, а організатори, зокрема це Мистецький арсенал, Центр сучасного мистецтва «Дах» і культурно-освітній центр «Майстер-клас», намагаються реалізувати низку важливих цілей. Це й встановлення контактів між митцями з різних галузей і між українськими та закордонними учасниками, а також проведення освітніх майстер-класів, на яких українська молодь могла б отримати ті практичні знання, яким поки що не навчають у творчих вузах.

Однією з особливостей цьогоорічного «ГОГОЛЬFEST'у», яку варто виокремити, є проведення українського театального show-case'у, де вистави кращих українських режисерів переглядатимуть продюсери європейських театральних фестивалів. Подібне завдання ставив перед собою фестиваль «Українська театральна платформа», що проводився у 2002 та 2003 роках режисером Дмитром Богомазовим і на якому демонструвалися перформанси «Танцлабораторіуму» Лариси Венедиктової, «Роберто Зукко» М. Кольгеса театру «Вільна сцена», «Вишневий сад» та «Дім, який побудував Свіфт» майстерні «Театр маріонеток», «Гамлет. Сні» А. Жолдака Харківського театру ім. Шевченка та ще ціла низка українських спектаклів. Результатом тієї акції стала участь у різноманітних фестивалях Франції, а також запрошення українських режисерів для проведення майстер-класів в європейських театральних школах. Сподіваємося, що й цього разу акція дістане розголосу й українські вистави будуть запрошені на кращі театральні фестивалі Європи.

Адже програма шоукейсу справді цікава. Тут будуть представлені і вистави українських академічних театрів – «Гамлет» В. Шекспіра Одеського українського драматич-

ного театру ім. В. Василька у постановці Дмитра Богомазова та «Ленін love, Сталін love» за романом В. Барки «Жовтий князь» Черкаського театру ім. Т. Шевченка у постановці Андрія Жолдака. Якщо прем'єра останньої, присвячена 75-й річниці Голодомору в Україні, встигла викликати чималий розголос у листопаді минулого року, то одеський «Гамлет» у Києві демонструватиметься вперше і, безумовно, вартий уваги не тільки закордонних продюсерів, а й київських глядачів. Адже такого Гамлета, абсолютно не героїчного, нашого сучасника, загубленого поміж рештою персонажів, що начебто зійшли з гравор епохи Відродження, в нас ще не бачили.

У рамках шоукейсу буде представлено й низку камерних вистав та перформансів: «Гравці» М. Гоголя Київського театру на Подолі (режисер Олег Липцин), «Розпусник» Е.-Е. Шмітта Київського Нового театру на Печерську (режисер Олександр Крижановський), «Фр'юкен Жюлі» А. Стріндберга Театрального центру НАУКМА (режисер Андрій При-

ходько), «Едип. Софокл. Епізод П» ПСМ «Дах» (режисер Влад Троїцький), «Сволота» Інмара Вілквіста майстерні «Театр маріонеток» (режисер Андрій Білоус) та дві балетні вистави театру Київ Модерн-балет «Палата № 6» на музику А. Пярта та «Underground» на музику П. Васка у постановці Радуги Поклітару.

Окрім цього, «ГОГОЛЬFEST'у» представляє величезну закордонну театральну програму, в якій реалістичні, зіткані з тонких психологічних нюансів і дрібних побутових деталей, постановки за новою драмою (зокрема, дві частини «ліненської трилогії» М. МакДонаха Пермського театру «У моста» «Красуня з Лінена» та «Череп з Коннемари») стоять поруч із перформансами, що поєднують в собі танець контемпорарі, відеоарт, а також елементи циркового мистецтва: «М³» іспанського незалежного театру «Mr. Kubik», «Keskusteluja (Діалоги)» фінського об'єднання «Новий цирк» Вілле Вало та Кулле Хакарайнена, «Нінг'ю» швейцарського хореографа Ніколь Сейлер, «Загублені душі» Клайпедського музичного театру в постановці Рази Алкніте та інтерактивна вистава об'єднання «сіпестетика», в якій за танцювальну частину відповідає Діна Хусейн.

дором Павловим-Андреевичем спеціально для якутської актриси і співачки-шаманки Степаніди Борисової. Безумовно викличе зацікавленість і перформанс «Столик» польського джаз-рок-бенду «Carbido», відомого диском «Самогон», участь у записі якого своїми текстами та їхнім виконанням узяв «патріарх» українського сучукрлігу Юрій Андрухович. Цього разу вони створюватимуть музику не на звичних музичних інструментах, а використовуючи лише столик і предмети побуту.

Наостанок хочеться порадити за українців, що вони нарешті матимуть змогу побачити лауреата численних європейських фестивалів – спектакль Бергівського угорського театру ім. Дьюлі Ййеша «Смерть у соборі» за Т. С. Еліотом у постановці Аттілі Віднянського. Ця п'єса була написана спеціально для постановки в соборі, і так зазвичай і грають її берегівці, досліджуючи територію ранньохристиянських ритуалів. Що ж, старовинний простір «Мистецького Арсеналу» особливо пасує для цієї вистави.

Олексій Трітенко
та Ірина Калашникова
у виставі «Сволота» майстерні
«Театр Маріонеток»

Ферандо Санчез-Кабезудо
у виставі «М³» театру «Mr. Kubik»
(Іспанія). Фото Паули Анта

«Минуле попереду» об'єднання
Buro fur zeit+raum (Німеччина)

Сцена з вистави
«Красуня з Ліною» Пермського
театру «У моста» (Росія).

Фото Б. БУХМАНА

театр

❑ КИЇВСЬКИЙ TEATRESTART

Нарешті літо добігло кінця. Минула спека. А головне, що особливо гріє душу поціновувачам театрального мистецтва, — скінчилася ця вимушена пауза у театральному житті. З новими силами після гастролей і відпусток беруться до роботи театри. Одними з перших новий театральний сезон розпочинають дві головні сцени країни.

За традицією, саме оперою «Тарас Бульба» М. Лисенка, створеною за однойменною повістю М. Гоголя і поставленою диригентом-постановником народним артистом України В. Кожухарем та режисером-постановником народним артистом України Д. Гнатюком, розпочав 5 вересня 142-й сезон Національний оперний театр імені Т. Шевченка.

Свій 90-й ювілейний сезон Національний академічний драматичний театр імені І. Франка відкрив 4 вересня цьогорічною прем'єрою «Назара Стодоли» Т. Шевченка, поставленою заслуженим діячем мистецтв України Ю. Кочевенком. Ця лицарська балада з далеких козацьких часів у майстерно виконаних декораціях О. Вакарчука, в яких вгадується і вертепна скринька, і козацький бароковий палац, і фортеця, і церква, та в чудових коштовних костюмах К. Корнійчук зараз на часі як ніколи. На особливу ж увагу вистава заслуговує завдяки образам, втіленими старшим поколінням франківців — народними артистами України Олександром Задніпровським (Хома Кичатий), Людмилою Смородіною (Стеха) та Володимиром Нечепоренком (Гнат). І хоча урочистості з нагоди ювілею відбудуться аж у вересні 2010 року, франківці на цей театральний сезон підготували для глядачів чимало цікавинок — прем'єри за творами «У неділю рано...» О. Кобилянської, «Дивна пригода із містером Кеттелом» Дж. Прістлі, нову версію «Майстра і Маргарити» М. Булгакова, «Бурю» В. Шекспіра, «Місяць для пасинків долі» Ю. О'Ніла, «Гімн демократичної молоді» С. Жадана та театралізований вечір українського романсу. На великій сцені театру 7 вересня дебютували у виставі «Вій» за М. Гоголем, поставленій В. Козьменко-Делінде, студенти 4 курсу Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, а далі за їхньої участі буде здійснено ще цілу низку вистав.

Для найменших киян 5 вересня гостинно відчинили двері Київський академічний театр ляльок виставою «Кіт у чоботях» Ш. Перо, Київський міський театр ляльок прем'єрою «Веселих ведмежат» М. Поливанова та Київський академічний театр юного глядача на Липках музичною казкою «Ти особливий» О. Несміян.

Надія СОКОЛЕНКО

На фото:
Хома Кичатий — народний артист України
Олександр Задніпровський.

ДЕСЯТИКРАТНЕ «ВІДЛУННЯ»

Алла ПІДЛУЖНА

В театральному просторі України десять років тому виник унікальний і єдиний на той час фестиваль мономистецтва, виразно названий автором ідеї його створення, театральним критиком і драматургом Ніною Мазур — «Відлуння». Луна проникливих монологів акторів несе глядачам щирі сповідальності виконавців, їхній оригінальний погляд на драматургію, інтерпретовану для одного актора.

Вісім років Міжнародний фестиваль моновистав «Відлуння» проходив у Києві, два останні роки його базую став незвичайний театр «КУТ» в Хмельницькому.

Своєрідність цього театру полягає в тому, що він є театром одного актора. Головна дійова особа в ньому — заслужений артист України Володимир Смотриль. Звісно, що саме на сцені такого театру логічно демонструвати мистецтво акторів-одинаків. Тут і відбувся ювілейний, X Фестиваль «Відлуння». Останніми роками мономистецтво привертає до себе увагу багатьох акторів можливістью незалежного театального висловлювання. Залишаючись повністю авторським, вистава театру одного актора постійно працює над винаходом певних моделей сценічної дії. Існують навіть деякі їхні класифікації: традиційна розповідь персонажа, літературна інтерпретація, вистава у виставі, актор як друге «Я» героя, вистава-емоція, вистава-відсторонення, вистава-спогад.

Ювілейний фестиваль проходив в урочистій атмосфері, адже розпочався він в святковий День Незалежності України. Першою виставою у виконанні Володимира Смотриль (він і директор Фестивалю «Відлуння») було віддано данину ювілейному рокові Миколи Гоголя. Актор зіграв виставу «Гоголь з Google», композиція і режисура Євгена Курмана. Навіть з назви видно, що це сучасний погляд на поетів письменників. Творці вистави в художній формі прагнули зробити щось на кшталт заповіту Гоголя, він зі свого вічного небуття ніби звертається до нас і бачить, що боротьба між добром і злом не припиняється.

За п'ять днів фестивалю хмельничани мали змогу подивитись вісім вистав, що представляли театральне мистецтво України, Росії, Болгарії, Литви, Косова, Білорусі, Вірменії. То було вісім різних поглядів на життя, вісім різних звернень до тем, різних способів сценічного втілення, різних акторських темпераментів. Відому п'єсу Даріо Фо «Я чекаю на тебе, коханий», до якої люблять звертатися актриси, литовка Іоланта Пуоденайте зіграла з гумором, витончено зберігаючи інтригуючий сюжет.

Приємно, що до творчості українського драматурга Ярослава Стельмаха звертаються не тільки наші актори. Так, чудову інтерпретацію автобіографічної повісті Стельмаха «Синій автомобіль» запропонував білоруський актор Олег Чеченев. Він зробив мистецьке уза-

гальнення поняття — доля митця і самобутньо розіграв історію, в якій — надії і печаль, нездійсненність і віра...

Ніби з реального життя — події вистави «Актор у коробці» Ментора Зімберая, митця з Косовського міста Приштина. Його герої опинився в центрі замінованого поля. Коробка служить йому і сценою, і житлом. В цій зоні смерті він читає монологи Шекспіра, Мольєра, Чехова, промовляє слова про вічні істини і чекає, що хтось виведе його з долини смерті...

Самотній голос Жінки звучав у виставі «Васса Желзна». Третій варіант з творами Максима Горького у виконанні заслуженої артистки Росії Тамари Кирилової з Нижнього Новгорода. Непросто підводити підсумок життя, але Вассі з її залізним характером це треба зробити.

Ще один актор, який представляв Росію, теж з Нижнього Новгорода. Заслужений артист Росії Всеволод Чубенко талановито відтворив відомий образ, що його увічнив Шолом-Алейхем. У виставі «Янгол на ім'я Тев'є» поєднано

дві теми — проза Шолом-Алейхема і поезія художника Марка Шагала. Герої цих авторів — бідні мудрі диваки, які вміють бачити зіркове небо кризь дірки в дахах будиночків єврейського містечка.

Про роль Гамлета мріє мало не кожний актор, в цьому образі — можливість висловитись самотньо і могутньо. Гамлет у виконанні вірменського актора Арама Ованесяна постає перед глядачами в низці емоційних станів: він — то пристрасний, сильний чоловік, то мученик, то філософ, що скоряється долі. Та зрештою, він — воїн, який не згодний з роллю спостерігача, він здатен виконати свій обов'язок до кінця.

Для болгарського актора Стефана Рядкова драматург Аня Петрова спеціально написала п'єсу, з якої вийшла вистава «Стефан: одинадцять пісень про кохання». Герой вистави — відомий естрадний співак, життя якого, на перший погляд, яскраве і словнене неординарних подій, але актор дає змогу глядачеві зазирнути за лаштунки цього життя, а там все зовсім не так зірково, як у світлі софітів...

Десятий Фестиваль «Відлуння» продемонстрував цікавий зріз обсягу світового мономистецтва і вкотре довів спроможність вітчизняного мистецтва в цьому контексті. Кожна вистава репертуарної афіші Фестивалю доповнювала загальну картину своєрідною мозаїкою сценічних засобів, манер, в яких працюють різні актори, різнобарв'ям творчих пошуків митців.

Порожня сцена... На ній лише один актор. Світ зовнішній і світ внутрішній злилися в його погляді в єдине ціле. Він доступний і відсторонений, веселий і печальний, щедрий і скупий. Він — сам собі господар, це почуття переповнює його. Таке п'янке відчуття свободи не порівняти ні з чим. Хіба що з відчуттям відповідальності. Перед глядачами, до яких актор звертається.

На фото:
Арам Ованесян — «Гамлет»
Всеволод Губенко — «Янгол на ім'я Тев'є»
Тамара Кирилова — «Васса»
Іоланта Пуоденайте — «Я чекаю на тебе, коханий»

редактор рубрики
Наталья ПОТУШНЯК

телерадіотиждень

**Телеканал «Культура»
14-20 вересня 2009 року**

Понеділок, 14 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Капусник
- 06.55 Іван Карабичь. «Симфонія № 2»
- 07.20 Мультфільми
- 08.00 Своєрідна нескінченна пісня...
- 08.15 Х/ф «Безприданця» •
- 09.40 Д/ф «Борис Гміря»
- 10.40 Місто сонця
- 10.55 Дерево життя
- 11.15 Олег Черногуз. Портрет
- 11.55 Михайло Пуговкін. Віра... Надія...
- 12.30 Фестиваль авторської пісні «Лісова фієста». Романи при вогнищах
- 13.15 Х/ф «Калиновий гай» •
- 13.15 На кому світ тримається...
- 16.05 Архистратиг Михайлі — покровитель Києва
- 16.45 Обереги. Майстер художньої вишивки Григорій Гринь
- 17.00 Мультфільми
- 17.30 Літературна Одеса. «Театр»
- 17.45 Т/с «Праве діло»
- 18.30 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 1.
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Д/ф «Матері»
- 20.00 Іван Білик «Меч Арєя і житіє грішного Іоана»
- 20.30 Фредерік Лоу. «Моя чарівна леді». Вистава Київського театру оперети
- 23.00 Поетична сторінка. Алла Кострикіна
- 23.20 Фестиваль авторської пісні «Лісова фієста». Прощання бардів
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Д/ф «Матері»
- 01.00 Іван Білик «Меч Арєя і житіє грішного Іоана»
- 01.30 Фредерік Лоу. «Моя чарівна леді». Вистава Київського театру оперети
- 04.00 Літературна Одеса. «Театр»
- 04.15 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 1.
- 04.45 Фестиваль авторської пісні «Лісова фієста». Прощання бардів
- 05.20 Обереги. Майстер художньої вишивки Григорій Гринь
- 05.35 Поетична сторінка. Алла Кострикіна

Вівторок, 15 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Літературна Одеса. «Театр»
- 06.15 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 1.
- 06.45 Т/с «Праве діло»
- 07.30 Мультфільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Фредерік Лоу. «Моя чарівна леді». Вистава Київського театру оперети
- 10.45 Д/ф «Матері»
- 11.30 Іван Білик «Меч Арєя і житіє грішного Іоана»
- 12.00 Поетична сторінка. Алла Кострикіна
- 12.25 Фестиваль авторської пісні «Лісова фієста». Прощання бардів
- 13.00 Обереги. Майстер художньої вишивки Григорій Гринь
- 13.15 Х/ф «Два бійці» •
- 14.30 Ювілейний концерт Миколи Мозгового
- 16.10 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 1.
- 16.40 Д/с «Спогади про минуле»
- 17.00 Мультфільми
- 17.35 Літературна Одеса. «Срібна доба»
- 17.45 Т/с «Праве діло»
- 18.35 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 2.
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 1.
- 19.50 Мовою музики. До 120-річчя від дня народження Левка Ревуцького
- 20.10 У майстерні художника.
- 20.30 Х/ф «Вечори на хуторі біля Диканьки» •
- 21.50 Почерк долі. Сергій Рачинець
- 22.40 Вистава на телеекрані. «Янгол на ім'я Тев'є» за Шолом-Алейхемом
- 23.05 Камерна музика ХХ століття. Частина 1.
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 1.
- 00.50 Мовою музики. До 120-річчя від дня народження Левка Ревуцького
- 01.10 У майстерні художника
- 01.30 Х/ф «Вечори на хуторі біля Диканьки» •
- 02.50 Вистава на телеекрані. «Янгол на ім'я Тев'є» за Шолом-Алейхемом
- 03.45 Літературна Одеса. «Срібна доба»

- 03.55 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 2.
- 04.20 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 1.
- 04.45 Д/с «Спогади про минуле»
- 05.05 Камерна музика ХХ століття. Частина 1.

Середа, 16 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Літературна Одеса. «Срібна доба»
- 06.15 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 2.
- 06.40 Мультфільми
- 07.30 Прайм-тайм культури
- 08.00 Х/ф «Вечори на хуторі біля Диканьки» •
- 09.35 У майстерні художника
- 09.55 Почерк долі. Сергій Рачинець
- 10.15 Мовою музики. До 120-річчя від дня народження Левка Ревуцького
- 10.35 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 1.
- 11.00 Д/с «Спогади про минуле»
- 11.25 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 1.
- 12.00 Вистава на телеекрані. «Янгол на ім'я Тев'є» за Шолом-Алейхемом
- 12.50 Садиба Рєя
- 13.00 Камерна музика ХХ століття. Частина 1.
- 13.55 Х/ф «Свято святого Йоргена» •
- 15.20 Турт Олега Кульчицького в програмі «Україна»
- 16.20 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 2.
- 16.40 Д/с «Спогади про минуле»
- 17.00 Мультфільми
- 17.30 Літературна Одеса. «Костянтин Паустовський — журналіст»
- 17.45 Т/с «Праве діло»
- 18.30 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 3.
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 2.
- 19.40 Східний форпост Львова
- 19.55 Золоте руно. Михайло Поплавський
- 20.30 Х/ф «Блакитна троянда» •
- 22.55 Літературні літописи Станіслава Бондаренка
- 23.10 Камерна музика ХХ століття. Частина 2.
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 2.
- 00.40 Східний форпост Львова
- 00.55 Золоте руно. Михайло Поплавський
- 01.30 Х/ф «Блакитна троянда» •
- 03.55 Літературна Одеса. «Костянтин Паустовський — журналіст»
- 04.10 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 3.
- 04.35 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 2.
- 04.55 Д/с «Спогади про минуле»
- 05.10 Камерна музика ХХ століття. Частина 2.

Четвер, 17 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Літературна Одеса. «Костянтин Паустовський — журналіст»
- 06.15 «Благословенна пісня». Раїса Кириченко. Частина 3.
- 06.45 Т/с «Праве діло»
- 07.30 Мультфільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Х/ф «Блакитна троянда» •
- 10.45 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 3.
- 11.05 Д/с «Спогади про минуле»
- 11.25 Книжковий сад. Український менталітет. Частина 2.
- 11.50 Східний форпост Львова
- 12.10 Золоте руно. Михайло Поплавський
- 12.45 Літературні літописи Станіслава Бондаренка
- 13.00 Камерна музика ХХ століття. Частина 2.
- 13.45 Х/ф «Тривожна молодість» •
- 15.20 Концерт Ігоря Завадського. Частина 1.
- 16.20 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 3.
- 16.40 Д/с «Спогади про минуле»
- 17.00 Мультфільми
- 17.30 Літературна Одеса. «Бабель»
- 17.45 Т/с «Праве діло»
- 18.40 Розповідає Олександр Сизоненко. «Мій Михайло Коцюбинський»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Неформат
- 20.00 Портрет. Ірина Волицька
- 20.30 Золота колекція «Золотих воріт». Вільям Шекспір. «Гамлет». Вистава Київського камерного театру-студії на Єреванській

- 22.00 Цвіт вишневи на Афоні
- 23.10 Євген Маланюк. «Кармен і Беатріче»
- 23.20 Чернігівський обласний молодий театр без завіс. Геннадій Касьянов і Чехівське коло
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Неформат
- 01.00 Портрет. Ірина Волицька
- 01.30 Золота колекція «Золотих воріт». Вільям Шекспір. «Гамлет». Вистава Київського камерного театру-студії на Єреванській
- 02.55 Цвіт вишневи на Афоні
- 04.05 Літературна Одеса. «Бабель»
- 04.20 Франц Ксавер Моцарт
- 04.30 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 3.
- 04.50 Д/с «Спогади про минуле»
- 05.10 Євген Маланюк. «Кармен і Беатріче»
- 05.20 Чернігівський обласний молодий театр без завіс. Геннадій Касьянов і Чехівське коло

П'ятниця, 18 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Літературна Одеса. «Бабель»
- 06.20 Франц Ксавер Моцарт
- 06.25 Розповідає Олександр Сизоненко. «Мій Михайло Коцюбинський»
- 06.45 Т/с «Праве діло»
- 07.30 Прайм-тайм культури
- 08.00 Вільям Шекспір. «Гамлет». Вистава Київського камерного театру-студії на Єреванській
- 08.15 Неформат
- 09.45 Євген Маланюк. «Кармен і Беатріче»
- 10.30 Александра Смолярова. «Я хочу жити». Частина 3.
- 10.40 Д/с «Спогади про минуле»
- 11.00 Портрет. Ірина Волицька
- 11.25 Чернігівський обласний молодий театр без завіс. Геннадій Касьянов і Чехівське коло
- 12.35 Цвіт вишневи на Афоні
- 13.45 Х/ф «Дорс» •
- 15.40 Концерт Ігоря Завадського. Частина 2.
- 16.20 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 1.
- 16.40 Д/с «Спогади про минуле»
- 17.00 Мультфільми
- 17.30 Літературна Одеса. «Містика»
- 17.40 Т/с «Праве діло»
- 18.25 Співає Тетяна Школьна. Частина 1.
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Д/ф «Портрет»
- 19.55 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем. Григорій Сковорода
- 20.30 Х/ф «Дім батька твого» •
- 22.55 Т/ф «Сім нам смерть судилася зарання»
- 23.15 Концерт митців України
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Д/ф «Портрет»
- 00.55 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем. Григорій Сковорода
- 01.30 Х/ф «Дім батька твого» •
- 03.55 Літературна Одеса. «Містика»
- 04.05 Співає Тетяна Школьна. Частина 1.
- 04.35 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 1.
- 04.55 Д/с «Спогади про минуле»
- 05.15 Концерт митців України
- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Літературна Одеса. «Містика»
- 06.15 Співає Тетяна Школьна. Частина 1.
- 06.45 Т/с «Праве діло»
- 07.30 Мультфільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Х/ф «Дім батька твого» •
- 10.40 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 1.
- 11.00 Д/с «Спогади про минуле»
- 11.20 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем. Григорій Сковорода
- 11.55 Д/ф «Портрет»
- 12.35 Т/ф «Сім нам смерть судилася зарання»
- 12.55 Концерт митців України
- 13.40 Вистава на телеекрані. Іван Кочерга. «Свічине весілля»
- 15.25 Міжнародний фестиваль мистецтв у Болгарії. Частина 1.
- 16.30 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 2.
- 16.50 Д/с «Спогади про минуле»
- 17.10 Перший міжнародний фестиваль дитячої анімації «Сюрприз»
- 18.35 Співає Тетяна Школьна. Частина 2.
- 19.00 Наш край. Готична четвірка Хустщини
- 19.30 Екзистенції Ігоря Цикури
- 19.45 Віночок народних мелодій
- 19.50 Скрижалі нашої історії. Земля козаків: погляд через віки

Субота, 19 вересня

- 20.30 Х/ф «Нехай він виступить» •
- 22.05 Старовинний Кременець
- 22.15 30 хвилин для душі з Оленою Шнирко
- 22.45 Танцювальний вернісаж
- 23.25 Американські зустрічі та враження
- 00.00 Наш край. Готична четвірка Хустщини
- 00.30 Екзистенції Ігоря Цикури
- 00.50 Скрижалі нашої історії. Земля козаків: погляд через віки
- 01.30 Х/ф «Нехай він виступить» •
- 03.00 Старовинний Кременець
- 03.15 Танцювальний вернісаж
- 03.55 Співає Тетяна Школьна. Частина 2.
- 04.15 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 2.
- 04.35 Д/с «Спогади про минуле»
- 04.50 Американські зустрічі та враження
- 05.30 30 хвилин для душі з Оленою Шнирко

Неділя, 20 вересня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.15 Співає Тетяна Школьна. Частина 2.
- 06.35 Перший міжнародний фестиваль дитячої анімації «Сюрприз»
- 08.00 Наш край. Готична четвірка Хустщини
- 08.30 Х/ф «Нехай він виступить» •
- 10.05 Екзистенції Ігоря Цикури
- 10.40 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 2.
- 11.00 Д/с «Спогади про минуле»
- 11.20 Американські зустрічі та враження
- 11.55 30 хвилин для душі з Оленою Шнирко
- 12.25 Екзистенції Ігоря Цикури
- 12.45 Танцювальний вернісаж
- 13.25 Олександр Островський. «Вовки та віщії». Вистава Херсонського музично-драматичного театру
- 15.40 Міжнародний фестиваль мистецтв у Болгарії. Частина 2.
- 16.30 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 3.
- 17.00 Мультфільми
- 18.10 Д/ф «Ностальгія за Києвом»
- 19.00 Наш край. Почаївська святиня
- 19.25 Місто сонця
- 19.40 Іван Світличний. До 80-річчя від дня народження
- 20.20 Знак. Голос каменя стародавньої Тіри
- 20.30 Володимир Кунін. «Кісія»
- 22.00 Віктор Некрасов. Повернення в дім Турбінних
- 22.20 Man Sound. Концерт з Палацу мистецтв «Україна»
- 00.00 Наш край. Почаївська святиня
- 00.25 Місто сонця
- 00.40 Іван Світличний. До 80-річчя від дня народження
- 01.20 Знак. Голос каменя стародавньої Тіри
- 01.30 Володимир Кунін. «Кісія»
- 02.45 Скарби художнього музею ім. О. Шовкуненка
- 03.00 Man Sound. Концерт з Палацу мистецтв «Україна»
- 04.35 Знімалося кіно. Марія Капніст. «Три свята». Частина 3.
- 05.10 Д/ф «Ностальгія за Києвом»

**Радіоканал «Культура»
(III програма Українського радіо)
14-20 вересня 2009 року**

Нас можна почути по трипрограмовому приймачу на третій «кнопці» по всіх областях України, а у Києві та області у діапазоні УКХ (FM) на частоті 72,86 МГців.
Телефон прямого ефіру 239-62-95.
Про радіоканал «Культура» та наші передачі можна дізнатися, а також почути нас в мережі Інтернет на офіційному сайті Національної радіокомпанії України в режимі Real Audio за адресою: www.nrsc.gov.ua та через супутник «Хеллас Сат 2» на орбітальній позиції 39 східної довготи, частота 11512 МГців, поляризація горизонтальна, швидкість цифрового потоку 27500, корекція помилок ¾.

Понеділок, 14 вересня

- 7.55 Поезія з поштової скриньки радіо «Культура».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Музеї України». Авторська програма С. Гальченка і С. Кролевіча (прямий ефір).
- 11.30 «Поезія». І. Римарук. (23.25)
- 12.05 «Пізнай себе» з Г. Короненко. Гість — кандидат психологічних наук О. Губенко.
- 12.45 «Поетична мозаїка».
- 13.05 «Україна і час». Авторська програма В. Стрільо (прямий ефір).
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко

- «Люди не зі страху». Сторінки книги спогадів
- 15.25 Собор душі людської. Авторська програма Г. Льєвої (прямий ефір).
- 16.05 «Жива душа поетова святая...»
- 16.45 Ведучий В. Портьак.
- «Літературний серіал».
- «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір)

Вівторок, 15 вересня

- 8.00 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 8.05 «Тарасова доля. День за днем». (19.05)
- 10.30 «Прем'єра книги» з М. Слабошпицьким.
- 12.05 «Духовні пристані». Гість — професор М. Корпанюк — автор книги про Коліщину.
- 13.05 «Огонь в одежі слова». Авторська програма П. Осадчука.
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко «Люди не зі страху».
- 15.05 «На вірність Україні». Авторська програма О. Кобець (прямий ефір).
- 15.45 «Роки. Актори. Ролі...» з С. Гудзь-Войтенко. Народна артистка України Л. Хоролець.
- 16.45 «Літературний серіал». Б. Павлівський «І терни, і тюрми». Передача 2.
- 17.05 «Українське державництво». Авторська програма В. Сергійчука (прямий ефір).
- 17.55 «Драматична мініатюра». Н. Коломієць. «Володимирська гірка».
- 19.05 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.40 «Ім'я».
- 23.25 «Поезія».

Середа, 16 вересня

- 7.45 «Святині України».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем». (19.05)
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Журнали-журналики» (прямий ефір).
- 12.05 «Наш родовід» з Г. Ярового і доктором історичних наук Т. Чухлібом.
- 12.45 «Поетична мозаїка». А. Содомора. Читає заслужений артист України Б. Лобода.
- 13.05 «Профілактика розуму і совісті з Е. Духадем».
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко «Люди не зі страху».
- 15.05 «Культура здоров'я» з М. Щербобою. Науково-популярна програма.
- 15.45 «Живий голос мармарок» з В. Карпінським.
- 16.05 «Свою Україну любіть». Культурологічна програма «Літературний серіал». Б. Павлівський «І терни, і тюрми». Передача 3.
- 17.05 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.15 «Уздеркал сучасності». Авторська програма М. Сидоржевського.
- 23.05 «Поетична мозаїка».
- 23.25 «Поезія».

Четвер, 17 вересня

- 7.55 «Поезія». В. Стус.
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем». (19.05)
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Мова і нація» з Г. Короненко (прямий ефір).
- 13.15 «Моя література».
- 13.45 «Від гримерки — до галерки».
- 15.45 «Поетична мозаїка».
- 16.05 «Як ми говоримо». Ведучі — професори, письменники І. Ющук, А. Каченко.
- 16.45 «Літературний серіал». Б. Павлівський «І терни, і тюрми». Передача 4.
- 17.05 «Політика і мораль». Л. Танюк про сценарфа Д. Боровського.
- 18.50 «Снівана поезія».
- 19.00 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.25 «Літературно-музична композиція» з Н. Шаварською.
- 7.45 «Святині України».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».

- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.15 Авторська програма. Ю. Мищика «Джерела національної пам'яті» (прямий ефір).
- 11.30 «Поезія».
- 12.05 «Сімейний лікар плюс». Авторська програма Л. Порожняк-Гановської.
- 12.45 Т. Шевченко. З «Кобзаря».
- 13.05 «Арт-салон».
- 15.05 «Українська література: учора і сьогодні». Авторська програма М. Жулинського.
- 15.40 «Поезія». В. Стус «Пам'яті А. Горської».
- 16.05 Авторська програма директора Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАНУ Г. Скрипник «Наукові обрії».
- 16.45 «Літературний серіал». Б. Павлівський «І терни, і тюрми». Частина 5.
- 17.05 «Мистецтво життя». Авторська програма О. Кавуценка (прямий ефір).
- 17.55 «Драматична мініатюра».
- 19.10 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.15 «Темніші та загадки України». Веде Г. Короненко (прямий ефір).

Субота, 19 вересня

- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Суботні зустрічі з І. Драчем» (прямий ефір).
- 11.35 «Країна Моксель, або Відкриття Великоросії». Сторінки книги В. Білінського. Читає заслужений артист України П. Бойко.
- 12.35 «Поезія без кордонів». Авторська програма В. Каченка.
- 12.55 «Драматична мініатюра». О. Миколайчук. «Дикий мед у рік Чорного Півня».
- 14.00 «Рідний край» з В. Марусиком.
- 15.05 «Україна-Польща. Діалог двох культур» (прямий ефір).
- 16.30 «Національна ідея в постанях». Авторська програма професора О. Гриніва.
- 17.05 «Мистецький щоденник» з Г. Короненко.
- 18.05 «Поезія». Л. Лисенко.
- 19.00 «Ідеї сучасності. Світло і тіні». Авторська програма М. Поровського (прямий ефір).
- 19.40 «Нобелівські лауреати». Авторська програма М. Слабошпицького.
- 20.10 «Мистецька віталія М. Едомара» (прямий ефір).
- 21.10 «Театр одного актора». Заслужений артист України П. Бойко читає сторінки історичного роману у віршах Л. Костенко «Берестечко». Частина 7.
- 21.55 «Живий голос поета».
- 22.15 «Радіоавтографи».

Неділя, 13 вересня

- 6.25 Актуальне інтерв'ю.
- 7.25 «Поезія».
- 7.45 «Зондовий скарбнички радіо «Культура».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма.
- 10.05 «Місяцелік».
- 10.55 «Драматична мініатюра». Н. Коломієць про український національний костюм.
- 11.05 Літературна кав'ярня. Ведуча — Л. Якимчук (прямий ефір).
- 12.05 «Мій театр». Народна артистка України І. Дорошенко.
- 13.05 «Твоє амбітне слово». Авторська програма Н. Герасименко.
- 13.50 «Профілактика розуму і совісті з Е. Духадем».
- 14.05 «Хай святиться ім'я твоє». Авторська програма В. Крищенко.
- 15.05 «Відродимо забутий жанр». Володар Третій премії першого конкурсу радіоп'єс. Розовик. Радіодрама «Безпека життєдіяльності». Друга версія. «Рухавичка». Передача для дітей. Ведуча кандидат педагогічних наук А. Мовчун. (прямий ефір).
- 17.05 «Профілі». Авторська програма М. Слабошпицького. П. Мовчан.
- 17.45 «Дорогою назустріч». Польська культура і поезія. Авторська програма С. Шевченка.
- 19.00 — Літературно-музична композиція з Н. Шаварською. «Мені так легко бути для тебе бітом» за творами Н. Байкаль.
- 22.20 — «Темніша спадщина Європи». Авторська програма Ю. Нікітіна. Ікона Пресвітої Богородиці Козельцянської.

Спеціальна тема

УКРАЇНСЬКА КІНОВЕРСІЯ «ТАРАСА БУЛЬБИ»,

або Чому не зреалізований літературний сценарій «запорозької Гляди» «Тарас Бульба та його сини» кінорежисера Віктора ГРЕСЯ за мотивами романтичних творів Миколи Васильовича Гоголя з використанням народних дум, повір'їв, історичних пісень, а також окремих фрагментів-мотивів сценарної версії О. П. Довженка

Олексій МИКИТЕНКО
письменник, журналіст

Перший задум української кіноверсії «Тараса Бульби» спав на думку ще Олександру Довженку. Видатний митець зі світовим ім'ям навіть сценічно розробив і зафіксував окремі її фрагменти. Але з різних причин дана ідея так і залишилася не втіленою у життя. В наш час ще понад двадцять років тому до неї знову повернувся відомий український кінорежисер, народний артист України Віктор Гресь. І це не стало якоюсь випадковістю або дивним збігом обставин. Адже на той момент він уже утвердив себе в кінематографі талановитим режисером-постановником.

Зі створенням української кіноверсії «Тараса Бульби» режисер-постановник пов'язував усі свої подальші творчі надії і сподівання. Вони десятикрат примножилися після здобуття Україною незалежності. І небезпідставно. Адже тепер уже, здавалося, ніщо не стане на заваді справжньому розвою українського національного мистецтва, невід'ємною часткою якого, зрозуміло, став вітчизняний кінематограф. Тому Віктор Степанович без зволікань взявся за створення відповідного повісті сценарію.

Режисер, зважаючи насамперед на існуючі сьогодні історичні розвідки й документи, дійшов висновку, що не лише має право, а й зобов'язаний, не вступаючи у конфлікт з провідною авторською ідеєю, в своєму сценарії доповнити повість переказами, повір'ями, кобзарськими думами, народними піснями, цільми фрагментами реальних історичних подій та іншими деталями й атрибутами тогочасного життя, які тільки повніше розкривали б загальний письменницький задум. А за зразок було взято кінематографічний підхід Олександра Довженка. У підсумку сценарій перетворився на самобутній прозовий епічний твір із життя українців та Запорозької Січі в двадцятих-тридцятих роках XVII століття.

Неабияк вражає вже сам пролог сценарію, що відразу дає відчуття всю надзвичайну напруженість дивовижної епохи, коли долі цілих народів і країн здебільшого вирішувалися в сутичках кількасоттисячних армій...

Україною сунула біда. Соціальна наруга над людьми сягнула своєї межі. Окрім польських панів, до неї долучилися ще й ксьондзи. Вони не тільки за переказами, грабували храми, шили своїм дружинам

спідниці з церковних риз та їздили в таратайках, а навіть запрягали в них православних християн. Більше того, в цьому їм потурало ще й реєстрове козацтво. Терпіти далі таку наругу над своєю людською гідністю та козацькою честю було не сила. Тому Запорозьке низове військо висловило волю йти прямо на Польщу, щоб, як сказав на загальній раді кошовий Кирдяга, «відплатити ляхам відразу за все: за сльози, за муки, за смерть... і за зневагу віри нашої святої!»

Тож тепер з України на Польщу вже котилася хвиля не менш жорстокої козацької помсти. В числі перших на її шляху опинилося місто Дубно, де, за чулками, було багато скарбів та шляхетних біженців.

Показово, що відтворюючи сцени військового протистояння цілих з'єднань, нещадної – не на життя, а на смерть – борні окремих воєнків, Віктор Гресь не прагне вразити глядача ріками крові, прикладами неймовірної жорстокості. Він просто показує, що це надто поважна й жорстока справа вже сама по собі, яка не для слабаків. До того ж, не така вже й приваблива, як декому б здавалося. Не викazuje він надміру й національної зневаги до протистояючих сторін. Герої сценарію Віктора Греся «Тарас Бульба та його сини» – це насамперед живі людські характери в дії за певних обставин. Але що дужче ви переймається всіма цими жорстокими протистояннями, то більше розумієте їхню безглуздість і нікчемність. Їх доповнює також Тарасова смерть у полум'ї вогнища... Правда, з останнім його криком у небо, покинувши обгоріле тіло, злетіла й душа великого духоборця. І вже з піднебесся на мить Тарас побачив себе самого, охопле-

ного полум'ям багаття, оточеного натовпом, що завмер у відблисках вогню з підведеними вгору головами. Його душа летіла над рікою, над човнами з козаками, над кінями, що пливли слідом за ними. А потім пролунав крик новонародженого. Ось малюка передають матері – красуні-панночці. Вона цілує дитя і передає в руки Андрія. Він цілує сина і передає братові панночки – Стефанові, котрий розглядає племінника з розгубленою усмішкою. А немовля вже підхоплюють руки Остапа, далі – старого Браницького і нарешті... самого Тараса Бульби... Тільки цьому ніколи, ніколи не судилося статися... Бо лише там, по той бік життя, як свідчить хроніка літ стародавніх, всі правди з'єднуються у святій правді прозріння, у християнській правді любові й прощення. На жаль, людина усвідомлює все це тільки там.

Треба чесно визнати, що сценарій Віктору Гресю за повістю Миколи Гоголя «Тарас Бульба», який передбачав одночасно як телевізійний, так і кіношні варіанти реалізації, цілком вдався. Особливу його духовність та мистецьку довершеність свого часу дуже високо оцінили провідні діячі української культури, серед них Олесь Гончар, Микола Вінграновський, Іван Дзюба, Микола Жулинський та багато інших. Неочікувано широкий розголос отримав він і за кордоном. Зокрема, індійський кінорежисер, до речі, колишній однокурсник Віктора Степановича по ВДКУ, Парікшат Сахні під враженням від прочитаного сценарію пообіцяв зорганізувати бойових ролів для батальних сцен. У 2006 році сценарій навіть було визнано переможцем відкритого конкурсу на кращий кіносценарій ху-

ГІСТЬ НОМЕРА

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

– Коли уперше до Вас прийшов Гоголь? Пам'ятаєте?

– Десь у п'ятому класі я прочитав «Тараса Бульбу». Як зараз пригадую, на літніх канікулах мені трапилася ця книжка, навіть не в бібліотеці я її взяв, бо в нашому селі і бібліотеки як такої не було. Привезла її моя старша сестра, вона вчилася тоді в Одеському педінституті. Я цю книжечку як побачив, так і прикипів. Усе там таке було українське, воно закотилося у саму душу і залишилося там назавжди. Перечитував цей твір в університеті, та це було вже зовсім інше читання.

Я за те, щоб ми Гоголя, його мистецький світ більше вживляли у свідомість українців, надто нашої молоді. Треба показати Гоголя-українця, але українця планетарного. Без Гоголя важко уявити латиноамериканську прозу, тих самих маркесівських «Сто років самотності», чи «Полковнику ніхто не пише», чи Кортасара, чи Коельо, — всюди Гоголь присутній. Сьогодні ці всі гоголівські зміщення часу, фантазмагорії — наймодерніший стиль.

– А як письменник — відчуваєте вплив на Вас Гоголя?

– Мені не випадає говорити, що в моїй творчості є щось гоголівське, але без Гоголя не обійшлося. Він тоді у дитинстві заповнив мені в душу, і це вже не Гоголь, — це стало часткою мене самого, мого світобачення, відбилася у багатьох моїх творах. Скажімо, «Така земля під ногами», де постійно ллє дощ, хати починають плавати, зсуватися, ніхто ні до кого не йде у гості, тому що нанесе болота, а потім у відповідь і йому нанесуть болота. Тут, мабуть, найбільше чогось такого, гоголівського, — якщо Ви вже це так назвали, то в мене немає іншого слова. Або такий бурлескний роман «Оглянься з осені». Йшов вітер з Одеси на Київ, зачепив одне-друге. І сарматський горб, який потихеньку росте. Люди посушили на цьому горбі, а горб усе росте, люди скочуються з нього і пробуджуються. Уявляється, як підступають до цього колгоспного горба татаро-монголи...

Я люблю такі речі, вважаю, що вони в мене природні. Звісно, це не чистий Гоголь, а щось таке, так би мовити, моє. І дуже шкода, що я не маю можливості його розвивати через політику, через зайнятість у Спільноті.

Скажімо, зараз працюю над новелою. Чули, мабуть, про такого Никифора, художника-примітивіста, який жив у Польщі в Криничі. Я був якось там на економічному форумі й зайшов до його музею, побував у тих хатках... Так ось, живе собі цей Никифор, собаки за ним бігають, діти насміхаються, а він носить у собі цілий світ і ніколи ні з ким не розмовляє, бо німий. Лише перед смертю проголошує одну-єдину фразу, умовно так кажу: «Я — українець». Він просто боявся зізнатися в тому — це ж напередодні війни було.

Микола Гоголь хоч як мучився і страждав, але, на жаль, так і не спромігся твердо й остаточно на маніфест національної ідентичності. Але він своїми «Вечорами на хуторі біля Диканьки», «Тарасом Бульбою», навіть спробою написати українську історію не лише нагадав усім про те, що Україна жива, а й переконав мільйони росіян і українців, що в цього народу величезний духовний запас. Що він є неповторним. Що в нього глибинні моральні джерела. Що свобода, честь і шляхетність — його найвищі цінності, за які він готовий покласти і своє життя. Це було відкриття України. Як нового материка. Нічого подібного в російській літературі до нього не було. З таким пієтетом, такою ніжністю й такими щедрими, буйними барвами.

Фото Юрія ШКОДИ

дожнього повнометражного фільму й рекомендовано для включення до Програми виробництва та розповсюдження фільмів за державним замовленням на 2006–2007 роки. Але все це так і не мало реальних наслідків. Тож зйомки фільму з відомим російським актором, українцем за походженням, Олексієм Петренком у головній ролі відсувалися на невизначений строк. Тому режисер-постановник і надалі продовжив самостійний пошук необхідних коштів для реалізації свого задуму. Хоча їх потрібно було, звісно, за зарубіжними мірками, ніби не так уже й багато — десь у межах 20 млн. доларів. За всі довгі роки

творчих митарств із вирішенням питання бюджетного забезпечення фільму Віктор Гресь звертався за допомогою до двох останніх президентів України, незліченної кількості високопосадовців вітчизняного владного олімпу, грошовитих людей. Але чомусь усі ці його звернення так і залишилися без конкретної дійової реакції. І тут справа, певно, не в економічній скруті та нашій загальній бідності. Треба, мабуть, вести мову в першу чергу про такі чинники, як патріотизм та національні свідомість і гідність, котрих у них, на жаль, бракує. І це вже, мабуть, невиліковна хвороба...
Фото Сергія МАРЧЕНКА

Спеціальна тема: українське кіно

«ТОЙХТОПРОЙШОВКРІЗЬВОГОНЬ»

Людмила
ЧЕЧЕЛЬ

Ілленко Михайло Герасимович – кінорежисер, сценарист. Навчався в Москві (ВДІК) у майстерні Михайла Ромма. У кіно з 1972 року. Викладацька діяльність (режисура художнього кіно) – з 1993 року, Національний університет театру, кіно і телебачення імені Карпенка-Карого. Ініціатор та президент фестивалю «Відкрита ніч» 1997–2009 (1–13). Автор книги «Шпори для абітурієнта». Заслужений діяч мистецтв України. Член-кореспондент АМ України. Лауреат Державної премії імені Олександра Довженка

Фотознімкі
Сергія
МАРЧЕНКА

Відомо, що перші вітчизняні кіносюжети були показані в Харкові 1896 року, а кіностудія в нашій країні з'явилася у 20-х роках минулого століття. Тоді з екранів не сходила ефектна Віра Холодна, наша співвітчизниця. Варто, за можливості, переглянути щось із кінокласиків. Скажімо, фільми Олександра Довженка, Сергія Параджанова, Леоніда Бикова, Юрія Ілленка.

А ми пропонуємо інтерв'ю з Михайлом ІЛЛЕНКОМ, кінорежисером, сценаристом, актором, викладачем Інституту екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Карпенка-Карого. На його рахунок з десяток повнометражних, ігрових, короткометражних анімаційних фільмів. Серед них – відомі «Фучжоу», «Сьомий маршрут».

– **Насамперед, Михайле Герасимовичу, яке кіно сьогодні є українським: україномовне, зняте будь-якою мовою, але українським режисером, чи просто зняте в Україні?**

– Усе дуже просто. Варто подивитися фільм лише хвилину і все стає зрозумілим: це – японська стрічка чи італійська,

польська чи американська. Достеменно так має ідентифікуватися й українське кіно. Наприклад, коли ми бачимо «Тіні забутих предків» чи «Вавилон ХХ», або ж мій фільм «Фучжоу», то ніхто не скаже, що ці фільми американські чи російські. І вже не треба жодних доказів – послухайте, якою мовою спілкуються герої фільму. А той, хто вимагає доказів, просто не хоче, щоб були українські фільми. Скажімо, для Олександра Довженка не треба було формулювати національну ідею. Хоча є фільми, в яких узагалі немає мови. Наприклад, фільми Чарлі Чапліна. Про його «Золоту лихоманку» ніхто не скаже, що це – китайський фільм, бо, крім мови, є й інші аспекти – історичний, соціальний, політичний, ментальний... Що відбувається сьогодні? Ми можемо вдома чи на роботі натиснути будь-яку кнопку телевізора – і буде іноземне кіно. Ринок перерозподілений уже так, що для нашого кіно немає місця на екрані. Галузь кінодистрибуторів працює в різних формах: кіноекранній, телевізійній, диски, кабель, супутник... І ми навіть не завважуємо, як вона одержує величезні прибутки, які, на жаль, не залишаються в Україні. Тобто це величезне економіч-

не провалля в Україні страшних розмірів. Ми працюємо на російське, американське кіно як покупці квитків. І нам не збираються віддавати цієї території.

– **Чому так відбувається?**

– Бо це – ринок. І ринок дуже вигідний. Річ у тім, що Україна завжди була добрим ринком кінопродукції. Про це свідчить статистика. Україна мала найкращі статистичні показники у масштабах Радянського Союзу: найбільше відвідувань на рік, найбільша кількість кіноустановок – відповідно й показники... І вони аніскільки не зменшилися. Це лише здається, що нині менше кінотеатрів і тепер менше прибутків. Навпаки – їх стало більше. Фактично за кожним вікном два-три кінозали: на кухні, в кімнаті. І навіть не звертаючись до математики, цифр, просто заплющивши очі, можна уявити: увесь цей прибуток проходить повз наших можновладців. Але коли я кажу «повз», то певно, помиляюся. Комуś від цього «відсьогобується» і досить непогано, бо інакше ця система не працювала б.

Як покласти край цій корупції? Пропозицій надходило дуже багато. Серед них були й слушні. Країни, які дбають про

Спеціальна тема: українське кіно

своє кіно, знайшли, можливо, й не зовсім універсальну законодавчу формулу. Але там є баланс між своїм та іноземним. Візьмімо Росію: повсюдно своє кіно. Так, там забагато Голлівуду, але ж значна частина ринку працює на своє, російське, кіно і на російські ідеї.

– **Сучасне українське кіно не має жодної підтримки, але воно є. Це ще раз доводить ваш фестиваль українського кіно «Відкрита ніч».**

– Так, я вже 14 років маю безпосередній стосунок до цього фестивалю. Починався він як такий собі іграшковий. Зібралось кілька друзів, я запропонував схему фестивалю. Зрештою, ідея виявилася азартною: одна ніч – фестиваль! Відбувається він у Києві на Андріївському узвозі під зорями. Сонце сідає – фестиваль розпочинається. Уночі – перегляд фільмів просто неба на терасі замку Ричарда. А на світанку вручаємо призи переможцям. Основна характеристика: ми віддаємо екран національному виробникові. Ми приймаємо не всі фільми, я беру такі, щоб мені не доводилося переконувати глядача, що це справді українське кіно. Важливо, щоб фільм сприйняли як український продукт. Цьогоріч ішла пряма трансляція по каналу ICTV, перед тим три роки – на Першому національному. Це суттєво збільшує кількість глядачів. Крім того, телефонують з різних міст не лише України і просять привезти нашу програму. А я відповідаю, що вона складається із сотні фільмів! Можна кілька днів дивитися. І возимо, і дивимося.

Віднині в нас з'явилася і паралельна програма «Міжнародний клуб». Тобто напередодні фестивальної акції ми показували французькі студентські фільми. Двоє французів працювали в журі фестивалю. Є домовленість,

що наші фільми і переможці пойдуть до них.

– **Що зараз відбувається в кіношному світі? Чи знімається українське кіно?**

– За великим рахунком, кіно не знімається. Були дві-три картини – і зйомки зупинилися. Немає фінансування. Думаю, якщо й профінансує наше Міністерство культури і туризму якийсь фільм чи культурну програму, то цей факт буде розцінено як нецільове використання коштів. Бо цільове – це на вибори! Я почав знімати фільм про героїчну постать, про нашого співвітчизника Івана Даценка, який народився на Полтавщині в селі. Він – льотчик, пройшов війну, був Героєм Радянського Союзу. Його збили за лінією фронту. Звісно, полон. Після полону він, як було заведено Сталіним, – зрадник батьківщини. Концтабори і втеча за кордон. Через роки він стає вождем індіанського племені! Це – правдивий документальний факт. Якимось перебуваючи у складі радянської делегації на всесвітній виставці в Монреалі, його зустріла народна артистка Наталя Наум. Бачив його і Тимофій Левчук.

Цю історію почув, коли знімав «Фуджоу». Вона мене вразила. Час від часу повертався до цієї теми, аналізував, думав: що ж потрібно зробити для того, аби, втративши все, стати вождем? Я шукав безліч доказів, аби герой фільму викликав довіру в глядачів. Бо якщо не буде довіри, то фільм не відбудеться. Певно, був він розумним, сильним? А цього замало. Бо як міг хлопчик із далекого українського села вибороти лідерство серед індіанського племені? Стати вождем (сьогодні читайте: «президентом»)? Головне – він не хотів стати вождем. Він хотів стати Людиною. Нині це питання стоїть перед добрим

десятком наших лідерів. І хто відповідає цьому статусу? Чим переконують нас сьогодні? Плакатами на кшталт «Вона працює. Вони – відпочивають». Смішно. На жаль, ніхто не порушує питання, як стати вождем – нас хочуть учергове обдурити. Я не хочу сказати, що в мене є формула ноу-хау, але поки не дозрів до цієї відповіді, робота не просувалася.

Знайшлася відповідь – і сьогодні відзнято 65% фільму. Радий, що зустрівся з продюсером Володимиром Філіповим. Та ось біда – грошей на продовження зйомок немає. А час іде, актори змінюються. Скажіть, чи можна копати буряки в грудні? Нам залишилося відзняти літо, а воно вже минуло... Чомусь усі ставляться до кіно як до якогось дива: ну це ж кіно, ви все можете: узимку – літо, улітку зиму відзняти...

– **Тобто стан в українському кінематографі склад-**

ний, як і доля Івана Даценка?

– Так. На жаль, уся сфера національної культури просто ігнорується, руйнується. У тому числі й кіно про Івана Даценка. До речі, ім'я в нього було «Тойхтопройшовкрізьвогонь» (одним словом!). Це, відповідно, і назва фільму. Примушує замислитися.

– **Фільм побудовано на документальних фактах?**

– Не зовсім так – не всі факти відомі, їх довелося моделювати. Коли вождь побачив делегацію, почув рідну мову, – відгукнувся українською. Та враз зрозумів, що серед делегації неодмінно є й представники КДБ. І сказав, що народився тут від переселенця й одружився з донькою вождя, успадкувавши посаду. Та перед тим назвав своє світське ім'я – Іван Даценко. Коли почали досліджувати цю історію, з'ясувалося, що Героїв Радянського Союзу, а тим більше льотчиків з подібним прізвищем не так уже й багато було. Був один. Та ми лише послаємося на правдиву історію. Робимо переконливу версію, тому у фільмі наш герой матиме інше, козацьке прізвище. Для цього мені потрібно було погортати книжку «Козацтво України» й натрапити на чудове прізвище Іван Додока.

А у фіналі фільму наш герой скликає плем'я на толоку. Чому саме так? Бо маю наступний задум. Це своєрідний місточок до фільму, сюжет якого впливає з творів Тараса Шевченка: «У тієї Катерини хата на помості». Словом, хочу пробити екранізацію Тараса Шевченка, бо за всю історію українського кіно екранізовано «Наймичку», «Назара Стодоло», «Кавказ»... І все це було до 60-х років минулого століття. За наших часів екранізована «Капітанша», але хто її бачив? Екранізацію Шевченка пробиваю 12 років! Все відкладається, хоча в планах є.

– **Виходить, для вас звичні довгі дистанції?**

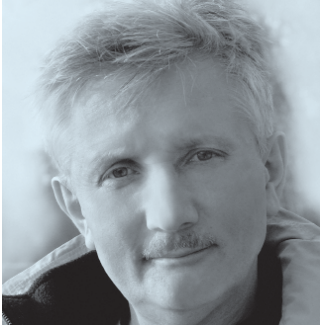
– Так. Зараз і вся наша група не одержує жодної копійки. Кріпацька залежність. Тепер треба дивитися на телефон. А раптом зателефонують і повідомлять, що гроші з'явилися! Я багато разів звертався і до міністерства. А формула така: у Міністерстві немає грошей, відповідно – Міністерству гроші не виділяє Уряд, заручником стає фільм. А 5 мільйонів гривень на все кіно – це вбивство при свідках усього кінематографу. Потрібен герой, який відповідав би за політику в галузі культури, кіно і зміг би цю ситуацію подолати.

Ліна Костенко
і Василь Вовкун
(в центрі)
серед гостей
цьогорічного
фестивалю
українського кіно
«Відкрита ніч»

Спеціальна тема: українське кіно

ПІСЛЯМОВА

Сергій МАРЧЕНКО

Інтерв'ю з Ілленком зачіпає й проблему кіноосвіти

Ну от, не знімається сьогодні українське кіно – це за давним болючий факт. А конкурс на кінорежисуру, кінодраматургію та інші кіноспеціальності все ще продовжує бути високим, що опосередковано свідчить як про давню любов українців до мистецтва кіно, так і надію, що воно таки колись відродиться. Але коли?

З Михайлом Ілленком ми викладаємо в Інституті екранних мистецтв КНУТКТ ім. І.К.Карпенка-Карого, йдемо до студентів, разом переживаємо їхні перші успіхи та невдачі. Кращі студентські сценарії отримують призи на конкурсах, фільми – на численних міжнародних кінофестивалях, врешті, щороку демонструються з Андрійського узвозу у прямому ефірі кінофестивалю «Відкрита ніч». А що далі, куди подітися молодим талантам? З року в рік ми не можемо їм на це відповісти, зокрема, коли повноцінно запрацює українське кіно? І чому у сусідніх та інших державах воно розвивається – аж кричить з рекламних щитів – у нас повна невизначеність?

Творча робота майстра зі студентами на знімальному майданчику в умовах кіностудії завжди була однією зі складових кіноосвіти. Михайло Ілленко минулого року почав знімати фільм, запросив до співпраці студентів. Та картину навівдорозі зупинено, і невідомо, коли буде поновлено: це все одно що просити вагітну зачекати з пологами, доки з'являться кошти. То яке кінографічне майбутнє заповідати студентам, коли майстрів на люту спиняють?

Ще одна проблема: доступ до українських кіноархівів. Нещодавно довелося спілкуватися з викладачем історії кіно одного некейвського вчз, який скаржився на відсутність класичних українських фільмів на сучасних цифрових носіях. Зарубіжне класичне кіно – існує на DVD, в інтернет-ресурсах, українське – представлене непропорційно мало. Навіть фільми Олександра Довженка, що було випу-

щено кілька років тому на DVD – презентаційне видання, яке до продажу так і не дійшло. А про шедеври неігрового кіно, про стрічки Київнаукфільму, Укркінохроніки – годі й говорити: суспільство потроху привчають, що українського кіно не було... От і виходить, про своє кіно не дбаємо – дивимось й годуємо чуже.

«Над спаленим солончаковим степом висіло розпечене сонце. Повітря наче плавалося, від чого густа темна маса, що насувалася з-за обр'ю, здавалася напівміражною. Вже можна було розрізнити тупіт, що швидко наближався. Йшло військо. Незмірне військо. Зігнане з усіх кінців могутньої Османської імперії. Йшло з Дикого поля невидимими людському оку шляхами. Йшло на змучену, витопану кінськими копитами, скривавлену Україну. В клубах пилуки миготіли кінні, піші. Тяглися обози, брели нав'ючені тварини. Четверо бойових слонів у яскравих пополах і лускатих панцирах несли на собі штурмові майданчики з артилерією. Правила ними чорні, наче смола, погонники у білих чалмах. Йшли яничари – гордість і слава султанської гвардії. Сунула кримська орда хана Джамибека-Грея, за нею, упереміж – різноплеменні полчища. У колі найближчих мурз та воєначальників на вогненному скакуні сам султан Осман Другий – Сонце імперії. Ще вчора його полководці вщент розгромили польську королівську армію під Цецорою, а голову коронного гетьмана Жолкевського доправили до османської столиці – Йому в подарунок. Сьогодні вже Він сам став під султанський бунчук і поспішає до Хотина...»

Я закінчував ці нотатки далеко до північ. Тож сон несподівано зморив мене безпосередньо за комп'ютером. І тут, невідь-звідки з'явившись, голівський чорт став поспіхом нашпигувати мені на вухо про те, що Віктор Гресь буде займатися постановкою фільму за розробленим сценарієм десь не то в Польщі, не то у Франції. Я спочатку відмахувався від нього обома руками. А потім змирився й подумав, що може так і краще. Нехай навіть у далекій Америці з янки чи тій же Індії. Потім, може, ще й приз якийсь дадуть, наприклад, бодай за міжнародний внесок у розвиток української національної культури. А чого дивуватися? Он скільки наших художників, музикантів, оперних та естрадних співаків, інших мистців блукають чужими світами. Та й нічого. Їм, грішним, непогано. І нам, дивись, слава якась перепадає. Зате також не тишком-нишком живемо. Ганьба величезна, звісно, що, починаючи ще з доголівських часів, не вдома, а по світах митарствуючи, шукаємо своє людське й професійне щастя. Але то вже, мабуть, у нас така планіда.

АКТУАЛЬНО

Наше вітчизняне кіно може зникнути

Правління Національної спілки кінематографістів України звернулося до президента України, прем'єр-міністра та голови Верховної Ради України з відкритим листом, в якому прохують зупинити знищення національного кінематографа, а власне, екранної культури, що має потужні традиції і великі імена, – від Олександра Довженка, Данила Демуцького, Амвросія Бучми до Івана Миколайчука, Вілена Калюти, Миколи Грицька.

За словами авторів листа, нині у незалежній Українській державі здійснюється «страга його серцевини, носія національної ідеології, популяризатора українства на світових теренах. Кіно, яке пережило чимало труднощів, перебуває у стані коми. Створюється враження, що стан кінематографа практично не цікавить наших державних мужів».

За їхніми даними, фінансування кінематографа в Україні у 10 разів менше, ніж у Казахстані, і в 446 разів менше, ніж у Росії. У підсумку – національний екран здано без бою кінопродукції інших країн, наголошують кінодіячі, називаючи такий стан речей принизливою ганьбою.

Сьогодні в Україні сотні безробітних кінематографістів, 60 відсотків з них – молоді фахівці. Коли ситуація не зміниться протягом найближчого року, українське кіно може зникнути назавжди, застерігає правління НСКУ.

«Талановиті майстри виїжджають з України, або ж гинуть, морально і фізично, – їхній талант, творчість не є потрібні на батьківщині. Це трагедія – і не тільки їхня, а всього суспільства, – вважають кінематографісти».

Національна спілка кінематографістів України закликала владу вжити необхідних заходів, щоб змінити ситуацію. При цьому кінодіячі не просять державу стати спонсором, оскільки розуміють, що в період кризи фінансування потребують соціальні програми. Вони готові запропонувати кілька варіантів створення самоокупної системи кіновиробництва, сучасного жанрового кінематографа, здатного повернути глядачів до кінотеатрів і викликати у них зацікавлення українськими фільмами.

Під листом – зверненням підписалися голова Національної спілки кінематографістів України Сергій Тримбач; кінорежисер, народний артист України Роман Балаян; народна артистка України Лариса Кадочникова; кінорежисер, народний артист України, заступник голови НСКУ Олег Фіалко і кінорежисер, секретар правління НСКУ Дмитро Томашпільський.

НОВИНИ

У Мюнхені завершилися Дні українського кіно

Під час фестивалю було представлено найбільшу програму фільмів, досі презентованих Українською кінофондацією, а саме – 8 повнометражних стрічок і 6 шедеврів короткого метра. Фестивальні покази відбудуться у Мюнхенському кіномuzeї. Німецькі глядачі мали змогу ознайомитися з класикою українського кіно – фільмами: «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, «Криниця для спраглих» Юрія Ілленка, «Короткі зустрічі» Кіри Муратової, «Польоти уві сні і наяву» Романа Балаяна.

Сучасне українське кіно представляли роботи «Мамай» Олеся Саніна, «Біла річка» Єви Нейман, «Два в одному» Кіри Муратової, «Райські птахи» Романа Балаяна.

Окрему програму становили короткометражні й анімаційні фільми: «Йшов трамвай №9» Степана Ковалю, «Проти сонця» Валентина Васяновича, «Отроцтво» Дмитра Сухолиткого-Собчука, «Сімейний портрет» Марини Вроди, «На грані» Артема Сухарева і Микити Ратникова, «Таксист» Романа Бондарчука, повідомили УНІАН у прес-службі компанії Nemiroff.

Окрім цього, 10 вересня у Мюнхені проведено круглий стіл на тему: «Тенденції українського кіно», в якому взяли участь українські й іноземні кінематографісти, представники Української кінофондації та компанії Nemiroff.

Знімають «Червоні вітрила»

На Ялтинській кіностудії розпочинається зйомки чотирисерійного фільму під робочою назвою «Червоні вітрила» за однойменним романом Олександра Гріна. Про це повідомили у прес-службі телеканалу «Інтер».

Зйомки картини проходять у вересні-жовтні у два етапи: перший – у Ялті, другий – у Києві.

Художній керівник проекту – Роман Балаян. Ролі Ассоль і капітана Грея виконають Вероніка Івашенко та Олександр Бухаров.

Крім того, у проєкті задіяні Юрій Стоянов, Альберт Філозов, Олександр Лазарев-старший, Семен Фурман, Михайло Светін, Евклід Кюрдзідіс та інші.

Прем'єра фільму відбудеться навесні 2010 року.

«ARRIVEDERCI»

Ця стрічка молдовського кінорежисера Валерія Жереги на фестивалі в Бердянську отримала чи не найбільше призів. Акторами були звичайні сільські діти – брат і сестричка, семирічний Йон і п'ятирічна Міхела Бабенки. Попри те що діти виховуються в гарній родині, вони досить талановито зіграли своїх ровесників, котрі залишилися віч-на-віч зі своїм лихом. За сценарієм, діти вже давно жили без батька, а мама, яка вибивалася з сил, намагаючись якось прогудувати малих, вирушила на заробітки до Італії і не повернулася. Маленький Йон за виразну гру отримав приз «Золота бригантна» в номінації «Надія фестивалю». Окрім того, фільм здобув перемогу в номінаціях «Найкраща режисура» та «Найкраще образотворче рішення».

«Arrivederci» вже показали в Європейському парламенті у Страсбурзі, намагаючись привернути увагу до проблеми безробіття і покинутих напризволяще дітей.

ВІД «РІДКОГО НЕБА» ДО «ПЕРЕБУДОВИ»

Культовий режисер із США Слава Цукерман привіз до Бердянська стрічку «Рідке небо» зняту понад чверть століття тому, яка й досі не втратила своєї актуальності. І зовсім не тому, що йдеться в ній про рок-н-рол, наркотики, панків та прибульців з космосу. Про цей фільм-притчу критик Карлос Чемберлен написав: «Довгий слід помади від поцілунку «Рідкого неба» видно на більшості фільмів американського незалежного кіно.»

На конкурс режисер представив свою «Перебудову», котру задумав зняти ще чверть століття тому, задовго до самої перебудови в СРСР. Втім, картина зовсім не про це і навіть не про еміграцію, як здається на перший погляд. Вона має подвійний, навіть потрійний підтекст – як скринька з потайним дном. Йдеться у ній про роль вчених у світі та про сенс життя на землі. Не дарма Слава Цукерман перед переглядом свого фільму попередив, що зробив картину для людей, котрі думають. До речі, на зйомки Слава запросив російську актрису з українським корінням Оксану Стащенко. Американський актор Мюррей Абрахам, котрий грав у цьому фільмі, отримав нагороду фестивалю «За кращу чоловічу роль».

ПІД КРИЛОМ ЖАР-ПТИЦІ

Актриса кіно Оксану Стащенко (фільми «Красна площа», «Рідні люди», «Мухтар», «Повернення Мухтара», «Марш Турецького», «Кріт», «Капітанські діти», «Сищик») усі на фестивалі називали не інакше, як Сонечко. І не тому, що має яскраво-золотаве волосся і одягається в помаранчеве вбрання. Актриса має сонячну вдачу і сонячну усмішку. Як на мене, коли вона виходить на сцену зі своїми піснями, то стає схожою на золоту Жар-птицю.

Залишившись малою без батька, дівчинка бачила, як важко працює мати, аби дати їй належну освіту. Тому з вдячністю вбирала в себе усі знання, котрі могла отримати. Навчалася тільки «на відмінно» і в звичайній школі, і в музичній. А нині не тільки знімається в фільмах та дає концерти, а й допомагає дітям. Усі свої грошові нагороди від кінофестивалів переказує в дитячі будинки та інтернати, а ще привозить туди плеєри, програвачі, іграшки, книжки. Фестиваль у Бердянську не став винятком. Оксана не тільки влаштувала в сиротинці благодійний концерт, до якого долучилися й інші актори кіно, а й переказала дитбудинку Бердянська свою премію в \$1000 США.

Фото Володимира ТРЕБЕНКА

На фото: бердянським дітям затишно під крилом такої Жар-птиці – Оксани Стащенко

редактор рубрики
Віктор ХОМЕНКО

сучасне мистецтво

ВАРТО ВІДВІДАТИ:

2–21 вересня: виставка Тиберія Сільваші «Горизонт Вступ». Київ, вул. Волоська, 55/57.

«Для людини нового часу горизонт став умовним місцем, де перетинаються дві паралельні прямі. Тим самим чітко позначивши те, що називається точкою зору, власне, позначаючи персональний ГОРИЗОНТ БАЧЕННЯ.» Т. Сільваші.

11–27 вересня: Гогольфест'2009. Київ, МИСТЕЦЬКИЙ АРСЕНАЛ, вул. І. Мазепи, 30. Фестиваль, що за кілька років уже набув статусу культового, презентуватиме виступи музичних колективів із різних країн світу, театральні вистави, кінопокази, а також художні виставки й інсталяції.

11–24 вересня: фотопроєкт «Погляд крізь стіну». Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 31. Культурно-мистецький центр «Є», 5 поверх. «Навчаюся... мандрую... творю... насолоджуюсь... Народилась та проживаю в місті Одесі», стисло повідомляє про себе авторка фоторобіт Катерина Радченко.

12–13 вересня: Слов'янський фольклорний фестиваль. Ужгород. Музей народної архітектури та побуту.

Надія із Задзеркалля

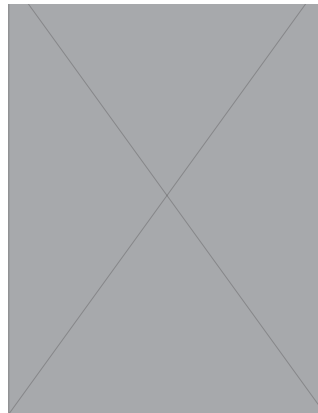
Олена
МАКСИМЕНКО

Дебютна авторська виставка Надії Каламеєц «Потой бік реальності» триває впродовж вересня 2009 року. Прихистком для її небачених персонажів став не салон чи галерея, а одна з кімнат кав'ярні «Альма-Матер» (Київ, вул. Терещенківська, 21).

Життя може виявлятися у різних площинах. Лінії, звуки, форми – кому що ближче. Роботи Надії Каламеєц – це суцільний вибух життєвої енергії через барви. Майстерне володіння кольорами, уміння створювати настрої (причому, використовує художниця це уміння винятково в мирних цілях на відміну від деяких, доросліших, своїх колег), не може не вражати. Їх можна сприймати як противагу так званому «формантному», «концептуальному» мистецтву. Картини Надіїки за своєю сутністю подібні до диких, неприручених звірів, сміливих і вільних. Щоправда, нині у творчості Надії розпочинається новий цикл, де на перший план виходить форма, а кольори стають м'якшими, приглушеними, стриманішими, на-

бувають гірчично-затишних відтінків. Але це фрагмент майбутньої виставки, яка, якщо пощастить, прикрасить стіни іншої кав'ярні... А нині ж панує кольоризм.

Примітивізм, притаманний картинама авторки, має орієнтацію дещо «нетрадиційну»:

бачимо звернення насамперед до японської міфології, яке, втім, гармонійно поєднується то із середньовічною Європою, то із сьогоденням, а то взагалі із нетутешніми світами: тут багатохвості священні лисиці розпивають каву по-турецьки перед ноутбуком разом із простими смертними. Захоплення художниці японською культурою, фольклором, містикою та езотерикою, що виявля-

ється на полотнах, можливо, не без присмаку юнацького максималізму, однак, робить свою гіпнотичну справу: занурюючись у картини, мимоволі відчуваєш, як зникають межі між епохами та державами, між казкою та суворими реаліями, і от уже ризи-

куєш забути, до якого виміру належиш сам...

Авторка сама подібна до казкового персонажа, вочевидь, на Алісу із Країни Див. За її словами, перший серйозний малюнок побачила уві сні в 16 років, а малювати почала, як було їй 1 рік і 8 місяців.

Своїми авторитетами серед сучасних художників Надія називає Євгенію Гапчинську, Яцека Єрка та Оксану Шапкаріну. І справді, сюжетно-настрійна спорідненість між роботами цих майстрів та Каламеєц існує, проте жодним чином це не можна віднести до наслідування.

Казки, сни, фантазії – це ті елементи, на які спостерігається дефіцит у сучасному мистецтві. Проте, можливо, саме ці елементи є витокami. Таким собі зануренням до забутої Кролячої Нори...

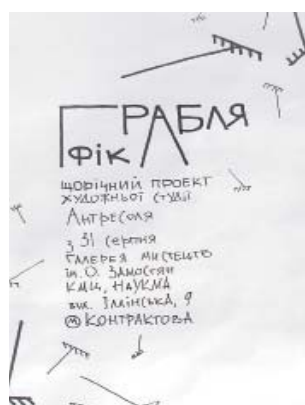

На ці граблі наступати корисно...

Олена
МАКСИМЕНКО

...Коли настає осінь, двірники дістають мітли та граблі і старанно згрібають до купи усе, що понападало з дерев на землю за рік. Майстри ж художньої студії «Антресоля» Культурно-мистецького центру НаУКМА згрібають усе, що було створено за рік, і виносять це на загал. Роблять це нечутно, навшпиньки, із приглушенням світлом, і... анонімно.

Експозиція, що стартувала 31 серпня 2009 року в галереї мистецтв імені Олени Замостян (НаУКМА, Культурно-мистецький центр, вул. Іллінська, 9), на

перший погляд, нагадує виставку малюнків на асфальті або ж на студентських партах. Легкість, невимовність, непередбачуваність руху ліній, спонтанність вводять в оману, не одразу помічаєш сліди від обірваних крил на товстій,

важкій, цілком приземній спині персонажа картини...

Слід зауважити, що роботи на виставці не нові – усе це окремі фрагменти минулих проєктів. На думку організаторів дійства, «картини не повинні залежуватися», адже, якщо людям притаманно перечитувати по кілька разів улюблені книги, то чому б не надати можливість охочим вдруге переглянути вартісні картини, до того ж, далеко не всі бачили попередні проєкти року. Такі виставки є щорічною традицією «Антресоля», своєрідним підсумком, підведеною ризикою перед новим обертом.

Іншою концепцією виставки є анонімність: автори свідомо не підписують свої твори. Тому лише ті, хто постійно пильнує за творчістю «антресолівців»,

можуть здогадатися, де чий художній почерк. Таке легке зречення свого імені повертає до європейських майстерень раннього Середньовіччя, коли авторство не мало значення і картини та скульптури підписували лише зрідка. На перший план виходила душа, а не єго майстра...

Ніжність доторку, таємниця, мовчання... Штрих пальці затискають отвори флейти, люди вихиляються із вікон на звуки, собаки насторожують вуха. Коли замовкають щоденні звуки сирен, будильників, криків, сигналізацій і мобільників, коли вщухають спалахи фотоапаратів та світло неонових реклам, відкривається інший шар. Непізнаний і живий.

Чорно-білий формат виставки, відсутність кольо-

рів змушують глядачів невідступно йти поглядом за лініями, занурюватися за ними углиб: лінії чіпляють, хапають увагу на повідок і не відпускають. Біле сухе, позбавлене барв вино, яким

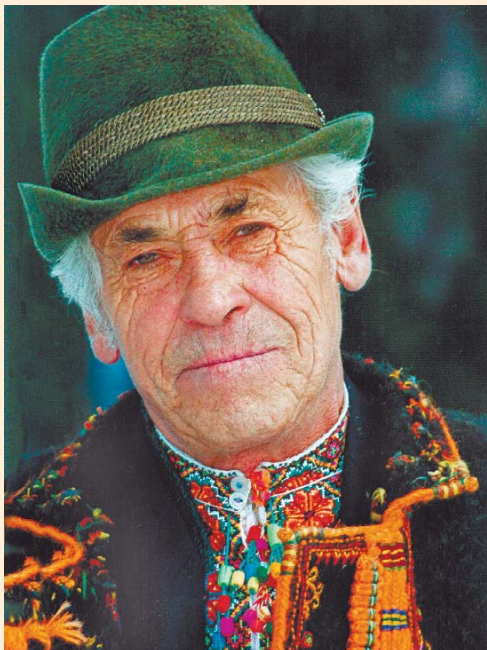
частували гостей на відкритті, неабияк пасувало цьому форматові. Як і осінь, що, згрібаючи граблями усе віджите, готує землю до зимового сну...

редактор рубрики
Борис СТАТИВКА

етногрупи: гуцули

Гуцули – етнографічна група українців, які мешкають у Карпатах на теренах Яремчанської міськради, Верховинського, південної частини Косівського та Надвірнянського районів Івано-Франківської області, Путильського та південної частини Вишніцького району Чернівецької області й Рахівського району Закарпатської області. Український лінгвіст Б. Кобилянський на основі аналізу гуцульсько-покутського діалекту й історичних даних висунув гіпотезу про те, що предками населення Гуцульщини й Покуття були племена східних слов'ян – уличів і тиверців, які переселилися до Карпат.

УБЕРЕГТИ ДЛЯ НАЩАДКІВ

2 вересня 2009 року президент України Віктор Ющенко видав указ № 703/2009 «Про збереження та популяризацію гуцульської культури».

З метою збереження і популяризації самобутніх культурно-історичних традицій глава держави доручив Кабінету Міністрів України розробити з урахуванням пропозицій Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької обласних державних адміністрацій і затвердити в тримісячний строк план заходів із збереження духовної та матеріальної гуцульської культури, передбачивши зокрема: дальший розвиток позашкільної освіти за художньо-естетичними напрямками, створення шкіл мистецтв для вивчення молодим поколінням досвіду майстрів народного гуцульського мистецтва; розширення мережі музеїв народного мистецтва й побуту Гуцульщини, в тому числі музеїв-садиб; упорядкування територій об'єктів природно-заповідного фонду та проведення ремонтно-реставраційних робіт пам'яток культурної спадщини Гуцульщини; організацію роботи з підготовки та видання каталогів, буклетів, наукових праць; створення і трансляцію теле-, відео- та аудіовізуальної продукції про традиції та народні художні промисли Гуцульщини, а також забезпечити фінансування в установленому порядку зазначеного плану заходів.

Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька обласні державні адміністрації разом із Міністерством культури і туризму України мають організувати в музеях та бібліотеках тематичні виставки, присвячені традиціям і народним художнім промислам Гуцульщини; забезпечити проведення етнографічних експедицій та впорядкувати туристичні маршрути, пов'язані з популяризацією культурно-історичних традицій Гуцульщини; забезпечити проведення щорічного ярмарку традиційного народного гуцульського мистецтва.

Гуцульщина – історико-географічна область, край українських верховинців, що обіймає територію у 6,5 тисяч квадратних кілометрів.

Південні й північні межі Гуцульщини утворюють перші вищі хребти й різко звужені долини річок. Південна межа проходить вододільними хребтами Горганів, Чорногори і північними схилами Чивчинських гір; північна етнографічна межа пролягає лінією Зелена–Ділятин–Яблунів–Пістинь–Косів–Вишніця, місцями межі Гуцульщини ширять аж до Коломиї, Надвірної, Солотвина й Монастирчан; на заході гуцули заселяють усю долину Прута по Ділятин і долину Надвірнянської Бистриці; східна межа Гуцульщини – лінія Вишніця–Берегомет–Мигове–Банілів–Підгірний.

Терени Гуцульщини у різний час перебували в складі Туреччини, Молдови, Австрії, Угорщини, Румунії, Польщі й Чехословаччини. Та незважаючи на існування чужого адміністративного управління, гуцули віками жили за старозвичайними порядками, своїм пастишим правом, вели полонинське тваринництво, творили унікальну матеріальну й духовну культуру. Тепер уся Гуцульщина, за винятком восьми поселень на румунській Буковині та кількох сіл на Мармарошчині, лежить в Україні. Перші історичні відомості про Гуцульщину з'явилися в джерелах XIV – початку XV ст., а перша згадка про Жаб'є (нині – смт Верховина) датується 1424 роком. Гуцульщина – одна з тих небагатьох оаз, котра не піддалась асиміляції за жодного режиму. Яскрава національна своєрідність декоративних, ужиткових творів гуцульських умільців виразно виявила себе як за часів Австро-Угорщини й Польщі, так і в радянський період. Тому можна сказати про незнищенність народної душі, яка формувалася впродовж сто-

Полум'яніти карпатській ватрі

літь, плекала свій внутрішній світ і естетичні уявлення в постійному спілкуванні з природою, що поставала в очах гуцулів в усій неповторній красі. Неперевершеними є зразки дерев'яного народного зодчества – церкви, каплиці, гражди, побутові споруди. Зачаровують могутні звуки трембіти над полонинами, народні коломийки в супроводі сопілки чи дрибми. Захоплюють динамічні гуцульські танці. Зайдіть до гуцульської оселі, і вас вразить тонкий смак, з яким виконані речі, що оточують її мешканців. Уже в снігах (хоромах) приваблює своєрідність серпів, кіс, топірців, бочок, боденьок, дійниць – споконвічних супутників селянського побуту. Переступивши поріг світлиці, ви побачите в передньому куті, проти вікон, велику піч, що сяє блиском підлив'яних кахлів. Своїм розписом вони перегукуються з керамічним посудом, розставленим на полицях і в миснику над дверима. Пухнастий барвистий ліжник, вишитий обрус, ткані доріжки, які чудово гармоніюють із темними площинами стін. Стіл, шафа, лави оздоблені тонкою візерунчастою різьбою. І навіть сучасні предмети не вносять дисгармонії у цей традиційний гуцульський інтер'єр. Знайомлячись з життям і побутом гуцулів, переймаємося почуттям благоговіння перед витворами відомих і невідомих митців, наділених природою тонким розумінням краси, справжнім талантом втілення прекрасного у високохудожній речі.

На Гуцульщині, як у своєрідному заповіднику, збережено втрачені іншими слов'янськими народами дорогоцінні для історії риси мистецтва далеких пращурів. Вона й нині славиться талановитими майстрами вишивки і ткацтва, художньої обробки дерева й металу, керамістами, писанкарями, творцями виробів із сиру, вовни, шкіри.

У горян завжди був великий потяг до костюмованих дійств: навіть за часів войовничого атеїзму майже в кожному селі відбувалася велелюдна Різдвяна вертепна хода, а традиційне провадження вівчарів на полонину завжди перетворювалося на захоплюючу виставу. Видатну роль у культурному житті відіграв організований 1911 року Гнатом Хоткевичем аматорський народний Гуцульський театр, де селяни грали п'єси місцевою говіркою. Самобутній гірський край зажив слави кінематографічної Мекки. Відзняті тут стрічки Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», Леоніда Осика «Камінний хрест», Юрія Іллєнка «Білий птах з чорною ознакою» по праву стали світовими шедеврами.

«Гуцульська ріпа»

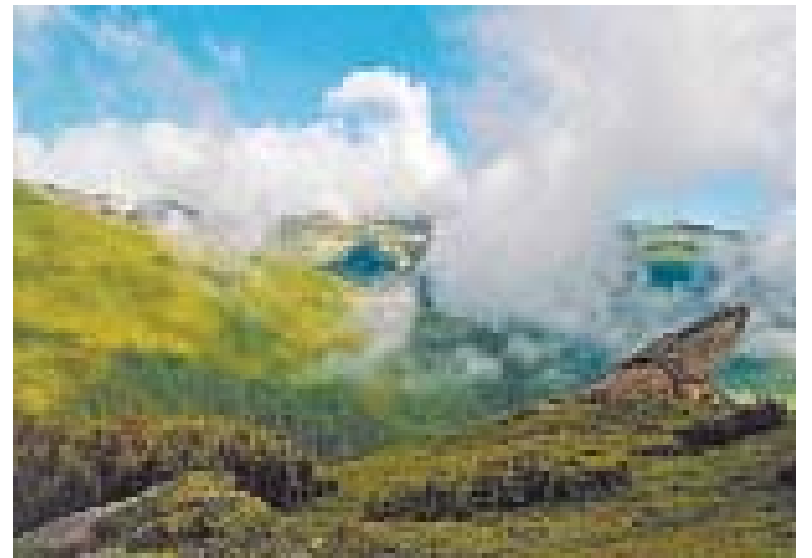
На фестивалі, проведеному під такою назвою 6 вересня у закарпатському селі Лазецьина, вшанували картоплю. Саме її горяни називають ріпою або гуцульським хлібом.

Селяни й гості свята, численні туристи могли посмакувати багатьма стравами з картоплі – паприкашем (з червоним перцем), ріпляниками, варениками з ріпою, кремзликами (дурнамами) тощо.

У програмі свята було й чимало веселих ігор та розваг – метання довбні, змагання з чищення картоплі, поїдання кремзликів і т.д. У великому концерті фольклорних колективів Рахівщини прозвучали й коломийки на честь картоплі.

Торік на Закарпатті відбулося близько 160 фестивалів, зокрема й присвячених молодому вину, бринзі, меду, полуницям, сливам, голубцям. Не менше подібних «кулінарних» свят буде й цього року.

УНІАН

редактор рубрики
Василь ЗАЄЦЬ

регіони: одещина

«ЗУСТРІЧІ В ОДЕСІ»

На базі Одеського російського драматичного театру відбувся IV Міжнародний театральний фестиваль «Зустрічі в Одесі». Захід проходив як фестиваль російських драматичних театрів України та країн ближнього і дальнього зарубіжжя за участю професійних театральних колективів. Його мета – зміцнення контактів театрів і представників усіх основних театральних професій – акторів, режисерів, художників, обмін досвідом між колективами, проведення майстер-класів, конференцій та дискусій, підтримка високого професійного мистецтва, збереження і розвиток традицій, пошук талановитої молоді.

НОВОСІЛЛЯ АКТУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Воно відбулося у старовинному будинку на вулиці Пушкінській, 32 в Одесі, де цими днями відчинила свої двері нова двоповерхова художня галерея Центру актуального мистецтва. Понад десять літ мріяв про це його спонсор, депутат міськради Олександр Коробчинський. На відкритті він презентував свій арт-проект «Odessa Grows up», що в перекладі з англійської звучить «Одеса росте».

Арт-центр, як зауважив його організатор, – це не ще один художній салон, яких місту не бракує, у ньому закладена зовсім інша ідея. Це своєрідний синтетичний вузол, де, крім виставок, має кипіти бурхливе творче життя, невичерпне й неповторне. За словами Олександра Леонідовича, у старовинному будинку розташується фонд підтримки обдарованих дітей, працюватимуть кінотеатр для демонстрації артхаусного кіно та театральна студія, діятимуть творчі лабораторії. А вже Одеса багата на яскравих представників різних видів мистецтва, творчість яких потребує популяризації.

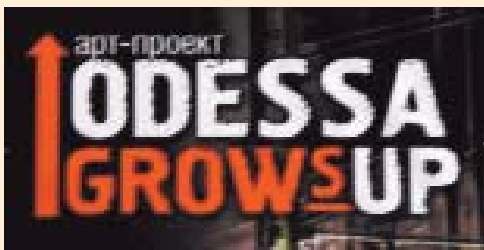
Першими у просторих залах були продемонстровані роботи представників так званої « нової південної хвилі» – учасників арт-проекту «Odessa Grows up», зокрема, твори у стилі постмодернізму і постманьєризму. Серед них і химерні скульптури Євгена Лелеченка, Серафима Чаркіна-молодшого, Олексія Чипігіна, і вигадлива графіка Віталія Парастюка та Арсена Челідзе, і картини Олександра Ройтбурда, Сергія Ликова, Оксани Мась, дуже виразні художні світліни Катаріни Блажівської та авторські атласні покривала-аплікації Лесі Верби.

Дух творчості вже оселився під цим дахом. На очах присутніх художники-графітники, яким дали тут цілковиту волю, не потиньковані стіни першого поверху розписують абстрактними, таємничими малюнками. А поруч архітектор і художник Арсен Челідзе проводить майстер-клас із сучасного живопису. Так розпочинається втілення зухвало, яскравого і масштабного проекту Центру актуального мистецтва.

Сергій КУЧЕРИНА
Одеса
На світлинах:
автор ідеї і меценат
арт-центру Олександр
Коробчинський,
емблема центру.

Фото
Олега Владимировського
та **Вікторії Логачової**

Чорноморський Мамай

Сергій КУЧЕРИНА
Одеса

Наша чорноморська столиця вперше відзначила День незалежності України не інтернаціональними заходами, а яскравим і гомінким святом за українськими народними традиціями. Усі жителі міста, незалежно від етнічної приналежності, відчули себе тут українцями, які разом із представниками титульної нації живуть радіощами й турботами нашої держави і відповідальні за її долю.

Цікаву дводенну програму мультифестивалю «Мій країні – 18!!!» запропонували і відмінно реалізували одеські

молодіжні організації: «Демократичний альянс», «Молода Просвіта», «Пласт» і творче об'єднання художників, літераторів, артистів, музикантів «ХЛАМ». Багато заходів провели за ініціативи мерії, культурних і мистецьких закладів, громадських організацій. «З Україною в серці» – так назвали виставку робіт майстрів декоративно-прикладної й художньої творчості в обласному Центрі української культури. А у фойє міськради облаштували експозицію живопису «Краю мій», на якій молоді художники представили своє бачення теми.

Головна подія у День Державного прапора України відбулася на славнозвісних Потьомкінських сходах. Тут під звуки Державного гімну підняли. Державний прапор завдовжки 18 метрів – за кількістю років нашої незалежності. Віднині така урочистість відбуватиметься тут щороку, а прапор щоразу приростатиме на один метр, аж доки не простягнеться від найвищої сходинки до самого моря.

А наступного дня несподіваним подарунком учасникам мультифестивалю стали державні прапори звичайного розміру, які за ніч зшили з великого полотна. Їх отримали понад сімдесят чоловік, котрі прийшли на свято в національному вбранні. А ще десять тисяч гостей одержали банти з жовтих і блакитних стрічок.

Розмаїтою була програма фестивалю мистецтв «Одеський Мамай». На Приморському бульварі вирував ярмарок. Тут можна було знайти вироби народних майстрів на будь-який смак, диски з українською музикою та фільмами, різноманітні сувеніри для всієї родини, друзів і коханих. Поруч працювали майстер-класи з різних видів народної творчості: виготовлення ляльок-мотанок, малювання по склу, плетіння з бісеру, ліплення з глини. Юнаки охоче мірялися силами у змаган-

нях «Козацькі забави». У концерті взяли участь ансамбль «Молода Просвіта», хорова капела, українські фольклорні колективи, бандуристи, сопілкарі, юні співаки. Вечірню програму з міксами народної музики та виступами молодіжних музичних гуртів провів розважальний клуб «Вихід».

Подарунком одеситам та гостям міста став концерт на Думській площі. У виконанні Національного академічного оркестру народних інструментів України під орудою народного артиста України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Віктора Гуцала лунали популярні класичні композиції, народні пісні та твори сучасних композиторів. Справжньою окрасою вечора були виступи Ніни Матвієнко, Марії Стеф'юк, Тараса Штонди та Олександра Гурця.

І військовий парад на честь Дня незалежності України, і святкова хода національно-демократичних партій і громадських організацій до пам'ятника Тарасові Шевченку з покладанням квітів і концертом біля нього, традиційний феєрверк у нічному небі цього дня були позначені національними рисами. Не випадково ж легендарний Мамай, на думку його ініціаторів, був чорноморським козаком.

На знімках: Державний прапор на Потьомкінських сходах;
На свято – у вишиванках
Фото **Олега Владимировського**

Петриківські розписи... з Одеси

В ОДЕСЬКОМУ МУЗЕЇ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА ВІДКРИТО ВИСТАВКУ ЗОЇ ПАСІЧНОЇ

Хоча музей переважно пропагує твори неконформістів та авангардистів, це ніскільки не означає, що петриківські розписи заслуженого майстра народної творчості України Зої Пасічної у його залах випадкові. Мисткиня створила свій образний світ, сповнений добра й гармонії.

Любов до народної творчості зародилася в її серці від материниї пісні й казки, бабусиних малюнків козака Мамаю, які вона зберігає як сімейні реліквії. Осягнути чарівну таїну петриківського розпису їй допомогла під час навчання у Київському училищі декоративно-ужиткового мистецтва знавець народного мистецтва Поліна Глущенко.

Традиційним петриківським письмом Зоя Пасічна володіє бездоганно, але її вже замолоду не полишало жагуче прагнення

не повторювати відомих зразків, а створювати на їхній основі власні роботи, експериментувати, відкривати нові теми й образи. Уже перша поява її творів на колективних і персональних виставках викликала у відвідувачів шире захоплення буйноцвітними, грайливими, сповненими світла й пташиного співу вигадливими композиціями. А консервативно налаштованих мистецтвознавців це нерідко збивало з пантелику. З одного боку, перед ними була звична

за своїм художнім втіленням петриківка, традиційна манера письма народних майстрів, а з другого – вони бачили почерк професійної художниці, котра сміливо зважається розвивати й удосконалювати традиції.

Колишня житомирянка, а тепер одеситка, за допомогою традиційних для петриківки кольорових цятчок-«зернинок» і пагінчиків-«вусиків» змалювала мешканців Чорного моря. З її легкої руки цілими зграй-

ками плавають у «найсинішому в світі» морі рибки-писанки, царівни-медузи з білопінними шлейфами, граційні морські коники-пегаси.

А ще царица художниці – багатющий світ промовистих народних символів, виток яких слід шукати десь у трипільській культурі чи в прадавніх аріях.

Станіслав ЗМІЄВСЬКИЙ,
власкор, Одеса

Фото **Вікторії ЛОГАЧОВОЇ**
На фото: Зоя Пасічна та її твори.

редактор рубрики
Наталя БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ

ПІСНЯ

ПРИСВОЄНО ЗВАННЯ ГЕРОЯ

За визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку музичної культури, багаторічну творчу діяльність на ниві збагачення національної пісенної скарбниці президент України Віктор Ющенко присвоїв звання Герой України з врученням ордена Держави ЗІНКЕВИЧУ Василю Івановичу – солістові-вокалісту Волинської обласної філармонії, народному артисту України.

За визначний особистий внесок у розвиток національної музичної культури та збереження кращих традицій хорового мистецтва звання Герой України з врученням ордена Держави присвоєно САВЧУКУ Євгену Герасимовичу – генеральному директорові – художньому керівникові Національної заслуженої академічної капели України «Думка», м. Київ.

ДИТЯЧЕ ЄВРОБАЧЕННЯ

Кабінет Міністрів створив організаційний комітет з підготовки та проведення дитячого пісенного конкурсу Євробачення-2009, що відбудеться в Києві з 15 по 22 листопада. Про це йдеться в розпорядженні Кабміну № 1037-р від 3 вересня.

Головою оргкомітету призначений віце-прем'єр-міністр Іван Васюник, а його заступниками – президент Національної телекомпанії України Василь Ілащук та перший заступник голови Державного комітету з телебачення і радіомовлення Анатолій Мураховський.

Усього до складу оргкомітету увійшло 16 осіб. Оргкомітету доручено в місячний строк підготувати і затвердити план заходів з підготовки та проведення конкурсу та кошторис витрат на його проведення. Раніше зі стабілізаційного фонду виділено 15 мільйонів гривень на підготовку і проведення дитячого конкурсу Євробачення-2009.

Нагадаємо, 2009 року Україну на дитячому Євробаченні представить переможець національного відбіркового туру Андроник Алексанян з Хмельницької області.

ТАНЦЮЮТЬ УСІ! ВЧАТЬСЯ ТАКОЖ

Реалізація культурно-мистецьких проектів Донецького обласного навчально-методичного центру культури – обласного фестивалю фольклору «Степові заграви» та фольк-проекту «З минушиною – в майбутнє» допоможе жителям шахтарського краю краще пізнати свої звичаї, обряди, велику культурну спадщину. Крім того, узагальнити набутий досвід допомагають науково-практичні конференції. Одна з них – «Традиційна українська народна культура: сучасний стан, проблеми, перспективи», недавно проведена центром.

У її роботі взяли участь керівники пошуково-дослідницьких фольклористичних гуртів, фольклорних ансамблів, викладачі музичних шкіл і шкіл мистецтв, майстри й аматори декоративно-ужиткового мистецтва.

Людмила Хорунжа (Добропільський народний театр народної пісні «Берегиня»), Тетяна Гончаренко (Харцизька школа мистецтв), Олександра Прончко (Макіївський пошуково-дослідницький фольклорний гурт «Вечорниці») й інші розповіли про тенденції розвитку музичного фольклору на Донеччині, проблеми в роботі з фольклорним колективом, відродження обрядовості в місті, минуле і майбутнє колицької пісні.

Багато нового містилося у виступах майстрів традиційного народного мистецтва Людмили Дьоміної («Вплив сучасності на традиційні види народної творчості»), Євдокії Антомової («Збереження і розвиток національних традицій в сучасному культурному середовищі»), старшого наукового співробітника обласного краєзнавчого музею Любові Липшової («Стан українських національних традицій в області»).

Велике зацікавлення в учасників конференції викликали доповіді доцента Донецької музичної академії ім. С. Прокоф'єва Олени Тюрикової «Сучасна культура і фольклор: на перетині шляхів» та майстра традиційного народного мистецтва Наталії Коцур «Симеоніка і семантика української традиційної вишивки».

Учасники заходу переглянули виставку творів декоративно-ужиткового мистецтва донецьких майстрів, виступи народного театру фольклорної пісні «Дивина» (Донецьк) та народного театру народної пісні «Берегиня» (Добропілля).

Микола СЛАБЕНКО,
завідувач кабінету Донецького обласного
навчально-методичного центру культури

Петро КАРТАВИЙ
м. Суми

Петро Картавий за фахом «технар». Народився 1946 року під Глуховом, мешкає в Сумах. Завдяки мандрям рідною землею (туризм та орієнтування) прийшла любов до авторської пісні, рідної мови. «Навчався жити максимально відкрито і нічого не боятися», – каже про себе. І вкотре ловлю себе на думці: коли б таких людей було більше, нині Україна була б зовсім іншою...

Уже понад десять років триває робота над інформаційним бюлетенем авторської пісні України. Нові читачі інколи дивуються, чому саме в Сумах виходить таке видання, яке поширюється по всій Україні. Але хто знайомий з історією авторської пісні, знає, що в цьому місті вона має особливі традиції.

При палаці культури Сумського виробничого об'єднання імені Фрунзе 1988 року створив й клуб авторської пісні «Булат», а наступного року провів однойменний фестиваль. Позаяк збірок пісень для клубу і його прихильників бракувало, навчився виготовляти саморобні брошури.

З розпадом СРСР зникла і система фінансування авторської пісні через комсомол. Міністерство культури України спочатку підтримувало міжнародні фестивалі в Києві («Білі вітрила-1992» та «Золоті ворота-1993»), та врешті відмовилося від співпраці з бардами. Клуби почали діяти самотужки, а обмін інформацією про їхню роботу відбувався між організаціями, учасниками, слухачами спонтанно на регіональних фестивалях авторської пісні, кількість яких в Україні середини 90-х років значно скоротилася.

Пісенний собор

ПІД ПАТРОНАТОМ БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА (ГУЗАРА) В УКРАЇНІ
РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ ДРУГИЙ ТУР
КОНЦЕРТІВ «З ВІРОЮ І ЛЮБОВ'Ю»

Із 7 до 22 вересня Українська греко-католицька церква запрошує на концерти «З вірою і любов'ю». Академічні концерти, об'єднані такою ж назвою, з великим успіхом пройшли у травні. Саме звернення до музики, гармонії, академічної культури було одним із дороговказів донедавна катакомбної Церкви – куди йти, у чому шукати розраду і, зрештою, насолоду.

«Коли ми почали дискутувати над цим проектом, я зрозумів, що можемо дати людям далеко більше, ніж просто видовище... Дехто може вважати, що успіх цих концертів залежить від того, як глибоко сягнемо у наші кишені. Але правдою є те, що він залежить від того, як широко відкривемо вуха нашого серця для сприйняття краси, для сприйняття духовних вартостей, які криються в красі... Щоби ми з них вийшли кращими людьми», – зазначив Блаженніший Любомир. Цей концертний тур став містком між українською і європейською музичною культурою, між українською культурою класичною і сучасною; спротивом наступу масової культури у найгірших її зразках. А головне, це було спонукання до консолідації українців різних конфесій.

Така ініціатива матиме гідне продовження. Другий тур «З вірою і любов'ю» охопить 13 міст і містечок України. Маршрут пролягатиме через шість областей: Волинську, Рівненську, Чернівецьку, Тернопільську, Івано-Франківську і Львівську.

У концертах візьмуть участь: **Тарас Петриненко** і **Тетяна Горобець**, вокальна формація «Пікардійська терція», лідер «Мандрів» **Фома**, гурти «С.К.А.Й», «Гудімов», «Горгішелі», «Транс-формер», **Наталя Сумська**, **Дарина Мамай** і **Ігор Мірошниченко**. Режисер-постановник – **Сергій Архипчук**. Вітальне слово виголосить **Глава УГКЦ Блаженніший Любомир (Гузар)**.

Як і попередній, цей тур також благодійний. (Під час концертів академічної музики було зібрано близько 800 тис. гривень. І цього разу виручені кошти підуть на завершення будівництва патріаршого собору Воскресіння Христового у Києві.

Українські барди

Щоб авторська пісня не зникла у підвиріттях та не розчинилася в інших пісенних жанрах, координував підготовку трьох всеукраїнських фестивалів (Київ-93, Суми-96, Крим-99), де знайомився з авторами, котрі співають українською. 27 лютого 1993 року організував у Сумах концерт переможців фестивалів «Червона рута» та «Оберіг», де виступили Едуард Драч, Олег Покальчук, Андрій Чернюк, Володимир та Ірина Шинкаруки. З того часу підтримуємо творчі зв'язки.

Щоб допомогти авторам і виконавцям спілкуватися й творчо розвиватися, поєднавши досвід організатора, видавця і публіциста, розпочав випуск інформаційного бюлетеня.

У перші роки листи від дописувачів одержував поштою, вони досьогодні зберігаються вдома. Друкував кожне число бюлетеня по 50–60 примірників (інколи до 75-ти), які дарував на фестивалях та розсилав за власні кошти. З поширенням комп'ютерів з'явилася можливість отримувати листи та розсилати бюлетень через Інтернет. Не прагнув штучно збільшувати кількість читачів, це відбулося, так би мовити, природним шляхом: читачі розповідали про бюлетень знайомим, а ті просили включити їхні адреси до списку розсилки, який також поповнювали учасники фестивалів.

У перших номерах більшість повідомлень були з російськомовних регіонів держави. Згодом активізувалися спроби певних сил «ізолювати» від бюлетеня дописувачів зі Сходу і Півдня України. То була реакція на одверте обговорення проблем розвитку авторської пісні та намагання зупинити русифікацію початківців під виглядом збереження традицій жанру. Однак щороку збільшувалася кількість дописувачів, які не боялися висловити природну любов до Вітчизни.

Наприкінці 90-х з'явилися нові фестивалі, організатори яких потребували методичної допомоги. Літератури з конкретними порадами не було. Тож написав і опублікував у бюлетені статті, які невдовзі зібрав у брошурах «Про СПІВАНУ поезію. Захальна книжка барда» та «СПІВАННЯ Поезії як художнє віддзеркалення ВСЕСВІТУ», які роздавав у клуби та активістам бардівського руху.

Мандруючи фестивалями, уклав адресну книгу авторів, виконавців та організаторів бардівського руху України.

До речі, на Лівобережній Україні не було жодного українського фестивалю авторської пісні, тому для підтримки авторів та виконавців, що співають рідною мовою, з допомогою друзів і знайомих на початку 2000-х провів у Сумах фестиваль «Українська Хвиля».

Життєздатність бюлетеня пояснюють прагненням дописувачів щиро ділитися знаннями та здобутками. Отримуючи від інших, вони вкладають у загальну справу і свою творчість, не очікуючи нагород. Заслужують на увагу статті професора Житомирського класичного університету Володимира Шинкарука та аспірантки Харківського університету імені Каразіна Антоніни Тимченко. Обое філологи, пишуть вірші та пісні. В. Шинкарук опублікував у бюлетені цикл передач для українського радіо про авторську пісню, а в виступах на радіо розповідав про бюлетень. Активно дописували виконавчий директор всеукраїнського молодіжного фестивалю «Срібна Підкова» Андрій Кирчів зі Львова та керівник літературного об'єднання імені В. Сосюри Олександр Морозов з Дебальцевого, що на Донеччині. Символічно, що вони представляють Захід і Схід України.

реклама

Відомий український мистецтвозець
 Володимир Шевченко виступає у програмі "Мистецтво в Україні"
 Володимир Шевченко

Володимир Шевченко — український мистецтвозець, який виступає у програмі "Мистецтво в Україні".

BRITISH COUNCIL | 75 YEARS OF CULTURAL RELATIONS

ТВОРИ ВЛАСНИЙ УСПІХ З БРИТАНСЬКОЮ РАДОЮ

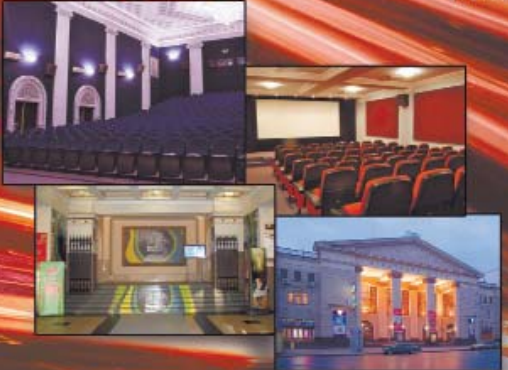
Британська Рада — відділ культури Посольства Великобританії

ВИВЧАЙ АНГЛІЙСЬКУ **СКЛАДАЙ ІСПИТИ** **БЕРИ УЧАСТЬ У ПРОЕКТАХ**

вул. Григорія Сковороди, 4/12
 Київ 04070
 Телефон (044) 490 5600
 Факс (044) 490 5605
 info@britishcouncil.org.ua

www.britishcouncil.org/ukraine

Культурний центр "Кінотеатр "КИЇВ"

Новинки сучасного кінопрокату, кінофестивалі, ексклюзивні кінопокази, зустрічі з зірками вітчизняного та світового кіно.

Вул. Червоноармійська, 19
 (М. Паша Лева Толстого)
 Автовідвідач: 251-2199, 390-8837
 Бронювання квитків: 234-7381
 Довідка: 234-3380
www.kievkino.com.ua

Польський Інститут Київ

10-13 вересня 2009 **УЧАСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ У ІV МІЖНАРОДНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ФЕСТИВАЛІ У РАМКАХ 10-ГО ФОРУМУ ВИДАВЦІВ У ЛЬВОВІ**

 <p>Марек КРАСІНСЬКИЙ</p>	 <p>Ольга ТОКАРЧУК</p>	 <p>Марцін ЦЕЦИНА</p>	 <p>Ізабела ФІЛІПІАК</p>
<p>Марек Кравецький — автор кримінальних повістей про комісара німецької поліції Ебергарда Мюска, події яких розвиваються у Варшаві у першій половині 20 ст. Деякі частини детективного циклу було перекладено 11-ма мовами, зокрема, іспанською, італійською та івритом.</p>	<p>Ольга Токарчук — європейська літературна зірка, книги якої користуються величезним успіхом у читачів, але при цьому отримують одночасно сувальні відгуки критиків. Її твори перекладено 12-ма мовами світу. В лауреатках багатьох літературних нагород.</p>	<p>Марцін Цецина — молодий польський поет, письменник, актор, музикант, фотограф та перформер. Глядацька аудиторія з ентузіазмом приймає театральні постановки за його творами, а фотографії його авторства відзначені на міжнародних конкурсах. Видав кілька збірок поезії.</p>	<p>Ізабела Філіпак — одна з найбільш інтригуючих польських письменниць-феміністок. Її книги спонукають заглиблюватися у пізнання внутрішнього світу задля зрозуміння дійсності. У польській пресі часто друкують її фільмстони та есе, присвячені гендерній рівності, секулярності та фемінізму. Видала близько 10 книжок.</p>

ОДЕСА-КІНО

www.OdesaKino.com

ВІСЬМАЯ ПАРТІЯ NEW 3-D!

ВІСЬМАЯ ПАРТІЯ

редактор рубрики
Алла ЯКОВЕНКО

СТОЛИЧНА АФІША

МУЗЕЇ

Музейно-мистецький та музейний комплекс «МИСТЕЦЬКИЙ АРСЕНАЛ»
www.artarsenal.in.ua
Вул. Івана Мазепи, 30, Старий Арсенал, Східне крило, 1-ий поверх
Виставка De Profundis (3 глибини...) (до 27 вересня).
Час роботи: ср.-пн. – з 10.00 до 19.00, вт. – вихідний. Вхід вільний.
Телефони для довідок: (044) 288-52-25, 278-34-36

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ
www.namu.kiev.ua
Вул. М. Грушевського, 6, тел.: (044) 278-13-57, 278-74-54
Люба Рапопорт. «Невідомий об'єкт». Живопис, графіка (до 13 вересня).
«Невідомі сторінки українського авангарду. Василь Седляр – ілюстратор «Кобзаря» (до 20 вересня).
Час роботи: сер., чт., нд. – з 10.00 до 17.00, пт. – з 12.00 до 19.00, сб. – з 11.00 до 18.00.

Василь Седляр

Ілюстрація В. Седляра

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
www.shevchenkomuseum.com.ua
Бульвар Т. Шевченка, 12, тел.: (044) 234-25-56
Персональна виставка народного художника України **Миколи Максименка «Маєстро натюрморту»**. Живопис (до 30 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 10.00 до 18.00 (каса до 17.00), пн. – вихідний.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНИ
www.museumlit.org.ua
Вул. Б. Хмельницького, 11, тел.: (044) 235-13-70
Виставка дитячого малюнка «Гоголь і наша епоха» (до 12 вересня).
Літературно-мистецька виставка «Свято, яке завжди з тобою» (до 12 вересня).
Книги, журнали, газети видавництва «Педагогічна преса» та живопис, графіка, фотографія його працівників.

Літературна виставка «На березі часу...» (до 30 вересня).
До 70-річчя від дня народження Валерія Шевчука.
Літературно-мистецька виставка (до 30 вересня).
До 240-річчя від дня народження Івана Котляревського.
Час роботи: пн.-пт. – з 9.00 до 17.00, сб. – з 10.00 до 17.00, нд. – вихідний.

Національний центр народної культури МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА
www.honchar.org.ua
Вул. Івана Мазепи, 29, тел.: (044) 288-54-19, 288-92-68
Виставка дитячого малюнка «Гуси, гуси, лебедята, візьміть мене на крилята» (до 15 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 10.00 до 17.00, пн. – вихідний.

МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА
www.mundm.kiev.ua
Вул. Івана Мазепи, 21, корп. 29, тел.: (044) 280-36-93, 280-58-12

Андрій Ільїнський. «...о странных...». Художня кераміка (до 30 вересня).
Час роботи: ср.-пн. – з 10.00 до 18.00, вт. – вихідний.

МУЗЕЙ КНИГИ І ДРУКАРСТВА УКРАЇНИ
Вул. Івана Мазепи, 21, корп. 9, тел.: (044) 290-22-10
Виставка «Не забудеш мене, поки віку твого, моя нене Вкраїно» (до 30 вересня).
3 нагоди 190-річчя від дня народження Пантелеймона Куліша (1819–1897).
Час роботи: сер.-пн. – з 10.00 до 17.00, вт. – вихідний.

КИЇВСЬКИЙ МУЗЕЙ РОСІЙСЬКОГО МИСТЕЦТВА
Вул. Терещенківська, 9, тел.: (044) 234-62-18
Лариса Годунова. «Ніша». Живопис (до 14 вересня).
Ярослав Крушельницький (1916–1973). Живопис (до 16 вересня).
Нова постійна експозиція «Мистецтво стародавнього світу».
Час роботи: вт., пт. – з 11.00 до 18.00, ср., сб., нд. – з 10.00 до 17.00, пн., чт. – вихідні.

КИЇВСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРИАЛЬНИЙ МУЗЕЙ МАРІЇ ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ
Вул. Велика Васильківська, 121, тел.: (044) 529-57-32, 529-57-24
Виставка «Жіночий силует». Актриса драматичного театру, опери, балету, кіно кінця XIX–початку XX ст. у старовинних фотографіях і листівках (до 30 вересня).
Виставка «Лауреати премії ім. Марії Заньковецької». Фотографії та документи (до 30 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 10.00 до 17.00, пн. – вихідний.

МУЗЕЙ-МАЙСТЕРНЯ І. П. КАВАЛЕРІДЗЕ
Андріївський узвіз, 21, тел.: (044) 425-33-97
Виставка творів Заслугового художника України **Бориса Плаксія «Твори Незалежності»**. Автор проекту – Ростислав Синько (до 21 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 11.00 до 18.00, пн. – вихідний.

ІСТОРИКО МЕМОРИАЛЬНИЙ МУЗЕЙ М. ГРУШЕВСЬКОГО
Вул. Паньківська, 9, тел.: (044) 288-28-82, 288-28-07
Виставка «По цей і по той бік ґрат». В експозиції зразки самвидаву, документи, особисті речі і мистецькі твори учасників українського руху опору 60-80-х років XX століття (до 20 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 10.00 до 17.00, пн. – вихідний.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «СОФІЯ КІЇВСЬКА»
www.sophia.org.ua
Вул. Володимирська, 24, тел.: (044) 278-26-20

СОФІЙСЬКИЙ СОБОР (II поверх)
«Чарівний світ Галини Северук». Кераміка, живопис (до 15 вересня).

БУДИНОК МИТРОПОЛИТА Василь Бик. «Духовні пристані». Скульптура (до 25 вересня).

Пам'ятка архітектури XVIII століття «ХЛІБНЯ»

Ягаґі Кіджуро. «Японія в природі». Фотовиставка (до 20 вересня).
Час роботи: щодня з 10.00 до 18.00, сер. – з 10.00 до 17.00.

Проект «Музичні вечори в Національному заповіднику «СОФІЯ КІЇВСЬКА»

Автор і художній керівник – заслужений діяч мистецтв України **Йосип Франц**.
11 – Вечір хорового співу. Хор хлопчиків та юнаків НМАУ ім. П. Чайковського.
12 – Вечір вокальної музики.
1. **Бєлова** (меццо-сопрано).
3. **Табулїна** (меццо-сопрано).
3. **Володарська** (ф-но).
1. **Литвиненко** (ф-но).
13 – Вечір українських романсів.
0. **Пушкарська** (скрипка), **Н. Строчан** (ф-но)
Початок концертів о 19.30

ГАЛЕРЕЇ

PinchukArtCentre
www.pinchukartcentre.org
Вул. Велика Васильківська/Басейна 1/3-2, блок А, Бесарабський квартал, тел.: (044) 590-08-58
Деїєн Хьорст «Реквієм» / Requiem by Damien Hirst (до 20 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 12.00 до 21.00, пн. – вихідний. Вхід вільний.
Щодня о 14.00, 17.00 та 19.00 на другому поверсі, біля стійки рецепції гідами формуються екскурсійні групи для перегляду виставки.

«ANN gallery»

www.anngallery.com.ua
Художня кераміка, 21-6, тел.: (044) 361-29-05.
Сергій Отрошенко (1910–1988). Графіка (до 16 вересня).
Час роботи: пн.-сб. – з 11.00 до 19.00, нд. – вихідний.

«БОТТЕГА»
www.bottega-gallery.com
Вул. Михайлівська, 22-6, тел.: (044) 279-53-53
Персональна виставка **Сергія Савченка. «Звірі Звичайні»**. Живопис, металеві інсталяція-скульптура (до 17 вересня).
Час роботи: пн.-пт. – з 10.00 до 20.00, сб., нд. – з 11.00 до 18.00.

«ГАЛЕРЕЯ 36»
Андріївський узвіз, 36, тел.: (044) 278-29-85
Ярослав Рябкін. Живопис (до 15 вересня).
Володимир Комарек (Чехія). Графіка (з 16 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 11.00 до 18.00, пн. – вихідний.

«ГРИФОН»
www.gryfon.kiev.ua
Вул. Костьольна, 6, тел.: (044) 270-70-84
Ганна Кузнєцова. Живопис (до 15 вересня).
Володимир Подлевський. Живопис, левкас (з 16 вересня).
Час роботи: вт.-нд. – з 11.00 до 19.00, пн. – вихідний.

«ІРЕНА»
www.irena-gallery.com
Вул. Артема, 35, тел.: (044) 484-00-10
Віта Хайдурава «Етюд про Венецію». Пастель (до 23 вересня).

Віта Хайдурава «Гондоли на Великому каналі»

Час роботи: щодня з 10.30 до 18.30.

«КАРАСЬ ГАЛЕРЕЯ»
www.karasgallery.com
Андріївський узвіз, 22-а, тел.: (044) 238-65-31, 425-02-47
Волдего. «Електронна Анархія». Живопис (до 15 вересня).
Час роботи: щодня з 11.00 до 18.00.

Галерея «КОЛО»
www.kologallery.kiev.ua
Бульвар Лесі Українки, 15, тел.: (044) 286-69-78
Виставка «Каштани Києва» (до 24 вересня).
Час роботи: щодня з 11.00 до 19.00, сб., нд. – вихідний.

Галерея «КОЛО ЗАСПИ»
www.kolozgallery.kiev.ua
Конча-Заспа, дамба, 1-й км, тел.: 520-80-20
Виставка сучасного живопису та графіки «Актуальний фігуратив» (до 18 вересня).
Час роботи: пн.-сб. – з 12.00 до 20.00, нд. – вихідний.

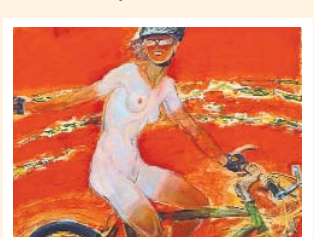
Київська міська галерея мистецтв «ЛАВРА»
www.lavra.ucoz.ua
Вул. Івана Мазепи, 17, тел.: (044) 280-02-90
Станіслав Стрілець. «Божественна Індія». Фотовиставка (до 16 вересня).

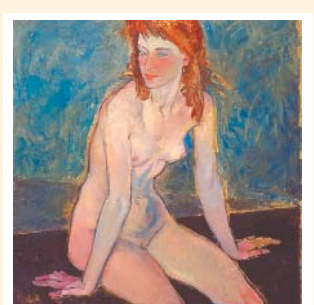
Час роботи: щодня з 10.00 до 19.00.

«МИСТЕЦЬ»
Вул. Велика Васильківська, 12, тел.: (044) 234-40-06
Групова виставка художників-монументалістів. (до 21 вересня).
Час роботи: пн.-сб. – з 11.00 до 19.00, нд. – вихідний
«МИСТЕЦЬКА ЗБІРКА»
www.artzbirka.com
Вул. Терещенківська, 13 (вхід в арку), тел.: (044) 234-14-27

Персональна виставка живопису Юлії Кухтіної (до 24 вересня).
Час роботи: сер.-нд. – з 11.00 до 18.00, нд. – вихідний.
«ТРИПТИХ»
www.triptych-gallery.org
Андріївський узвіз, 34, тел.: (044) 279-07-59, 279-83-85
Андрій Александрович-Дочевський. Ню. Живопис (до 16 вересня).

Андрій Александрович-Дочевський. «Велосипедистка»

Андрій Александрович-Дочевський. «Зіна»

Час роботи: вт.-сб. – з 11.00 до 19.00, нд., пн. – з 11.00 до 18.00.

Арт-центр Павла Гудімова «Я ГАЛЕРЕЯ»
www.yagallery.com.ua
Вул. Волоська, 55/57, тел.: (044) 537-33-51
Тіберій Сльваші. «Горизонт – вступ». Живопис (до 21 вересня).
Час роботи: щодня з 10.00 до 20.00.

ТЕАТРИ

НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА
www.opera.com.ua
Вул. Володимирська, 50, тел.: (044) 279-11-69 (каса), 234-71-65 (адміністратор)
11 – Г. Доніцетті. «Любовний напій» (*прем'єра*)
12 (д) – О. Костін. «Русалонька»
12 (в) – Дж. Верді. «Травіата»
13 – А. Адан. «Жізель»
15 – Й. Штраус «Віденський вальс»
16 – Дж. Верді. «Бал-маскарад»
17 – Ж. Бізе – Р. Шедрін. «Кармен-сюїта». М. Римський-Корсаков. «Шехеразада»

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. ІВАНА ФРАНКА
www.ft.org.ua
Пл. Івана Франка, 3, тел.: (044) 279-59-21 (каса), 279-59-91 (адміністратор)
11 – І. Котляревський, М. Лисенко, О. Скрипка. «Наталка Полтавка»
12 – О. Білозуб. «Дві квітки кольору індиго» (*прем'єра*)
13 (12.00) – Д. Буковинець. «Пригоди черепашок Ніндзя»
13 (19.00) – Я. Гашек. «Швейк»
15 – Г. Горін. «Кін IV»
16 – І. Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я»
17 – Т. Шевченко. «Назар Стодоля»

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ім. ЛЕСІ УКРАЇНКИ
www.rusdram.com.ua
Вул. Б. Хмельницького, 5, тел.: 234-42-23 (каса), 234-90-63, 235-72-29 (адміністратор)
Міжнародний театральний фестиваль «Простір Давида Боровського»
17 – М. Булгаков, М. Сєвантес. «Дон Кіхот. 1938 рік»
18 – І. Губач. «Наполеон і корсиканка»
19 – Л. Малюґін. «Насмішувате моє щасття»

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ДРАМИ І КОМЕДІ НА ЛЬВОВОМУ БЕРЕЗІ ДНІПРА
www.drama-comedy.kiev.ua
Просп. Броварський, 25, тел.: (044) 517-89-80 (каса), 517-41-04 (адміністратор)
11 – І. Шоу. «Так закінчилося літо»
12, 18 – М. Фрейн.
«Глядачі на виставу не допускаються...»
13 – Е. Ростан. «Срано де Бержерак»
17 – Х. Бергер. «Брешемо чисту правду»
Мала сцена

10 – М. Коляда. «Дні пролітають зі свистом»
15 – А. Герні. «Не хочу тебе бачити!.. Люблю!.. Мелісса!..»
16 – Н. Птушкіна. «Ти, якого любить душа моя»

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРЕТИ
www.kiev-operetta.kiev.ua
Вул. Велика Васильківська, 53/3, тел.: (044) 287-26-30
Відкриття 75-го театрального сезону
15 – Гала-концерт
16 – Й. Штраус. «Летюча миша»
17 – І. Поклад. «Таке єврейське щасття»

АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР
www.molody.kiev.ua
Вул. Прорізна, 17, тел.: (044) 278-73-92 (каса), 234-62-51 (адміністратор)
Відкриття 31-го театрального сезону
17 – Ж. Ануй. «Голубка»
18 – Ж.-Б. Мольєр. «Дон Жуан»

МУНІЦИПАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА
Вул. Межигірська, 2, тел.: (044) 425-31-16 (адміністратор)
13 (12.00), 15 (13.00) – С. Баневич. «Стигий олов'яний солдатик» (*прем'єра*)
16 (13.00) – О. Градський. «Мауглі»
17 (13.00) – О. Білаш. «Пригоди Буратіно»

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЮНОГО ГЛЯДАЧА НА ЛІПКАХ
Вул. Липська, 15/17, тел. 253-62-19 (адміністратор)
17 (10.00, 19.00), 18 (12.00) – Е. Портер. «Поланна»
18 (19.00) – І. Карпенко-Карий. «Безталанна» (*прем'єра*)
Мала сцена
11 (19.00) – В. Набоков. «Камера обскура»
12 (10.00, 12.00) – Т. Власова. «Велосипед із червоними колесами»
13 (19.00) – О. Арбузов. «Мій бідний Марат»
13 (10.00, 12.00) – О. Несміян. «Ти особливий»

КИЇВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛАЛЬОК
www.akademypuppet.kiev.ua
Вул. М. Грушевського, 1-а, тел.: (044) 278-04-99, 278-58-08
12 (11.00, 13.00) – Є. Шварц. «Попелюшка»
12 (15.00, 17.00) – Л. Разумовська. «Русалонька» (*прем'єра*)
13 (11.00, 13.00) – Г. Владичина. «Слоненя»
12 (15.00, 17.00) – Ю. Єлісєєв. «Сембо»
Вистави для дорослих
11 – В. Маслов за мотивами Дж. Бокаччіо. «Декамерон»
16 – І. Шток. «Божественна комедія»

АКАДЕМІЧНИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР ЛАЛЬОК
Вул. Мировільська, 1, тел.: (044) 513-15-00
12 (11.00, 13.00) – В. Коростильов. «Айболит проти Бармалєа» (за казкою К. Чуковського)
13 (11.00, 13.00) – Я. Риль-Кристянєвський. «Пустунці»

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР «КОЛЕСО»
www.koleso.teatr.kiev.ua
Андріївський узвіз, 8, тел.: (044) 425-04-22, 425-05-27, 425-14-36
11 – «Ніч кохання» (за п'єсою С. Васильченка).
12, 13 (19.00) – Ж. Ануй. «Генерали у спідницях» (тільки для дорослих)
13 (15.00), 18 – «У Києві на Подолі...» (за мотивами водевілю М. Янчука)
17 – Коктейль «Фа-оль». Низка театралізованих улюблених пісень.

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР НА ПОДОЛІ
www.theatreonpodol.com
Контрактова площа, 4
Андріївський узвіз, 20-6
Замовлення квитків за тел.: (044) 425-54-89.
Відкриття 23-го театрального сезону
15, 16 – А. Крим. «Звідки беруться діти?»
17 – М. Булгаков за М. Гоголем. «Мертві душі»

Сцена з вистави «Мертві душі»

КИЇВСКА АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ ТЕАТРАЛЬНОГО

МИСТЕЦТВА «СУЗІР'Я»
www.suzirja.org.ua
Вул. Ярославів Вал, 14-б
Замовлення квитків за тел.: (044) 272-41-88
11 – Е.Е. Шмітт. «Оскар – Богу»
12 – «Парнас димом» (за віршами та сатирою поч. XX ст.)
13 – І. Афанасьєв. «Самотна леді»
15 – С. Моем. «У колі кохання»
16 – В. Аїм. «Випадкове танго»
17 – П. Шеффер. «Летіти і Лавіджі»
Мікросцена
(Вул. Ярославів Вал, 16)
11, 12 – Б. Вербер. «Люди (1+1=3)» (*прем'єра*)
13 – Є. Чуприна. «Цвітаєва ± Пастернак»

НОВИЙ ТЕАТР НА ПЕЧЕРСЬКУ
www.newtheatre.kiev.ua
Вул. Шевковична, 3, тел.: (044) 253-65-50
16 – «Закон танго»
17 – Е.Е. Шмітт. «Розпусник»

ТЕАТР ПЛАСТИЧНОЇ ДРАМИ НА ПЕЧЕРСЬКУ
www.ktdp.ho.com.ua
Вул. Шевковична, 7-а, тел.: (044) 253-93-83
12, 13 – «Маленький принц» (за мотивами А. де Сент-Екзюпері)
ТЕАТР «БРАВО»
www.teatr-bravo.kiev.ua
Вул. Олеса Гончара, 79, тел.: (044) 486-40-22
11 – Н. Птушкіна. «Моя дружина йде до Італії»
12, 18 – М. Камолетті. Метелики, що токують (*прем'єра*)

15 – А. Соколова. «Всесвіт відкриється! Двері розчиняться!!!»
13 – А. Чехов. «Зітхання... кохання...»
16 – М. Задорнов. «Ціна кохання»
17 – М. Міта, Р. Андерсен «Тріо кохання, або Травма впізнавання»

ТЕАТР «ЗОЛОТІ ВОРОТА»
Урмищені Академічного театру ляльок
(Вул. М. Грушевського, 1-а)
Тел.: (044) 501-85-95, 541-14-25
www.zoloti-vorota.kiev.ua
15 – В. Яго. «Собор Паризької Богоматері»

КОНЦЕРТНІ ЗАЛИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БУДИНОК ОРГАННОЇ ТА КАМЕРНОЇ МУЗИКИ
www.organhall.kiev.ua
Вул. Велика Васильківська, 77, тел.: (044) 528-31-86, 529-53-19
11 – н.а. **О. Басістюк** (сопрано), **Г. Бубнова** (орган)
12 – Квартет ім. М. Лисенка, **К. Лебедева** (ф-но), **І. Харченко** (орган)
15 – З. а. **І. Кучер** (віолончель), **Т. Войтех** (ф-но), **І. Харченко** (орган)
16 – Камерний ансамбль «Київ»
17 – З. а. **В. Тимець** (кларнет), **А. Ільків** (труба), **н. а. В. Кошуба** (орган)

Початок концертів о 19.30

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ
www.filarmonia.com.ua
Володимирський узвіз, 2
Тел.: (044) 278-16-97 (каса), тел.: (044) 278-69-21 (адміністратор)
Відкриття 146-го концертного сезону
16 – Академічний симфонічний оркестр Національної філармонії України, **Маюко Каміо** (скрипка) Японія
17 – Квартет «Всі симфонії В. А. Моцарта». Київський камерний оркестр

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ БУДИНОК АКТОРА
www.actorhall.com.ua
Вул. Ярославів Вал, 7, тел.: (044) 235-20-81
11, 19 – концерт Камерного ансамблю «Київські солісти».
13 – Вечір вокальної і інструментальної музики. «Магія струн та співу».
16 – Михайло Кривчук і клуб східного танцю «Шовковий шлях».
17 – Концерт персидської музики. Група «Джам» та музиканти з Ірану.
18 – Сергій Джигурда з програмою «Всі романси».

ПРОСВІТІНЦЬКІ ЗАХОДИ

КИЇВСЬКИЙ ПЛАНЕТАРІЙ ТОВАРИСТВА «ЗНАННЯ»
Вул. Велика Васильківська, 57/3, тел.: (044) 287-75-08
12 (11.00) – Куди свололося Сонечко (12.30) – Гість з космосу (рос. мовою) (14.00) – Міфи Зоряної країни (рос. мовою) (16.00) – Чорні діри Всесвіту (рос. мовою) (18.00) – Чудеса в тіні Сатурна
13 (11.00) – Ві

редактор рубрики
Анатолій СИТНИК

ТУРИЗМ

КИТАЙГОРОД КОЗАЦЬКИЙ

Виставку під такою назвою презентував Дніпропетровський історичний музей імені Д. І. Яворницького з нагоди 160-річчя свого заснування, в ній зібрано нові археологічні знахідки – пам'ятки з історії козацтва, розкопані експедицією співробітників в селі Китайгороді Царичанського району Дніпропетровської області у 2005-2009 роках.

Китайгородський культовий комплекс, який внесено до Державного реєстру національного культурного надбання, складається з двох козацьких церков: Миколаївської, Успенської та дзвіниці Св. Варвари, збудованих відповідно у 1751, 1754 і 1756 роках. Тому не дивно, що це село привернуло увагу «істориків, озброєних лопатою» з Дніпропетровського історичного музею.

Попри відносно невеликі розміри дослідженої поверхні (226 квадратних метрів), знайдено досить різноманітні колекції речового матеріалу: гончарний посуд та кахлі, віконниці, зброя, прикраси. Цілоком досліджено три господарчі споруди.

Значний інтерес викликають знайдені на розкопках сюжетні кахлі. На них зображений вояк на коні у капелюсі із загнутими крисами. Однією рукою він тримає повід коня, іншою – оголену шаблю.

Майстерність вироблення кахлі дозволяє розібрати навіть такі деталі, як бородате підборіддя вершника та дол на шаблі. Чітко окреслені грива, зброя та сидло коня.

На іншій кахлі також відтворений вершник на коні, але вже зі списом. Орнамент на ній складається з пальметкоподібних рослин та зубчастих ліній. Цікаво, що кахлі з таким мотивом було знайдено у полкових містах та гетьманських столицях (Чернігові, Суботові, Києві).

Окрасою колекції є золота сарматська сережка (вага – 3,7 г), з якої козаки для своїх потреб зробили булавку. Це стилізований лев з головою, деформованою раніше моменту виявлення, і ніжкою з кількома плавними вигинами.

Отриманий під час розкопок матеріал дозволяє розширити погляд на повсякденне життя та заняття населення сотенного містечка Китайгорода у XVII—XVIII століттях.

Відвідування виставки – це унікальна нагода долучитися до власного коріння, пізнати себе.

Автор виставки – старший науковий співробітник музею, кандидат історичних наук Олександр Старик.

Володимир ГЕТЬМАН

Унікальність, неповторність, оригінальність, індивідуальність, першорядність, незайманість... – цілу низку епітетів можна навести, розповідаючи про природні перлини нашого українського краю – заповідні ділянки ще відносно збереженої дикої природи. Заповідна природа – святиня, місце для усамітнення та очищення від суєти суєт.

Одною з цінностей природи є пізнавально-гуманістична, що властива природно-заповідним територіям, зокрема національним природним паркам України, де поєднуються природні та історико-культурні об'єкти. Дедалі більшого значення набувають такі ландшафтні якості, як естетична привабливість краєвиду, його розмаїття, унікальність, мальовничість, археологічна, історична, етнокультурна, меморіальна значущість.

У кожного народу виробився власний, притаманний кожному «часовому зрізу», ідеал краси, як такої, що мінявся за історичними періодами.

Відомий німецький вчений А. Гетнер у праці «Географія, її історія, сутність і методи» писав: «Ідеалом краси ландшафту були в минулі часи затишні місця, як, наприклад, у Франції, ще за доби Людовика XIV – ландшафт на Луарі, який нині видається нам нудним. Альпи були впродовж століть предметом жаху і тільки наприкінці XVIII століття стали об'єктом захоплення. Ще пізніше було визнано красу степу й моря; загалом можна сказати, що з підвищенням культури, особливо міської, краса культурного ландшафту ціниться менше, а краса дикої природи, що раніше не визнавалася, все більше й більше завойовує нашу прихильність».

Краса дикої природи, що зберігається на заповідних територіях, у сучасному світі стає безцінним еталоном. Вона впливає і впливатиме на релігію, філософію, мистецтво, науку і, можливо, визначатиме матеріальний та духовний розвиток людства, що стане ще одним підтвердженням афоризму Федора Достоєвського: краса врятує світ.

Між красою заповідного ландшафту та її «використанням» (спогляданням) в інтересах відпочинку людини існує прямий зв'язок: що красивіший природний краєвид, то більша його рекреаційна цінність. Тобто краса природи – один з безцінних рекреаційних ресурсів.

Краєвиду, зокрема, властива найбільш універсальна цінність – візуальна. (До речі, візуальна цінність ландшафту ще 1964 року офіційно визнана Законом про

Рідні краєвиди

природно-заповідні території у США.)

Перевага у сприйнятті віддається краєвидам із звивистими і розмитими межами, такими, що мають викривлені перспективи. Це пояснюється, зокрема, еволюційним чинником, бо напівзакриті ландшафти, скажімо, лісостеп, були місцем проживання (виживання) людини протягом більшої частини її біологічної історії (до 3 млн років).

Цікавим і доволі дискусійним залишається питання просторових меж ландшафтів. Та хоч би як там було, саме на межі ландшафтних комплексів виникає перехідна смуга, так званий екотон, де проявляється явище крайового ефекту (зміни середовища). У цій смузі спостерігається природний екстремум – максимум різноманіття: біотичного (видового), ландшафтного, а також пейзажного.

І головне – естетика краєвиду виховує, вражає. Людина, вбираючи враження від споглядання прекрасного, збагачується, у такому «діалозі» здійснюється,

відповідно, інформаційний (інтелектуальний) і духовний (чуттєвий) контакт людини з природою.

До складників чуттєвого («пронести через себе») ставлення людини до природи належить дуже важливий, якщо не засадничий, кровний зв'язок з малою батьківщиною, рідною оселею, рідним подвір'ям... Почуття ностальгії особливо властиве українському характеру. На почутті смутку й туги за рідною домівкою історично зростала любов українця до своєї країни. Ностальгія за природою заповідних місць, де зберігся ще мальовничий національний ландшафт, чуттєва, «всіма нервами душі» сприйняття святинь природи, землі, яка

породила нас, – найсвітліше у нашій ментальності.

Компромійною формою наближення дикої природи до сучасного Homo sapiens стає екологічний туризм (екотуризм), здійснюваний на рекреаційних територіях національних природних парків, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків, ландшафтних заказників тощо. Власне, в основі екотуризму лежить прагнення побути «наодинці з природою», можливість усамітнення.

Автор вважає, що одним з основних завдань екологічного туризму якраз і є плекання інтелектуально-гуманістичного світобачення, патріотичного ставлення до природної і культурної спадщини, історії «великої» і «малої» батьківщини. Таке світобачення передбачає і злиття життєвої долі кожної людини з долею землі, на якій вона проживає. За словами відомого французького вченого П. Тейяра де Шардена, це називається народженням Духу Землі.

Створення умов для екотуризму є однією з головних функцій національних природних парків України, які організовуються на територіях мальовничих ландшафтів, де природа на значній території залишається недоторканою, розвивається за своїми законами.

редактор рубрики
Людмила ЧЕЧЕЛЬ

музеї

Павло ТИЧИНА

СКОРБНА МАТИ

Пам'яті моєї матері

I
Проходила по полю
Обніжками, межами.
Біль серце опромінив
Блискучими ножами!

Поглянула – скрізь тихо.
Чийсь труп в житах чорніє...
Спросоння колосочки:
Ой радуйся, Маріє!

Спросоння колосочки:
Побудь, побудь із нами!
Спинилась Божа Мати,
Заплакала сльозами.

Не місяць, і не зорі,
І дніги мов не дніло.
Як страшно!., людське серце
До краю обідніло.

II
Проходила по полю –
Зелене зеленіє...
Назустріч учні сина:
Возрадуйся, Маріє!

Возрадуйся, Маріє:
Шукаємо Ісуса.
Скажи, як нам простіше
Пройти до Еммауса?

Звела Марія руки,
Безкровні, як лілеї:
Не до Юдеї шлях вам,
Вертайте й з Галілеї.

Ідіте на Вкраїну,
Заходьте в кожную хату –
Ачей вам там покажуть
Хоч тінь його розі'яту.

III
Проходила по полю.
В могилах поле мріє –
Назустріч вітер віє –
Христос воскрес, Маріє!

Христос воскрес? – не чула,
Не відаю, не знаю.
Не будь ніколи раю
У цім кривавім краю.

Христос воскрес, Маріє!
Ми – квіти звіробою,
Із крові тут юрбою
Зросли на полі бою.

Мовчать далекі села.
В могилах поле мріє.
А квітка лебедіє:
О зглянься хоч ти, Маріє!

Музей-квартиру відстояли

Нещодавно до нашої газети звернулася директор Літературно-меморіального музею-квартири Павла Тичини Тетяна Сосновська з проханням пристати на захист музею-квартири, приміщення якого у центрі столиці впало в око «новим українцям», які хочуть собі його привласнити на буцім-то законних підставах. Звісна річ, шпальту про судові перипетії щодо загрози знищення музею ми невідкладно підготували до друку. Окрім того, підібрали ще й вірші Павла Григоровича, аби зазіхачі на квадратні метри мали бодай найменше уявлення про Тичину, як постать світової величини.

Не так часто буває в журналістській практиці, коли, кажучи газетною мовою, твоя полоса злітає, а ти від цього маєш неабияке задоволення. Щойно нам стало відомо, що після рішення господарського суду Регіональне відділення Фонду Держмайна України по м. Києву відкликло позовну до Літературно-меморіального музею-квартири Павла Тичини з вимогою примусового виселення закладу культури.

Вдивіться в світлини. Ці меблі, речі – усе, що так нагадувало про автора «Сонячних кларнетів» могло залишитися лише на фото.

Слова подяки із нового листа директора музею Тетяни Сосновської усім, хто відстояв музей, а саме: відповідальним за галузь культури працівникам Секретаріату пре-

зидента; Уряду України: Юлії Тимошенко, І. Васюнику, В. Вовкуну; заступникові голови Верховної Ради М. Томенку; народним депутатам В. Бондаренку, В. Яворівському, Ю. Костенку, Р. Ахметову, Д. Прициці, які своїми листами та зверненнями до керівників Києва та Фонду державного майна змусили нормалізувати ситуацію; Центрові сприйняття музейної справи та Благодійному Фонду «Україна-3000» (голова наглядової Ради фонду К. Ющенко), які першими звернулися до громадськості з відзовою; депутатам Київради, голові комісії з питань культури Київради О. Бригинцю.

Особливу подяку висловлюємо Комітетові з питань духовності й культури Верховної Ради та його голові В. Яворівському, усі члени якого були одностайними у прагненні врятувати музей та конкретними діями ще раз продемонстрували, що культура – наше спільне надбання.

Комітет двічі розглядав питання про порятунок музею, принциповість, наполегливість, мудрість членів Комітету та його голови плекали нашу впевненість у перемозі.

Турбота про музей з боку політиків, журналістів, громади була щирою й зворушливою. Дякуємо, дорогі співвітчизники, що допомогли зробити перший крок у цій боротьбі. Вона буде тривалою і нелегкою, але ми сподіваємося, що Ваша підтримка допоможе подолати будь-які труднощі.»

музеї

НЕ БІЙТЕСЯ НАЗИВАТИ СОБАКУ СОБАКОЮ

Традиційно щороку, напередодні і після 9 травня в ЗМІ з'являється безліч публікацій, передач, фільмів, присвячених темі Другої Світової війни. Вони, на жаль, часто хибують неточними формулюваннями і некоректним використанням деяких термінів. Так, досить часто можна прочитати чи почути: «фашистська Німеччина», «напали фашисти», «фашистські табори», «фашистські генерали», «звільнили від німецько-фашистських військ».

Ці формулювання стали настільки звичними штампами, що майже ніхто не задумується над тим історичним фактом, що Гітлер ніколи не був фашистом, а частини вермахту можна називати як завгодно, але аж ніяк не «німецько-фашистськими військами», бо серед них не було (і не могло бути) жодного фашиста.

Нагадаю, що фашистами називали послідовників Беніто Муссоліні, який у 1919 році створив Італійський Союз Боротьби (італійською – «Fasci Italiani di Combattimento»). Фашіо (fascio) – італійською «союз», «зв'язка», «об'єднання». Отже, «фашисти», якщо перекласти нашою мовою, це – «члени союзу боротьби», «союзники». 1921 року створюється Національна фашистська партія – Partito Nazionale Fascista (PNF), а наступного, 1922 року, Б. Муссоліні та його політична сила приходять до влади і починають будувати в Італії «фашистську» державу. Оскільки це був перший тоталітарний режим в Західній Європі, терміни «фашист», «фашистський» почали застосовувати також щодо прихильників Муссоліні в інших країнах, а потім і на означення політичних сил та держав, що мали подібність з італійським фашизмом.

З часом це слово набувало все негативнішого забарвлення і почало вживатися (надто в ССРР) де треба й де не треба. Дійшло до того, що навіть югославських комуністів певний час називали «фашистською клікою Тіто». Слово «фашист» увійшло і в побутову мову як синонім негідника, жорстокої людини, нелюдя.

Адольф Гітлер теж симпатизував Муссоліні, називав його «товаришем», але фашистом (ні італійським, ні німецьким) бути не міг, адже з 1919 року належав до «Німецької робітничої партії» (DAP), яка в 1920 році отримала назву «Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини». Гітлер і його прихильники були «націонал-соціалістами», «нацистами», «наці». І саме так їх треба називати, а не використовувати штучну, вигадану конструкцію «німецькі фашисти». Нацизм і фашизм – це зовсім не одне і те ж. Німецький нацизм – це набагато гірше, ніж італійський фашизм.

Зрозуміло, чому термін «німецький фашизм» так широко використовувався за часів ССРР. Комуністичних вождів дуже дратували слова «соціалістичний» і «робітничий» у назві нацистської партії. Й. Сталін 6 листопада 1941 року на урочистих зборах з нагоди 24-ї річниці жовтневого перевороту навіть присвятив окремий розділ доповіді питанню «Хто такі націонал-соціалісти?», де переконував, що гітлерівці ніякі не соціалісти, а зовсім навпаки – «є запеклими ворогами соціалізму, найлютішими реакціонерами і чорносотенцями». На думку Сталіна, гітлерівці не були також і націоналістами: «Чи можна вважати гітлерівців націоналістами? Ні, не можна. Насправді гітлерівці є тепер не націоналістами, а імперіалістами». ...Як бачимо, товариш Сталін, на відміну від деяких своїх послідовників у сучасній Україні, не вважав націоналізм чимось таким зовсім поганим. . .

Не бачу жодних підстав, щоб ми й надалі користувалися радянськими ідеологічними штампами. Не розумію, чому й досі дехто боїться називати «гітлерівського собаку» його «рідним» ім'ям – «нацистським собакою». Нам, у сучасній Україні, зовсім немає потреби щось вигадувати і щось приховувати, і ми можемо спокійно називати речі їхніми іменами: Гітлер – «нацист», тогочасна Німеччина – «нацистська», «націонал-соціалістична». Ми повинні використовувати історично точні терміни: «нацистські окупанти», «нацистські порядки», «нацистські злочинці», «нацистські концтабори». Щодо вермахту, то тут трохи складніше. Адже формально військовослужбовці «III Райху» не могли бути членами нацистської партії, тому і серед рядових, і серед генералів формально не було жодного нациста. Але, з іншого боку, всі вони приймали присягу на вірність Адольфу Гітлеру. Тому «гітлерівцями» їх можна називати цілком заслужено. Отже, коли ми скажемо: «нацистські загарбники», «гітлерівські генерали», «гітлерівські війська», то це буде і справедливо, і не суперечитиме історичним фактам.

Євген ШУЛЬГА, історик м. Новомосковськ, Дніпропетровської області

ІРЖАВЕ ОБЛИЧЧЯ ВІЙНИ

Наталка ІВАНЧЕНКО
шеф-редактор журналу
«Музеї України»

Наше суспільство призабуло про «червоних» слідопитів – пошуковців, що збирали дані про загиблих вояків... дарма. У Нових Петрівцях під Києвом створено народний Музей слідопитів. На базі колекцій кількох пошукових загонів розгорнуто експозицію «Іржаве обличчя війни».

Зібрано унікальні експонати, яких немає в офіційних військових музеях! – переконує директор музею слідопитів, депутат Новопетрівської сільради Володимир Даниленко. – Всі знахідки з місць колишніх боїв. Жодної загрози колись смертоносні штуки не несуть. Усе безпечно, може експонуватися...

Ми давно думали, як виставити ці знахідки пошуковців для загального огляду, – розповів редактор журналу «Музеї України», один з ініціаторів створення Музею слідопитів Віктор Тригуб. – Адже більшість експонатів не форматні для державних закладів. Купа гнилого залізячка не цікавить... У новій експозиції для всього знайшлося місце. Тут і траки від різних танків, і колеса від військових возів, і частини різних механізмів, стрілецької зброї, набой, гранати, міни, бомби...

Мені як жінці цікаво спостерігати за по-

ведінкою чоловіків, котрі приходять сюди, відтягнути їх від всіх отих іржавих речей неможливо... Щось розглядають, крутять в руках... Один може півгодини вивчати бронеплиту з пробоїною від снайперської кулі, другий – день копірситися в рештках фашистського літака, а ще хтось – захопливо сортувати радянські і нацистські листівки, плакати...

Поки що музей діє як відділ журналу «Музеї України». Жодних відвідувачів, крім журналістів і фанатів-дослідників, не приймає. Завершується формування експозиції, йдуть опоряджувальні роботи. Катастрофічно бракує коштів.

Ми по праву маємо імідж музейного села! – заявив голова Новопетрівської сільради Родіон Старенький. – Крім Національного музею-заповідника «Битва за Київ у 1943 році», етнографічної садиби «Хата Савки», тепер маємо третій музей – слідопитів!

Ще до офіційного відкриття музею до

нього почалося приховане паломництво. Депутати, дипломати, історики, пошуковці, журналісти прагнуть відвідати екзотичний заклад.

– Пишіть на електронну скриньку журналу «Музеї України!» – радить В. Даниленко. – У нас усе безкоштовне! Тільки

узгоджуйте час візиту. Можемо приймати групи не більше 10 осіб. Ще раз: наш заклад має ексклюзивну спрямованість.

Організатори Музею слідопитів наголюють на його некомерційності. Усе створено від душі як пам'ять про війну і людей, які багато років розкопують траншеї, працюють в архівах.

Мабуть, це добре, що в Нових Петрівцях створено ще один, хай і маленький, музей. А не черговий шинок...

редактор рубрики
Валентина ОТРОЦЕНКО

державна мова

МОВ КРИЦЯ, МОВ КРИШТАЛЬ І МОВ АЛМАЗ

Не бійтесь заглядати у словник...
Максим Рильський

Люблю, мов сонце,
материнську мову...

Нам кожна братня мова дорога.

Грінченко й Даль
ведуть у даль чудову.

О словників жага, віків снага!

А слово і голубить, і карає,

А слово і вбиває, й воскреша...

Ти, мово, – море, небо неокрає,

Несмертність наша, правда і душа.

Чи здатна розгулятися

бездуховність,

Якщо в душі цвіте віків любов!

Глибинна мови рідної верховність,

Вершинна чарівливість

братніх мов...

Майну дитинства добрими краями –

І серце незрівнянно защемить.

Щебече рідна мова солов'ями,

Гаями, наче молодість, шумить;

Вода й криниця, зірка і зірниця –

Жіночий рід панує в словниках.

Хто витворив пісні! Не таємниця;

Вони – немов пісні на рушниках.

Є в словниках коралі і корали,

Корела, і Корея, й дух степів.

Народів інших ми не покоряли,

Несли не меч, а волі гордий спів.

Три в словниках Поповичі –

билинний,

Павло – мов сокіл, та Іван, співак,

В народній пісні –

легіт верховинний,

Цілушки святість і цілунку смак...

Пливуть віки. Пливуть вінки

тернові...

Тернопіль і хустини квіткові.

Цвіте нам терен, опадає в слові –

Слова не опадають вікові.

Одвічно люди мріяли про вічне.

Століття мчали.

З ними – Дарій, Дір...

А після грому ядерного вічність

Зостанеться хіба для чорних дір...

Ах, бездіяльність –

безум буде, зрада

В протистоянні смерті і життя.

Заримувати можна

«праця – правда»,

А як же майбуття і небуття?

Є в словниках і віра, і надія,

Є слова дія, дієслів полки.

Чи вистоїть земля й помолодіє,

Чи вигорять народи й словники!...

Народжена і жити, і вмирати,

Людина слів у вирій не бере.

Не вмере ніколи рідне слово Мати,

Найперше слово – мама не помре!

Нам словники – аннали у напрузі,

І вірні Друзі, і провідники.

В борінні, у горінні, в горі. Друзі,

Не біймось заглядати в словники!

Степан ЛИТВИН,
Київ

Іван МАЛЮТА

НЕВИЗНАНІ СЛОВА

В 11-ти томах Словника української мови зареєстровано 134 тисячі слів. Але чимало ще мовних перлин, за висловом письменника Сергія Плачинди, «розсипано поза словником».

Ці скарби не привертають уваги, як ото археологічні знахідки чи антикварні речі. Хіба що допитливий – науковець, літератур чи журналіст – задумається над таїною прадавнього слова, його значенням та походженням...

Редакція започатковує цикл студій невізнаних слів старожитньої України. З тим, аби мовознавці мали підставу ввести їх до словникового реєстру

І ще до сніданку, коли пішов із відром по воду, мене погукала молодиця, яка назвала мене Оксаною. Прохала зазнімкувати разом з її хлопчиком. Тут таки обабіч дороги.

Мабуть, хтось їх підвіз, бо сусіди ми далеченькі.

Шойно відклацав кілька кадрів, аж тут череду вигейкують на випас.

– Он биня наша йде.

Бачиш, уїзнала нас, –

показала молодичка своєму первістку на корівку, що замукала до них біля криниці. – А йди, биню, йди на поле.

– Биня наша, биня, – охоче повторював малюк.

– Бинька, биньця, биненька, бинечка – му-у, – проказувала ласкаво матуся, гладячи корівку за вухом.

– А як же її кликати? – поспитав Оксану.

– Отак і кличемо: «Бинь-бинь» або ж «На, биню, на!»

Це відразу викликало в мене спогади з далекого дитинства, коли мати по війні тримала овець, поки їх не викрали вночі з хліва. Биря або ярка – так називали ягнятко, а решта – бирки; усіх скликали вигуком «Базя, базь-базь!» А коли заганяли на обору чи підганяли, то гукали: «Бир-бир!» (Чи не звідси і назва села Бирлівка, що біля містечка Бершадь? Та й на Черкащині є таке поселення).

Простежується аналогія з означенням великої рогатої худоби. Адже биня – узагальнене пестливе звертання не лише до молодняка.

Дехто зможе пригадати, що існує синонімічне, можливо, більш поширене слово – биця.

Воно походить від бик, бичок; здорового бика називають биця-рою.

У всіх назвах такої худоби є похідна від основи «бити». Чи не з трипільських часів – і приказка дітей, які потішалися, наставляючи пальчики до новонароджених бинь: «Бицю, бицю – буц!» А до кізок: «Кізію, кізію – скік!» або «Кізію, кізію – ме-е!»

За пастухами череди біг песик. Забачивши малюка із прутиком, закрутив хвостиком біля нього й незлобливо загавкав.

– А песя хоче гратися з нами, – заспокоїла матуся синочка.

– Песю, песю – гав-гав! – охоче пристало на пропозицію хлопчечка, намагаючись погладити чотириноного помічника чередників.

...Десь за два місяці по тому я знову навідався з Києва до рідні й повіз на велосипеді фотознімки до тієї сусідки. На подвір'ї поралася бабуся, неподалік вовтузився з машинками той же хлопчик.

– Бабо, бі-бі! – настирливо гукав він, поки вона розглядала світлинки.

– Гай-гай, я тобі дам «бі-бі!», – врешті озва-

лася бабуся. – Ач, куди закортіло йому!

– Може в нього штанці мокрі? – висловив я припущення на потребу.

– Та це він на дорогу просить. Щоб там бібікати, як ото машини.

Бі-бі – вигук, не зафіксований у словниках. Навіть у Бориса Грінченка; такий сигнал не відображено в літературі XIX століття, з якої він добрав приклади. То що, ігнорувати цей вигук і тепер? Але ж то є природній словотвір малечі.

Однаке, до чого тут згадані пестливі назви – биня і песя? Виявляється, їх можна вже зарахувати до реліктів української мови. Бо зазначені лише у Грінченка. Радянські укладачі словників їх чомусь обійшли, задовольнившись синонімом «биця», прикметниками «песький», «песячий» та іронізмом «песюга».

Закінчити цей лексичний спогад хочеться світлою думкою, що та ранкова гостя біля криниці – ласкава, добра людина, коли в любові до дитини вдається до таких пестливих призабутих назв, видобуваючи їх із глибин народної пам'яті.

БЛИСНИ, БЛИСКАЧЕ!

Вже у присмерку, після задушливого літнього дня, почало збиратися на дощ. На темному тлі неба малювали свої високовольтні диво-картини далекі блискавиці.

В очікуванні озонових подихів грози сидимо по вечері у хаті, не запалюючи каганця.

– Блисни, блискаче, хай ще раз побачу! – мовила матір, усміхаючись, ніби щось пригадала. Й відразу перехрестилася, бо загриміло вже над нашим подвір'ям.

– До чого це ви? – обізвався я, лаштуючись таки на сон.

– Та це отак приказував один хазяїн, лущуючи дрючком злодія вночі. Коли блискало здалеку, як оце тепер...

Ця приказка нема-нема та й виринає з пам'яті, як мовна загадка.

Блискач? Ще одна назва блискавиці? Тоді мав би бути і прикметник, скажімо, блискачний, чи не так? Як ото у блискавки – блискавичний. Але ж ніде такого не чув.

За словниками, є блиск, блиска (трясогузка), блискавець (світляк, він же – блискач), блискавчин, блискання тощо. Але годі вишукувати блискач. То що це – лексичний виняток?

У пошуках підтвердження (чи спростування?) обох припущень опитував при нагоді людей – але все марно.

Аж тут святкового дня передибалися біля мого двору три сусідки, старенькі бабусі, бо вже мають і правнуків. Забалакали-прийняли і мене до свого гурту. Коли Сандра оповіла свій сон, як вона намагалася передати цілющі трави для президента після його отруєння, я згадав про загадкове слівце. Бо й воно з глибокого вечора, коли вже дехто бачить сни.

– Блискач? – закрутила заперечень пальцем Ганя, яка не терпить замурчечень. – Та це ж ми отак казали на каганець. Вже після війни. Не було гасу – запалювали скіпки, які ледве блимали.

– Наша мати називала такий каганчик блимавкою, блимаком, а то й сліпаком,

– пригадала Мотря, завше привітно-усміхнена.

Я не став перечити знавцям, однаке, переказав бувальщину, що її почув колись од матері. Всі троє мовчки перезирнулися.

– Так то ж у селі, а ми – на присілку. Що там гутарять – не завше й почуємо, – мовила дипломатично Сандра і висловила здогад, що так давні люди називали далекі блискавиці.

– Людина при них – ніби маняк. А чи добра, чи лиха – і не розгледити, – погодила Мотря.

– Коли на своєму подвір'ї побачиш того маняка, то можна відразу гамселити палицею. Ще й приказувати, як отой хазяїн, – ледь усміхнулася Ганя.

Отже, блискач таки існує. За двома версіями означень. І хто зна, яке з них давніше. То чому б не передати його до словникового спадку майбутнім поколінням?

редактор рубрики
Віра КАРПЕНКО

КНИГОЗБІРНЯ

«Книжковий супермаркет», найкраща книгарня у табуретці міста!
м. Київ, пр. Московський, 6, тел./факс +380-44-490-74-56; uk@ks.com.ua
Директор - Клімашніченко Костянтин Генрихович.
Менеджер по продажу - Бучко Ольга Олександрівна.

Підприємство засновано 18 років тому – наприкінці 1991 р.
З того часу «К.С.» став лідером ринку, швидко розвиваючи мережу книгарень по всій Україні. На кінець 2009 року загальною кількістю книгарень буде досягнуто до 40.

Книгарні «Книжковий супермаркет» та їхні адреси:

1. Київ, просп. Московський, 6 (М. «Петрівка», поряд з «Мегамаркетом») «Будинок книги та медіа», (044) 464-49-70
2. Київ, вул. Будівельників, 4 (Ленінградська площа) «Книжковий супермаркет», (044) 559-63-63
3. Київ, вул. Луначарського, 10 (м. Лівобережна, біля ТЦ «Комод») «Будинок книги та медіа», (044) 569-83-89
4. Київ, вул. Межигірська, 3/7 (М. «Контрактова площа») «Книжковий супермаркет», (044) 425-43-11
5. Київ, вул. Попудренка, 7 (М. «Дарниця») «Книжковий супермаркет»
6. Київ, пр. Повітрофлотський, 33/2 «Книжковий супермаркет», (044) 383-26-74
7. Київ, вул. Фрунзе, 166 «Будинок книги та медіа»
8. Київ, вул. Тимошенка, 13а (М. «Мінська») «Будинок книги та медіа», (044) 569-25-93
9. Київ, вул. Нижній вал, 37/20 (М. «Контрактова площа») «Будинок книги та медіа», (044) 425-85-92
10. Дніпропетровськ, вул. Глінки, 24 в ТЦ «Московський», 3-й поверх «Будинок книги та медіа», (056) 726-53-14
11. Дніпропетровськ, вул. Глінки, 2 в ТРК «Мост-сіті Центр» (2-й поверх) «Книжковий супермаркет», (056) 790-30-57
12. Дніпропетровськ, пр. Малиновського, 2а, в ТРЦ «Вавилон» «Книжковий супермаркет», (056) 790-40-97
13. Полтава, вул. Шевченка, 29 «Будинок книги та медіа», (0532) 61-26-76
14. Полтава, вул. Зенківська, 6/1а в ТЦ «Київ» (2-й поверх) «Будинок книги та медіа», (0532) 51-12-90
15. Одеса, вул. Буніна, 33 «Будинок книги та медіа», (0482) 32-17-97
16. Одеса, вул. Дерибасівська, 18 «Книжковий супермаркет», 8 (048) 711-61-27
17. Одеса, вул. Люстдорфська дорога, 140в, 2-й поверх, біля ТЦ «Вузівській» «Будинок книги та медіа», (048) 785-67-07
18. Одеса, вул. Новосельського, 60 «Книжковий супермаркет», (048) 728-81-33
19. Мелітополь, просп. Б. Хмельницького, 42 «Книжковий супермаркет», (0619) 43-66-94
20. Миколаїв, пр. Леніна, 122 «Книжковий супермаркет», «Кобзар», (0512) 55-20-51
21. Миколаїв, вул. Радянська, 3 «Книжковий супермаркет», «Молода гвардія», (0512) 35-12-86
22. Маріуполь, просп. Металургів, 53 в ТЦ «Браво», цокольний поверх «Будинок книги та медіа», (0629) 41-06-96
23. Хмельницький, вул. Подільська, 25 «Книжковий супермаркет», (0382) 65-60-73
24. Чернівці, просп. Незалежності, 90 «Будинок книги та медіа», (03722) 3-42-70
25. Чернівці, пл. Соборна, 1 «Будинок книги та медіа», (0372) 52-00-19
26. Кіровоград, вул. Карла Маркса, 51, (2 поверх) «Книжковий супермаркет», (0522) 35-20-16
27. Бердянськ, вул. Леніна, 28/16 «Книжковий супермаркет»
28. Біла Церква, вул. Гагаріна, 11, (2 поверх) «Книжковий супермаркет», (0446) 33-50-10
29. Чернігів, просп. Миру, 19, «Янтар», (2 поверх) «Будинок книги та медіа», (0462) 67-51-72
30. Бровари, просп. Незалежності, 3 «Будинок книги та медіа», (0494) 5-50-75
31. Славутич, Київський квартал, 130 «Будинок книги та медіа», (04479) 2-34-13
32. Буча, вул. Жовтнева, 66а, ТЦ «Буча-пасаж», цокольний поверх «Будинок книги та медіа»
33. Херсон, вул. Комунарів, 21 «Книжковий супермаркет», (0552) 46-01-54
34. Іллічівськ, вул. Леніна, 16 «Книжковий супермаркет», (04868) 40-5-95
35. Житомир, вул. Московська, 16, ТЦ «Сатурн» «Книжковий супермаркет», (моб. 8-050-732-40-06)

Ювілей історичної бібліотеки

Ольга СУЩЕНКО

У фондах Державної історичної бібліотеки, що на території Національного Києво-Печерського заповідника, майже мільйон книжок. Серед них – багато рідкісних видань, стародруків. Ця бібліотека – єдина спеціалізована книгозбірна, що збирає, науково опрацьовує, зберігає та надає можливість ученим і широкому загалу читачів використовувати історичну літературу – від старовинних фоліантів до сучасних видань.

Унікальна бібліотека, що наприкінці вересня 2009-го відзначає своє 70-річчя, йде шляхом перетворення на великий інформаційний центр з раритетними фондами друкованих видань, інформаційно-довідковими службами, які надають доступ до електронних ресурсів, що дозволяють користуватися ноутбуками для доступу в інтернет, та багато інших технічних можливостей.

– Уже понад рік бібліотека має сайт в інтернеті, – розповідає в.о. директора бібліотеки Алла Скорохатова: www.dibu.kiev.ua. Тож кожен, хто вивчає історію України, історичні науки, може почерпнути тут для себе потрібну інформацію. Є в бібліотеці й іноземні видання. Колектив сподівається відкрити новий відділ зарубіжних видань з історичної тематики іноземними мовами. Зараз триває опис цих видань, історичної літератури світу.

Розмістилася бібліотека в чотирьох корпусах, усі вони на території Києво-Печерського заповідника.

Справжній скарб – фонди стародруків, рідкісних видань. Цінна колекція рукописних книжок, особливо місце в ній посідає найдавніша із збережених пам'яток Києво-Печерської лаври – колекція 1483–1526 років. Зібрання книжок кириличного друку нараховує понад 700 пам'яток старослов'янської пи-

семності, переважно – книжки релігійного змісту, надруковані на території України та за її межами – у Польщі, Білорусі, Росії, Німеччині, Австрії. Вагома частина цієї колекції (понад 200) – книги, видані в друкарні Києво-Печерської лаври.

Серед них ранні видання – «Анфологон» (1619), «Книга про віру» (1620), численні видання Києво-Печерського патерика. Гордість колекції – острозькі видання друкаря Івана Федорова – «Новий завіт» (1580) та «Біблія» (1581).

– **Алло Віталівно, для кого бібліотека розкриває**

нова України в галузі наукової бібліографії з історичної тематики?

– Разом із фахівцями Державного комітету архівів бібліотека проводить роботу з архівного розшуку бібліографічних матеріалів. Спільно підготували низку видань: «Голодомор в Україні 1932–1933 років» (2001), «Трускавець» (2003), «Матеріали до бібліографії Києво-Печерської лаври» (2006) й ін. Ми співпрацюємо з Інститутом Національної академії наук України – Українознавства імені І. Крип'якевича, Філософії імені Г. Сковороди, Інститутом історії України; Науково-дослідним інститутом пам'яток охоронних досліджень, Національним науково-дослідним реставраційним центром України, Музеєм книги і друкарства України, багатьма бібліотечними установами.

– **Як відомо, бібліотеки нерідко відчувають брак**

свої фонди, тобто хто є вашими читачами?

– Багата науково-джерельна база Державної історичної бібліотеки – це фундаментальне підґрунтя для наукових досліджень. Книжковим фондом бібліотеки користуються провідні вчені України. Поміж її читачів – також аспіранти, студенти й широкий загал.

Важлива роль бібліотеки в довідково-бібліографічному та інформаційному забезпеченні читачів. Так, з 1969 року бібліотека видає науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Історія України». Бібліографи переглядають газети, журнали, відстежують публікації на історичну тематику, групують за темами і укладають цей покажчик. Тож читачі зможуть у книжці-довіднику знайти усі нові публікації з історії України.

Кожен довідник-щорічник має ґрунтовну передмову, в якій учені-історики аналізують дібраний матеріал, наголошують на найважливішому. У планах колективу – видавати такий щорічний покажчик і в комп'ютерному варіанті. До речі, 8 вересня в бібліотеці відбулася презентація вже 40-го випуску науково-довідкового бібліографічного покажчика «Історія України».

– **З якими закладами найбільше співпрацює ваша бібліотека – провідна уста-**

них, не завжди передають нам свої видання. Тож доводиться працівникам бібліотеки самим проявляти ініціативу. Проте багато книжок дарують окремі науковці – і власні видання, і з домашніх бібліотек, як кияни, так і мешканці інших регіонів – ті, хто не байдужий до рідної

коштів для комплектування, особливо нині, в кризовий період. Чи торкнулась вас ця проблема?

– Так. Особливо гостро це позначилося на передплаті. Крім того, на жаль, бібліотека, мало повноцінною новими книжками. Сучасні видавництва, поміж яких чимало приват-

літературної спадщини. Ми вдячні шанувальникам бібліотеки за такі дарунки і звертаємося до всіх: «Приносьте книжки з історичної тематики, бо ж саме тут, у Державній бібліотеці, вони надійно слугуватимуть і сучасникам, і збережуться для наступних поколінь».

Фото Романа Ратушного

реклама

**Арт-кафе
"Антресоль"**

Київ, бул. Т. Шевченка, 2
телефон: (044) 235-83-47

www.babu.in.ua

Місяць Японії в Україні 2009

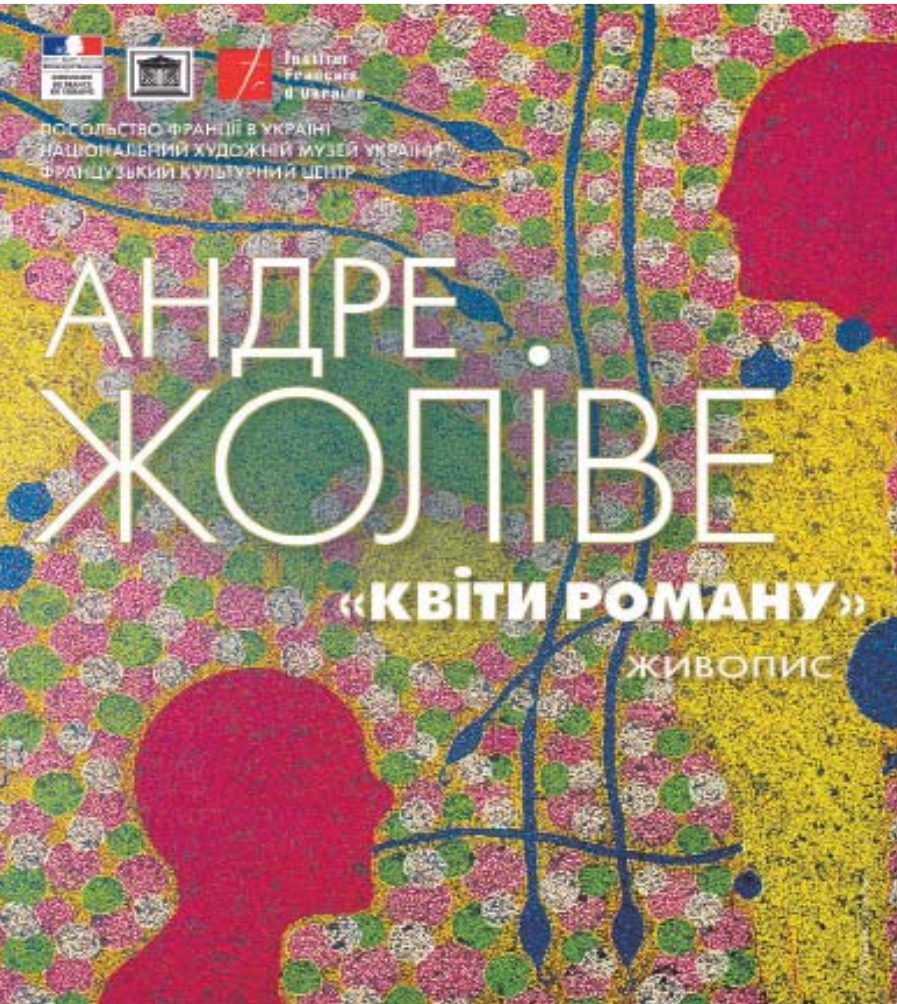
Японія в природі

Фотовиставка

20 серпня – 20 вересня
Заповідник «Софія Київська», галерея «Хайбня»

www.ua.emb-japan.go.jp
Японська Ембасія та Посольство Японії в Україні

ПОСОЛЬСТВО ФРАНЦІЇ В УКРАЇНІ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ
ФРАНЦУЗЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

АНДРЕ ЖОЛІВЕ

«КВІТИ РОМАНУ»
ЖИВОПИС

24 ВЕРЕСНЯ – 1 ЛИСТОПАДА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ
ВУЛ. М. ГРУШЕВСЬКОГО, 6

тел: 278-76-34
Середн. четв. неділя – 10.00 – 17.00
П'ятниця – 12.00-19.00, понеділок, вівторок – закрито

www.artfood.com.ua

ресторани у Києві

Щоденник редакції

НОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ Державного підприємства «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України»

**Надія
СОКОЛЕНКО**

— відповідальний секретар редакції журналу
«Український театр»

Театрознавець, театральний критик. Працювала редактором служби інформації та PR Київського академічного Молодого театру, менеджером телекомпанії «1+1». З липня 2008 року співробітниця ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України. Спеціалізується на історії та теорії світового театру ХХ — початку ХХІ століть.

**Орест
КОГУТ**

— в.о. головного редактора журналу
«Українська культура»

Студював журналістику в Львівському університеті. Нарисовець, репортер і фанат риболовлі. Автор есеїв про мову. Літературний «провокаціоніст». Нещодавно замахнувся на роман-провокацію.

Девіз життя — я кину все, я вірю в кілометри.

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ, народний депутат, голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності, голова Національної спілки письменників України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка
любіязно погодився на розлоге інтерв'ю для нашого видання.

Прикметно: пан Яворівський першим виступив у амплуа гостя на сторінках оновленого тижневика. Колектив Видавництва щиро вдячний за прихильність і сподівається на подальшу плідну співпрацю. До нових зустрічей!

ГІСТЬ ЦЬОГО НОМЕРА — Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ

ЗВІТ МЕЦЕНАТОВІ

У попередньому числі ми представили читачам нашого мецената, Володимира Васильовича Заболоцького, директора київської мережі друкарень «Мега-поліграф».

Саме завдяки йому «Українська культура і життя» була видрукувана збільшеним на п'ять тисяч примірників тиражем.

У цьому числі — звітуємо перед Володимиром Васильовичем, як то кажуть, за кожну благодійну копійку. До Адміністрації президента, Кабміну було надіслано по 100 примірників. Верховна Рада отримала 600 примірників, зали офіційних делегацій столичного Залізничного вокзалу — 200, аеропорту Бориспіль — 300.

Мережа ресторанів «Піца Челентано» (17 закладів по 100 екз.), «Картопляна хата» (2 заклади по 100 екз.), «Япі» (2 заклади по 100 екз.) були обрані не випадково. Бо саме тут найчастіше збирається студентська та інша негрошовита молодь.

У день виходу газети в палаці «Україна» в рамках Фестивалю мистецтв України звітували художні колективи Рівненської області. Глядачі творчого звіту «Пісні бурштинового краю» були приємно вражені, коли їм вручили безплатно по примірнику видання (900 екз.). Якщо врахувати, що газета в палаці «Україна» передавалася з рук в руки, то неважко здогадатися, що її цього вечора прочитало понад 3000 чоловік. «Поїхала» наша газета і до Рівного, народної студії міського Будинку культури (150 екз.). З радістю прийняли видання і в мережі книжкових супермаркетів столиці. Саме тут проходить акція, згідно якої кожен покупець україномовної книжки отримує в дарунок нашу газету (450 екз.). Сто екземплярів газети було надіслано в бібліотеки.

Отже, всього було безплатно роздано 5000 екземплярів.

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Повідомляємо, що передплатники журналів «Українська культура» № 5 (за травень 2009 р.), «Український театр» № 3 (за травень-червень 2009 р.) в якості компенсації отримують оновлений щотижневик «Культура і життя» № 35-36, а передплатники журналу «Пам'ятки України» — №№ 35-36, 37, 38, 39. Для читачів, які передплатили одночасно два чи більше видань, Видавництво готує подарунки, зокрема повнокольоровий літературно-художній збірник «Микола Гоголь. Україна. Європа». Довідки за телефоном: 8 (044) 201 65 23.

ВІДКРИТО РЕДАКЦІЙНУ ПЕРЕДПЛАТУ

Оформити передплату на тижневик «Культура і життя» Ви можете обравши будь який з поданих нижче варіантів:

1. Надішліть запит на електронну адресу Видавництва peredplata_kig@ukr.net АБО
2. У відділенні будь-якого банку України заповніть квитанцію (за поданим зразком) та сплатіть її. Після цього зателефонуйте у відділ передплати для підтвердження платежу.

Вартість оформлення редакційної передплати:
на 3 місяці — 35,00 грн.
на 6 місяців — 68,00 грн.
На рік — 135,00 грн.

Також триває передплата на газету «Культура і життя» в усіх відділеннях поштового зв'язку.

ЗРАЗОК ЗАЯВКИ НА ПЕРЕКАЗ ГОТІВКИ

Отримувач платежу	ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
		Поточний рахунок	Код ЄДРПОУ
Банк отримувача	УДК м. Києва		820019
			МФО банку
Платник (прізвище, ім'я, по батькові)	Культуров Іван Петрович		
		тел.	8 (044) 555 55 55
Поштовий індекс	0 1 0 0 1	Адреса платника	м. Київ, вул. Хрещатик, 16
Загальна сума	сто тридцять п'ять гривень		
	(словами)		
Призначення платежу	Сума, грн.		
Передплата на газету «Культура і життя» на рік			135,00
Підпис платника	Підпис банку		

КВИТАНЦІЯ

Отримувач платежу	ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
		Поточний рахунок	Код ЄДРПОУ
Банк отримувача	УДК м. Києва		820019
			МФО банку
Платник (прізвище, ім'я, по батькові)	Культуров Іван Петрович		
		тел.	8 (044) 555 55 55
Поштовий індекс	0 1 0 0 1	Адреса платника	м. Київ, вул. Хрещатик, 16
Загальна сума	сто тридцять п'ять гривень		
	(словами)		
Призначення платежу	Сума, грн.		
Передплата на газету «Культура і життя» на рік			135,00
Підпис платника	Підпис банку		

редактор рубрики
Дмитро ПІВЕНЬ

далі буде

Логвин Юрій Григорович народився 5 лютого 1939 року в Кременчуці на Полтавщині. Закінчив Київський художній інститут та Вищі літературні курси при Літінституті імені О.М. Горького. Почав малювати з 1947 року.

Із 1970 року – член Спілки письменників СРСР, із 1977 року – член Спілки художників СРСР.

Світове визнання художник здобув серією загальноживаних стандартних марок ще у 90-ті роки. Остаточоно закріпив позицію циклом «Гетьмани України». Із 2002 року й дотепер дивує світ серією «Історія війська в Україні».

Автор 18 книжок, романів «Таємниця одного діаманта», «Заляття відьмака» та ін.

ДЕ НАС МОЖНА ЗНАЙТИ:

З цього числа нас читають не лише на землі, а й у повітрі, адже наша газета на борту лайнерів «Міжнародних Авіаліній України» та «Українських Середземноморських Авіаліній».

Також вона з'явилась в залах Вокзалу станції «Київ-Пасажирський». А ще у готелях «Premier Palace» та «Hyatt».

Відтепер студенти, старшокласники мають змогу безкоштовно отримати примірник газети у кінотеатрах «Одеса-Кіно» (бульвар Перова, 36) та «Київ» (вул. Велика Васильківська, 19). І це ще не все.

При купівлі будь-якої україномовної книжки у книгарнях м.Києва – «Книжковий Супермаркет»: просп. Московський, 6 (м. «Петрівка» поряд з «Мега-маркетом»); вул. Будівельників, 4 (Ленінградська площа); вул. Луначарського, 10 (м. «Лівобережна» поряд з ТЦ «Комод»); вул. Межигірська, 3/7 (м. «Контрактова площа»); пр. Повітрофлотський, 33/2; вул. Фрунзе, 166; вул. Тимошенка, 13а (м. «Мінська»); вул. Нижній Вал, 37/20 (м. «Контрактова площа»). І це ще не все.

Відвідувачі Арт-кафе «Антресоль» (бульв. Т. Шевченка, 2) та мережі ресторанів «Піца Челентано», «Картопляна хата» та «Япі» відтепер мають змогу читати нашу газету. І це ще не все.

Співробітники та гості Французького культурного центру (вул. Гончара, 84) вперше ознайомилися з українським культурологічним виданням...

Далі буде

Юрій ЛОГВИН

Ну якщо нікого не було поруч, із сторожів, то я брав альбома в зуби, а олівці в мене були в кишені, і тоді перелазив через браму. Хоча вона й була височенна, перелазити по ній було зручно, як по драбині. Йшов я праворуч просто під гаражами. Там стояло три чи чотири машини – полторки, знамениті роботяги – «газони». На тих машинах батько і його співробітники їздили по всій Україні в архітектурно-археологічні експедиції. Тобто я вже чимчикував подвір'ям Софійського заповідника. А там головним двірником, одвіку, перебував знаменитий Ємець. Йому ще підлягало п'ять двірників. Але я добре пам'ятаю лише одного. Бо мав великі відмінності і в поведінці, і в поставі. Справді, він відрізнявся від усіх тих, хто там слугував. Прізвище носив історичне – Калита. І це мене дуже вражало, бо я вже тоді знав, що Калита Іван – князь московський, «Собіратель руських земель». А тут раптом Калита – двірник? Та й ще з дерев'яною ногою-ступою. Дерев'яною ногою як у пірата Біллі Бонса. Він стукотів нею по плитах, вимощених навколо всього Софійського собору. Пилюно дивився, щоб ані дітлахи, ані мамочки, які там вигулювали своїх виплодків, не паскудили чогось, не попусвали мури малюнками, не насипали на плити піску і не розкопували землю совочками межі камінням. І дуже голосно всіх сварив, якщо ставалася якась найменша шкода! Але тепер бачу що правильно що він сварив і нікому не попускав. Бо той жадливий занедбаний стан, в якому знаходились в останні часи різні куточки заповідника – це просто паскудство. Особливо вражаючим був стан Брами Заборовського. З фасаду та пошарпана ліпнина ще якимось тримається. Але от з митрополичого саду якщо дивитися, то між цеглинами майже все вапно вимилось і вивітрилося. Просто цеглини тримаються одна на одній власною вагою. Ті цеглини для маршфету побілили так-сяк, а всередині труха. З гори мур не було покрито щільним поясом оцинкованої бляхи. Туди сніг засипався взимку, а дощова і тала вода просто дзорчали.

Отож, головним двірником Софійського заповідника був Ємець. І з цим Ємцем, верховним двірником, трапилася така історія. У 1941 році він, як і 88 мільйонів простих «советських громадян», лишився на окупованій території... Коли повер-

нулися наші доблесні чекісти, то одних двірників, які виконували німецькі накази, послали туди, де Макарівці не пас. Інших і не чіпали. І Ємця теж не чіпали. Навіть нагородили медаллю, коли був якийсь там ювілей. Повна була компанія академічна – академіки, членкори, доктори і кандидати, вся технічна обслуга, аспіранти і стажори. Зачитує хтось там, що Ємець нагороджений. Він виходить до президії, отримує ту медаль і говорить... Тут я поясню – я це чув від різних людей і з певними варіаціями. Так що я не дослівно цитую його слова, бо я їх від нього не чув. А зміст був приблизно такий: «Я дуже дякую за нагороду. Але ви не думайте, що я не знав, що я роблю, що я зберігаю. Подумав я так: «Якщо ви всі наукові співробітники повернетесь, а Софії не буде, то що ви всі робитимете? Як же ви всі залишитеся без роботи?» Вклонився, подякував і пішов...

Ще в нього була пригода із куніцями. Хто не знає з киян, то я хочу розповісти, що у великих містах, особливо в таких, де є старосвітські високі будівлі з великими дахами, живуть не тільки кажани, голуби, ворони, горобці, а й кам'яні куніці. Вони добре пристосувались до життя у міських умовах. Полюють вони в сутінках і вночі. Головною їхньою здобиччю є гризуни і птахи, головним чином голуби. Так от на великій Софійській дзвіниці і на горіщі Софії, розвелоса чимало тих куніць. І Ємець, як людина, що до всього підходила погосподарськи; зробив на них пастки. Вловив. Бо він був справді великий рукоумілець і все до чого брався, давало результат. Обдер куніць і вичинив їхні шкурки – він і це вмів! Та й спорядив собі шапку з кунячого хутра. Це рік 48–49. «Всю вокруг советское, всю вокруг мою...» Коли індивідуальної активності, тим паче економічної не можна було виявити. І зразу ж знайшлися люди, які почали «стучать». І не кому-небудь, а самому Володимиру Гнатовичу Заболотному, президенту Академії Архітектури. Отож він реагує на «сигнали», і викликає до себе нашого Ємця. І починає йому виговорювати: «Що ж ви так негарно чините – шапки шиете з дорогого хутра... Зайнялись підприємницькою діяльністю? Не личить вам подавати такий приклад іншим роїтникам заповідника. Ви повинні дотримуватися соціалістичних норм нашого радянського життя»... Ємець послухав, послухав і каже: «Шановний Володимире Гнатовичу! Ви начальник над академіками. Я начальник над двірниками. І не личить

нам, керівництву, сваритись між собою!» Заболотний подумав, що Ємець, так би мовити кепкує з нього. Але уважно подивився на Ємця і зрозумів, що це ніяке не кепкування, а щира думка головного двірника Софійського заповідника.

Я оце пригадую, його, Ємця, поставу, обличчя, навіть одяг якийсь дивний – чи то старосвітська чорна свита, чи то якийсь кожух, критий чорним сукном. А поставав з ледь задертою вперед бородою, ну точнісінько така, як образ Володимира Мономаха із знаменитої скульптурної групи «Тисячоліття Росії». Ще б Ємцеві шапку, поцяцьковану самоцвітами, то був не Ємець – двірник, а справжній князь! Так от, як Ємець рятував Святу Софію і велику Дзвіницю.

Так от. Ємець, коли німці бомбардували Київ, коли поливали Київ кулеметними чергами, дірявили дахи осколками. Ємець «латав» ці дірки. Відривав, відтинав клатики від своєї полотняної сорочки, мочав у розчин червоної фарби – сурику. Якщо хтось забув чи не знає, що таке сурик, то це погано терта, червона, цеглянок кольору, фарба, розведена на оливі найнижчого гатунку. Колись усі дахи і ринви на будинках були вифарбовані у цей цегляно-червоний колір. Так от, Ємець мочав клатчикок полотна у сурик і заліплював ним ізнизу дірку, пробиту кулею чи осколком. А знаходив він дірки дуже легко. Бо під дахом темно, а з дірочки пробиваються промені світла. Небезпечно світла. От Ємець і гасив ті світлячки. Він знизу попримазував усі дірки, бо сурик на оливі добре прилипає до металу і з часом ставав твердий. І в ті дірки вже не затікала дощова вода і сніг талий.

Коли почали ремонтні та реставраційні роботи наприкінці 40- початку 50 років, тоді покрівлю в деяких місцях замінили. І там знайшли на старій покрівлі кілька сотень, може й до тисячі тих дірок. Бо казали, що їх було багато всі перерахувати. І всі вони були ізсередины замазані суринком і заклеєні латками з полотна. Шматками старих сорочок Ємця. А може й нових?... Зараз уже ніхто із вас не можете собі й уявити, який був тоді речовий голод і яка була убогість! Як люди тремтіли над кожною сорочкою, над кожними штанами, як їх латали-перелатували, як їх перелицьовували і підшивали. Певно, що всі свої сорочки подер на латки Ємець.

От такий був головний двірник, а колись церковний староста.

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ. Всеукраїнський тижневик. Виходить із 7 жовтня 1923 року

СВІДОЦТВО про державну реєстрацію KB №1026 від 26.10.1994
ЗАСНОВНИКИ: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети
ВИДАВЕЦЬ: ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України»

Спільний випуск газети «Культура і життя», журналів «Діалоги», «Пам'ятки України» й «Українська культура»
КЕРІВНИКИ ПРОЕКТУ: Анатолій Сериков, Віктор Кирпа
РЕДАКЦІЯ:

Випусково-моніторингова – головний редактор Дмитро Півень
Художнього оформлення – головний редактор Наталя Коваль
Газети «Культура і життя» – головний редактор Володимир Бурбан
Журналу «Діалоги» – головний редактор Анатолій Ситник

Журналу «Пам'ятки України» – заст. головного редактора Іван Малюта
Журналу «Українська культура» – в.о. головного редактора Орест Когут
АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
ТЕЛЕФОН: 201-66-55 (багатоканальний), ФАКС: 201-66-54
E-mail: cultzhyttya@ukr.net

ДРУК: ТОВ «Мега-Поліграф» 02090, м. Київ, вул. Алма-Атинська, 2/1
За достовірність інформації відповідальність несуть автори і рекламодавці. Думки авторів публікації можуть не збігатися з позицією тижневика. Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви.
При використанні матеріалів посилання обов'язкове.
Наклад 10 000

ЦІНА ДОГОВІРНА

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 60969